

1869.
31. maí.

Kristjáni bónda Kröyer, leiguliða á Hvanná, eign Hofsteigs brauðs í Norðurmúlasýslu; sækir hann þar um, að fá jörð þessa til eignar í jarðaskiptum fyrir jörðina Stóra-Bakka í Tungusveit í sömu sýslu og 1000 rd. milligjöf, og hafið þér skotið þessu til úrskurðar stjórnarráðsins.

Um þetta skal yður til vitundar gefið yður til leiðbeiningar, og til þess að þér kunngjörðið það, að beiðandanum verður ekki veitt það, sem hann sækir um.

25. júní.

55. Almenn hegningarlög handa Íslandi.

Vér Kristján hinn Níundi o. s. frv. Gjörum kunnugt: Eptir að Vér höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vørs trúa alþingis um frumvarp, sem fyrir það hefir verið lagt, til almennra hegningarlaga handa Íslandi, bjóðum Vér og skipum fyrir á þessa leið:

Fyrsti kapítuli.

Ákvarðanir til inngangs.

1. grein.

Eigi skal hegna neinum manni eptir lögum þessum, utan hann hafi orðið brotlegur í einhverju því, sem hegning er lögð við í lögnum, eða er öldungis samkynja einhverju því verki, sem þar er afbrot talið.

2. grein.

Lögin eiga við um öll þau afbrot, sem framin eru á Íslandi, án þess tillit sè haft til þess, hvar sá á heima, sem valdur er að verkinu.

3. grein.

Einnig skal refsað eptir lögum þessum fyrir afbrot, sem drýgð eru á skipum, er eiga heima á Íslandi, nema því að eins að skipið sè þar á sjó, sem hegningarlög einhvers annars lands ná til.

1869.

25. júní.

4. grein.

Ef að nokkur af þegnum konungs, sem á heima á Íslandi, til þess að komast undan lagaforboði, sem þar gildir, fremur erlendis verk það, er bannað er og hegning við lögð í lögum, þá skal hann sæta hinni sömu refsing, eins og hefði hann unnið verkið á Íslandi.

5. grein.

Það er einnig brot á hegningarlögum Íslands, ef nokkur af þegnum konungs, sem þar á heima, verður brotlegur erlendis við hið danska ríki með landráðum eða drottinssvikum við konung, falsar danska peninga eða býr til eptirmynd þeirra, gjörir á hluta nokkurs dansks embættismanns, er skipaður er í öðru ríki, í nokkru því, sem snertir embætti hans, eða hann á nokkurn annan hátt misbrýtur gegn hollustu þeirri og hlýðni, er hann sem þegn er skyldur að sýna.

Sama er og, ef einhver sá, sem er embættismaður á Íslandi, drýgir embættisafbrot utan lands, og eins ef nokkur af þegnum konungs, sem á heima á Íslandi, annaðhvort með því að leysa sviksamlega af hendi starfa, sem honum er trúað fyrir, eða á nokkurn annan hátt, sem hegning er við lögð í þessum lögum, meðan hann er utan lands, rýfur nokkra þá skuldbinding, er hann hefir tekizt á hendur við mann, sem er á Íslandi.

6. grein.

Hafi annars nokkur af þegnum konungs, sem á heima á Íslandi, drýgt afbrot í öðru ríki, þá skal stiptamtmaninum yfir Íslandi heimilt að láta höfða mál á móti honum þar, og skal þá dæma sakamanninn eptir þessum lögum.

7. grein.

Sè höfðað mál á móti manni á Íslandi fyrir misgjörning, og sannist það, að honum hefir verið refsað fyrir hann í öðru ríki, eiga dómstólarnir að hafa tillit til refsingar þeirrar, sem á hann hefir verið lögð utan lands, og er þeim heimilt eptir mála-vöxtum að gjöra hegninguna vægari en lögákveðið er, eða jafn-vel að láta alla hegning falla niður.

8. grein.

Hafi maður drýgt afbrot bæði á Íslandi og í konungsríkinu

1869.

25. júní.

Danmörk, og mál er höfðað á móti honum á Íslandi útaf öllum þeim afbrotum, sem hann þannig hefir framið, þá skal ákveða hegninguna fyrir þau í einu eptir íslenskum lögum.

Sömuleiðis skal beita íslenskum lögum, þegar maður, sem er á Íslandi, hefir drýgt afbrot í konungsríkinu, en verður ekki handtekinn fyrir það og sendur þangað sem verkið var unnið, og vegna þessa er höfðað mál á móti honum á Íslandi eptir beiðni yfirvalds þess í konungsríkinu, sem í hlut á, eða sá, sem misbrotið er við, sækir hann á varnarþingi hans á Íslandi, þegar svo er, að það eptir íslenskum lögum er komið undir honum að hefja málssókn útaf afbrotinu.

9. grein.

Um sendiböða annara ríkja, útlend herskip og herflokkar, og um embættisafbrot drýgd af útlendum embættismönnum, sem skipaðir eru á Íslandi, skal farið eptir hinum almennu reglum í þjóðaréttinum.

Annar kapítuli.

Um refsingarnar.

10. grein.

Hegningar þær, sem má dæma menn í eptir lögum þessum, eru: líflát, hegningarvinna, fangelsi, sektir og missir embættis, sýslunar eða kosningarréttis. Karlmenn á aldursskeiði fra 15 til 18 ára má dæma í hýðing með reyrpriki og börn í hýðing með vendi.

11. grein.

Taka skal menn af opinberlega með öxi, og skal síðan grafa lík hins atekna í kyrrþey. Eigi að taka fleiri en einn af, á enginn þeirra að vera við staddur við aftöku hinna.

12. grein.

Hegningarvinna er tvenn, typtunarhúsvinna og betrunarhúsvinna.

Í typtunarhúsvinnu má dæma menn annaðhvort æfilangt eða tiltekinn áratíma ekki skemur en 2 ár og ekki lengur en 16 ár; í betrunarhúsvinnu má ekki dæma menn nema tiltekið

tíma, ekki skemur en 8 mánuði og ekki lengur en 6 ár (smbr. þó 64. og 65. grein).

1869.
25. júní.

Sè hegningartíminn jafnlangur, ber að álíta, að báðar þessar hegningarvinnu tegundir samsvari hvor annari.

13. grein.

Sè svo, að færa eigi niður í tilteknu hlutfalli refsingu þá, er lögð er við einhverju afbroti, skal líflát talið jafnt 24 ára hegningarvinnu, og æfilöng hegningarvinna jöfn 18 ára hegningarvinnu.

14. grein.

Hegningarvinnu skal úttaka í hegningarhúsi, er til þess er ætlað, samkvæmt reglum þeim, sem um það eru settar.

Þeir, sem dæmdir eru í betrunarhúsvinnu, eiga að öllum jafnaði að úttaka refsinguna með því að vinna einir sér í kompu og vera í henni dag og nótt, og skal þá hegningartíminn stytur þannig, að þegar maður er dæmdur í 8 mánaða vinnu, skal færa vinnutímann niður í 6 mánuði, og sè maður dæmdur í vinnu um lengri tíma, skal stytta 3 fyrstu árin um þriðjung og þann tímann, sem um fram er, um helming. Þó skal stjórn hegningarhússins heimilt með samþykki stiptamtmannsins að ákveða, að maður, sem er dæmdur í betrunarhúsvinnu, úttaki hegninguna að öllu eða nokkru leyti samkvæmt ákvörðunum þeim, sem settar eru um typtunarhúsvinnu, án þess að hegningartíminn sè stytur, þegar svo er, að það af einhverjum sérlegum orsökum er álitið skadlegt fyrir hann að úttaka refsinguna í kompu útaf fyrir sig, eða það að öðru leyti þykir óhentugt. Sè maður ekki látinn vinna einn sér í kompu nema nokkurn hluta hegningartímans, sem á hann er dæmdur, skal að eins stytta hegningartímann að tiltölu við þann tíma, er hann hefir setið í kompu einn sér 60 daga samfleytt eða lengur, og skal hvert tímabil, er þetta hefir átt sér stað samfleytt, stytt útaf fyrir sig eptir reglu þeirri, sem hér er að ofan. Ekki skal sá tími tekinn til greina til að stytta hegningartímann, er maður hefir settur verið í kompu einn sér til refsingar reglusemis vegna fyrir eitthvað, sem hann hefir látið sér yfirsjáast í hegningarhúsinu.

1869.

25. júní.

15. grein.

Þegar svo er fyrir skipað í einhverri ákvörðun um hegningu, að dómstólarnir megi kjósa um typtunarhúsvinnu og betrunarhúsvinnu, á að beita hinni síðarnefndu hegningunni, er það þykir líklegt, þegar lítið er á aldur sakamannsins, hegðun hans að undanfögnu og eðli afbrots þess, er hann hefir drýgt, að einvera og fráskilnaður frá öðrum föngum muni hafa góð áhrif á hann, en aptur á móti á að dæma sakamenn þá, sem eldri eru og harðsýraðri, í typtunarhúsvinnu, og sèr í lagi þá, sem áður hafa úttekið slíka hegningu, eða margra ára eða ítrekaða betrunarhúsvinnu.

16. grein.

Eigi maður að úttaka samfleytt fleiri en eina betrunarhúsvinnu hegningu, er hann hefir verið dæmdur í með fleiri en einum dómi, á að skoða þær sem eina heild þegar stytta skal hegningartímann fyrir þá sök, að hegningin er úttekin í kompu útaf fyrir sig. Jafnaðarlega má ekki láta neinn mann sitja einan sèr í kompu lengur en $3\frac{1}{2}$ ár, og á hann því að úttaka þann hluta alls hegningartímans, sem er um fram 6 ár, samkvæmt ákvörðunum þeim, sem settar eru um typtunarhúsvinnu, og án þess sá tíminn sè stytur. Fari sá, sem í hlut á, þess á leit, og sè það sannað með lækniðskýrslu, að ekkert sè því til fyrirstöðu vegna heilsufars hans, má stjórn hegningarhússins samt leyfa með samþykki stiptamtmannsins, að hann úttaki líka þann hluta hegningarinnar, sem eptir er, í kompu einn sèr, og sè sá tíminn þá stytur um helming.

17. grein.

Hafi útlendur maður, sem ekki hefir verið að staðaldri í löndum Danakonungs 5 seinustu árin, orðið brotlegur til hegningarvinnu, á einnig að dæma hann til að verða fluttur af landi burt að hegningartímanum afloknum. Eptir atvikum og einkum eðli misgjörningsins má slíkt hið sama einnig eiga sèr stað, þegar útlendur maður er dæmdur til hegningar í fangelsi við vatn og braud og honum hefir áður verið refsað á Íslandi eða annarstaðar fyrir misgjörninga.

1869.

25. júní.

Komi útlendir menn, sem reknir hafa verið úr löndum Danakonungs samkvæmt dómi, til Íslands í leyfisleysi, þá skal þeim refsað með fangelsi eða með betrunarhúsvinnu, allt að einu ári, og skal því næst reka þá aptur úr landi.

Þegar maður er rekinn úr landi, á að brýna fyrir honum, hverju það varði, ef hann komi aptur í leyfisleysi, og skal það bókað í dómsgjörðabókina.

18. grein.

Þessum fangelsis-hegningum má beita:

einföldu fangelsi,

fangelsi við venjulegt fangaviðurværi,

fangelsi við vatn og brauð,

ríkisfangelsi.

Allar fangelsis-hegningar skal úttaka í opinberu fangelsi samkvæmt því, sem fyrir er mælt um varðhald á mönnum.

19. grein.

Í einfalt fangelsi má ekki dæma mann skemmri tíma en 2 daga og ekki lengur en 2 ár (smbr. þó 64. gr.). Sá, sem dæmdur er í slíkt fangelsi, þarf ekki að láta sér nægja venjulegt fangaviðurværi.

20. grein.

Í fangelsi við venjulegt fangaviðurværi má ekki dæma skemmri tíma en 2 daga og ekki lengri en 6 mánuði. Sá, sem dæmdur er í slíkt fangelsi, má ekki fá aðra fæðu en þá, sem tiltekin er í ákvörðununum um varðhald.

21. grein.

Í fangelsi við vatn og brauð má ekki dæma skemur en 2 daga og ekki lengur en 30 daga. Sá, sem dæmdur er í slíkt fangelsi, má ekki neyta annars en vatns og brauðs og salts við brauðinu. Reykja tóbak má hann ekki.

22. grein.

Þá, sem eru yngri en 18 ára, má ekki dæma í fangelsi við vatn og brauð, en í stað þess á að refsa þeim, sem eru yngri en 15 ára, með einföldu fangelsi ekki lengur en 60 daga eða með vandar hýðingu, og þeim, sem eru 15 til 18 ára,

1869.
25. júní.

annaðhvort með fangelsi við venjulegt fangaviðurværi helmingi lengur, eða með hýðingu með reyripriki.

23. grein.

Sè maður dæmdur í fangelsi við vatn og brauð í 5 daga eða skemur, á hann að úttaka hegninguna án nokkurs millibils, en sè hegningartíminn 5 dagar, tvisvar sinnum eða optar, skal veitt 2 daga millibil eptir fimmta og tíunda daginn, 3 daga millibil eptir fimmtánda og tuttugasta daginn, og 4 daga millibil eptir tuttugasta og fimmta daginn. Sè hegningartíminn 6 dagar, skal vera 1 dags hlè á hegningunni, þegar 3 fyrstu dagarnir eru liðnir, en sè hann 7, 8 eða 12 dagar, skal sakamaðurinn úttaka 4 daga í einu, en hafa hlè fimmta daginn.

Þó má stytta millibil þessi, ef sakamaðurinn æskir þess, og læk'nirinn álitur, að heilsu hans sè ekki hætta búin af því, eða sleppa þeim alveg, þegar hegningartíminn er ekki lengri en 8 dagar. Þegar hegningartíminn er 5 dagar þrisvar eða optar, má hins vegar lengja millibilin allt að 4 dögum, ef hinn dómfelldi æskir þess, og læk'nirinn álitur, að ástæða sè til þess.

Þá dagana, sem hlè er á hegningunni, skal sakamaðurinn hafður í varðhaldi, nema því að eins að óhult sè um, að hann fari ekki burtu, því sè svo, skal hann látinn laus.

24. grein.

Þá, sem eru yfir sextugt, þegar þeir byrja að úttaka hegninguna, á í stað fangelsis við vatn og brauð að setja í fangelsi við venjulegt fangaviðurværi fjórum sinnum lengri tíma, en þeir hefðu átt að þola hina hegninguna. En ef þeir kjósa heldur að þola fangelsis-hegninguna við vatn og brauð, sem þeir eru dæmdir í, skal það leyft, ef læk'nirinn álitur, að heilsu þeirra sè engin hætta búin af því.

Einnig skal í öðrum tilfellum, er menn vegna heilsufars síns annaðhvort alls ekki þola að úttaka fangelsis-hegningu við vatn og brauð, eða ekki allan tímann, breyta hegningunni í fangelsi við venjulegt fangaviðurværi fjórum sinnum lengri tíma, og á það einnig við um ólétta konur og konur, sem barn hafa á brjósti, þó skulu þær auk verulegs viðurværis fá helming þess í viðbót bæði í brauði og peningum.

25. grein.

1869.

25. júní.

Eigi maður að úttaka fangelsi við vatn og brauð lengur en 30 daga í senn, af því fleiri en einn dómur hefir fallið á hann, skal hann settur í fangelsi við venjulegt fangaviðurværi þann tímann, sem um fram er, eptir hlutfalli því, sem ákveðið er í 26. grein.

Eigi að setja mann, sem verið hefir í fangelsi við vatn og brauð, skömmu seinna í hið sama fangelsi eptir nýjum dómi, skal leita læknis álits um, hvort leggja megi á hann hegninguna þegar í stað eða ekki fyr en nokkur tími er liðinn. Segi læk-
nirinn, að maðurinn þoli ekki að úttaka fangelsis-hegningu við vatn og brauð á ný, fyr en eptir lengri tíma, á að breyta hegningunni í fangelsi við venjulegt fangaviðurværi.

26. grein.

Þegar fangelsis-hegning er nefnd í lögum þessum, án þess að nákvæmar sé tiltekið um hana, mega dómstólarnir kjósa um þær tegundir þessarar hegningar, sem um er rædt í 19.—25. grein. Ef að bætt er við ákvörðun um, hvert sé hið lægsta stig af einföldu fangelsi, sem beita megi, á samsvarandi tak-
mörkun einnig við um hinar aðrar tegundir af fangelsis-hegningu.

Fjögra daga fangelsi við venjulegt fangaviðurværi og 6 daga einfalt fangelsi samsvarar eins dags fangelsi við vatn og brauð.

27. grein.

Þegar fangelsis-hegningu er beitt, merkir dagur sama sem sólarhring eða 24 stundir, og mánuður rímmánuð. Þess ber einnig að gæta, að maðurinn sé látinn laus um sama leyti dags og hann var settur inn.

28. grein.

Ríkisfangelsi er annaðhvort tiltekinn tíma, ekki skemur en 6 mánuði og ekki lengur en 10 ár, eða æflangt. Þá hegningu skal úttaka í konungsríkinu samkvæmt ákvörðunum þeim, sem þar gilda, þangað til öðruvísi verður fyrir mælt.

29. grein.

Ríkisfangelsi og einfalt fangelsi um jafnlangan tíma sam-

1869.
25. júní.

svara hvort öðru. Eins mánaðar hegningarvinna er jöfn 5 daga fangelsi við vatn og brauð.

30. grein.

Líkamlegar refsingar eru tvenns konar: hýðing með reypriki og hýðing með vendi.

Til hýðingar með reypriki skal hafður spansreyr, er sé hálfur annar þumlungur ummáls og ekki lengri en hálf önnur alin, skal þeirri refsingu beitt við karlmenn, sem eru frá 15 til 18 ára að aldri, ef að álíta má, að þeir geti þolað þá refsingu, og lækni álots hefir verið leitað um það. Í dómnum skal ákveðið, hversu mörg höggin skuli vera, þó mega þau ekki vera færri en 10 og ekki fleiri en 25.

Drengir, sem eru 10 til 15 vetra, og stúlkur, sem eru 10 til 12 vetra, skulu hýdd með vendi að fótanum ásjáandi, og skal sömuleiðis ákveðið í dómnum, hversu mörg höggin eigi að vera, en ekki mega þau vera færri en 10 og ekki fleiri en 25. Börn, sem einstök ónáttúra er í, má dæma í tvenn 25 vandarhögg, og skal þá jafna hýðingunni niður á 2 daga.

Við fangana í hegningarhúsinu skal beitt líkamlegum refsingum, þeim sem fyrir verður mælt um í lögnum um hegningarhúsið.

31. grein.

Dæma má í sektir frá 1 rd. allt að 1000 rd., og renna þær í hinn sama sjóð og landstekjurnar. Sé fleiri samsekir í einhverju því verki, er sektum varðar, skal hver þeirra um sig dæmdur í sektina.

Fari svo, að maður, sem sektaður hefir verið eptir lögum þessum, borgi ekki alla sektina í ákveðinn tíma, skal í stað sektarinnar koma einfalt fangelsi, er ákveðið hafi verið í sama dómnum, og skal um stærð þeirrar hegningar farið eptir stöðu hins seka og öðrum málavöxtum; þó má ekki ákveða lengra fangelsi en í 30 daga fyrir hverra 50 ríkisdala sekt. Fari sá, sem dæmdur hefir verið, þess á leit við fótta, og heilsufar hans er því ekki til fyrirstöðu, skal breyta einfalda fangelsinu í fangelsi við vatn og brauð jafnlengi að tiltölu.

Hafi sektaður maður verið dæmdur jafnframt í einfalt

fangelsi skemur en 12 daga, má samt ekki setja skemmra fangelsi við vatn og brauð í stað þess en 2 sólarhringa. Hafi hann verið dæmdur í einfalt fangelsi lengur en 12 daga, og dagtölunni verði ekki fullskipt með 6, fellur afgangurinn burtu, ef hann er minni en 3 dagar, en skal álitinn jafn dags fangelsi við vatn og brauð, ef hann er 3 dagar eða meira.

1869.
25. júní.

32. grein.

Hinar almennu refsingar koma hver á eptir annari í þessari röð: líflát, hegningarvinna, fangelsi við vatn og brauð, fangelsi við venjulegt fangaviðurværi, einfalt fangelsi, sektir.

33. grein.

Þegar svo er fyrir mælt í lögunum, að hækka eigi eða lækka einhverja hegningu, en það verður ekki gjört innan þeirra takmarka, er þeirri refsingar-tegund eru sett, þá skal beita þeirri refsingu, sem er næst fyrir ofan í röðinni, er hækka á hegninguna, en þeirri, sem næst er fyrir neðan, er lækka skal (smbr. 64. gr.)

34. grein.

Hafi maður framið eitthvert afbrot, er sú hegning er við lögð, að missa embætti sitt eða sýslun, en hann er ekki lengur, þegar dómurinn er upp kveðinn, í embætti því eða sýslun, sem hann hefir orðið brotlegur í, þá skal honum refsað með fangelsi, ekki vægara en 3 mánaða einföldu fangelsi eða með betrunarhúsvinnu, eða, ef hann eptir það hefir komizt í annað embætti eða sýslun, þá með missi þess embættis eða sýslunar, eptir því sem ástatt er.

Eigi að færa niður hegningu þá að missa embætti sitt eða sýslun, sem tiltekin er í lögunum, skal einnig álíta refsingu þessa jafna fangelsis hegningu, er ekki sè vægari en 3 mánaða einfalt fangelsi, eða betrunarhúsvinna.

35. grein.

Hluti þá, sem orðið hafa til fyrir misgjörning, eða hafðir hafa verið eða ætlaðir til að drýgja afbrot með, má gjöra upptæka með dómi, ef það þykir nauðsynlegt í þarfir hins opinbera. Einnig má kveða á með dómi, að þeir munir skuli

1869.
25. júní.

gjörðir upptækir, er fengizt hafa fyrir glæp, og enginn á löglegt tilkall til.

Þriðji kapítuli.

Um sakhæfi, neyðarvörn og neyðartilfelli.

36. grein.

Eigi er hegning lögð við verkum, er börn vinna, sem ekki eru orðin 10 ára gömul. Samt getur hið opinbera gjört ráðstafanir til betrunar slíkum börnum eða til þess að engin háskavon sé af þeim, ef þess þykir þörf.

37. grein.

Hafi einhver sá, sem orðinn er fullra 10 ára, en ekki er enn orðinn 15 ára gamall, drýgt afbrot, skal honum refsað því að eins, að ætla megi eptir eðli glæpsins, til að mynda þegar það er dráp, töluverð spjöll á líkama eða heilsu, þjófnaður, rán eða brenna, eða eptir heim skilningsþroska og því uppeldi, sem sá, er hlut á að máli, hefir fengið, að hann hafi vitað, að verk hans var hegningarvert, og hann í annan stað hefði orðið fyrir þyngri refsingu en sektum eða einföldu fangelsi, ef hann hefði verið orðinn fullra 18 ára. Hegningin fyrir börn á þessum aldri má ekki vera þyngri en 2 ára betrunarhúsvinna. Sé annars svo ástatt, að líkindi sé til að það mætti bæta barnið og koma því á réttan veg með öðrum ráðstöfunum, þá skal stiptamtmaninum vera heimilt að ákveða, að málssókn skuli niður falla, ef að lægsta stig hegningarinnar fyrir hinn sama glæp væri ekki nema betrunarhúsvinna, ef fullorðinn maður hefði drýgt hann.

38. grein.

Drýgi maður, sem er 15 til 18 ára að aldri, afbrot, þá skal færa niður hegningu þá, sem lögákveðin er, og það allt að helmingi eptir málavöxtum. Þó má með engu móti leggja þyngri refsingu en 8 ára hegningarvinnu á menn á þessum aldri.

39. grein.

Þau verk eru vítalaus, sem vitstola menn vinna, eða þeir menn, er skilningur þeirra er svo lítt þroskaður eða svo sljóf-

aður eða ruglaður, að ekki verður álitid, að þeir hafi verið sèr þess meðvitandi, að verkið var hegningarvert, eða þeir menn, sem voru rænulausir, þá er þeir unnu verkið.

1869.
25. júní.

Sè höfðað mál útaf slíku, má ákveða í dóminum, að gjöra megí þær ráðstafanir, að enginn háski verði að manningum, þó má valdstjórnin nema þær af aptur, ef þær þykja ekki lengur nauðsynlegar, og læknis álits hefir verið leitað um það.

40. grein.

Vægari refsing en þeirri, sem lögákveðin er, skal beita við bjána eða aðra þá menn, sem, þó ekki vanti þá alla sjálfsmeðvitund, vegna einhvers sèrlags ástands eða ásigkomulags, sem hefir ábrif á sjálfræði þeirra, ekki verður álitid um, að þeir hafi verið svo fullkomlega með sjálfum sèr, þegar þeir unnu verkið, að þeim verði gefið það að sök á sama hátt og fullorðnum mönnum og heilum á sálu.

41. grein.

Það er vítalaut verk, er menn gjöra af neyðarvörn, þegar og að svo miklu leyti sem það hefir verið nauðsynlegt til þess að standa á móti eða afstýra ólögmati árás, sem byrjuð er eða vofir yfir, á mann sjálfan eða á annan mann, á æru eða góss, þó skal ekki leyfilegt nema til varnar lífi, heilbrigði eða velferð að beita þeim varnarmedölum, er þeim, sem á ræðst, er bersýnilegur lífsháski búinn af.

Hafi maður farið út yfir takmörk leyfilegrar neyðarvarnar, verður að meta, hvort honum eptir atvikum verði gefin sök á því, eða hann verði ekki sakfelldur fyrir það vegna þess að hann hafi orðið svo skelfdur og forviða, að hann hafi ekki fullkomlega getað gáð sín. Verði honum gefin sök á því, skal þó ekki hinni almennu lögboðnu hegningu fortakslaust beitt fyrir skaða þann, er hann gjörði þeim, sem á ræðist, heldur má dæma hann í vægari hegningu, er miðuð sè við það, hversu langt hann hefir farið út yfir það, sem leyfilegt var.

42. grein.

Taki maður eða spilli eign annars manns til þess að frelsa sjálfan sig eða aðra úr hættu, sem vofir yfir lífi eða heilbrigði,

1869.
25. júní.

skal það verk vítalaust, ef svo er, að hann ekki hafði annað úrræði til bjargar.

43. grein.

Eigi leysir það mann undan hegningu, þó hann ekki þekki hegningarlögin, eða hann hafi ranglega haldið, að verk, sem fyrirboðið er í lögum, sé leyfilegt eða jafnvel boðið í samvirkunnar eða trúarinnar lögmáli, eða hins vegar að það, sem boðið er í lögum, sé óleyfilegt af sömu ástæðu, né heldur það, hvað honum hafi til gengið og hvað hann hafi ætlað sér með verkinu.

44. grein.

Fyrir gáleysis-verk skal ekki refsað nema því að eins, að skýlaus heimild sé til þess í hegningarlögunum.

Fjórði kapítuli.

Tilraunir til að drýgja misgjörninga.

45. grein.

Ekki ber að álíta neitt afbrot fullkomnað fyr en allt það er framkvæmt, sem til þess afbrots heyrir að lögum, þó maður sá, er verkið vann, hafi gjört allt það, sem hann ætlaði sér að gjöra til þess að koma fram þeim ásetningi sínum að drýgja afbrotið.

46. grein.

Hafist maður að nokkurt það verk, er miðar til að vinna að því eða koma því til leiðar, að afbrot verði fullkomnað, skal honum, þegar afbrotið ekki er fullkomnað, refsað fyrir tilraun til afbrotsins.

Refsingin fellur samt niður, ef hann af sjálfsdáðum en ekki vegna tálmana eða einhvern annarar tilviljunar lætur af ásetningi sínum að drýgja afbrotið, og hann þar að auki, sé hann búinn að hafast að nokkur þau verk, sem gætu komið til leiðar, að afbrotið fullkomnist, hefir aptrað því, eða, hafi hann haldið, að hann hafi hafzt slík verk að, þá hefir gjört þær ráðstafanir, sem hann áleit til þess fallnar að aptra, að glæpurinn fullkomnist.

Sè verk þau, sem framin hafa verið, í sjálfu sér afbrot, skal beita þeirri hegning, er við þeim liggur.

47. grein.

Þegar ekki er öðruvísi fyrir mælt um einstök afbrot, skal refsað fyrir tilraun til afbrots með vægari refsingu að tiltölu, en sakamaðurinn hefði tilunnið ef afbrotið hefði verið fullkomnað. Þá er refsingin er ákveðin, skal sèr í lagi hafa tillit til, hvort tilraunin á lengra eða skemmra í land til þess að afbrotinu yrði að öllu framgengt, en þó má refsingin aldrei fara fram yfir þrjá fjórðu parta af refsingu þeirri, sem í lögum er lögð við afbrotinu.

Fimmti kapítuli.

Um hlutdeild í misgjörningum.

48. grein.

Hafi tveir menn eða fleiri hjálpast til að framkvæma afbrot, skal hverjum þeirra um sig refsað, sem hann sè verksins valdur. En hafi nokkur hluttakari einasta veitt forgöngumanninum liðsinni, er minna er í varið, þá er hann framkvæmdi afbrot sitt, skal beita vægari hegningu að tiltölu, og sè hún ekki minni en helmingur hinnar vægustu og ekki meiri en þrír fjórðu partar hinnar þyngstu hegningar, sem lögð er við afbrotinu í lögum.

49. grein.

Álíka vægari hegning á við um hvern þann, sem með ráðum eða í verki hefir veitt þeim, sem valdur er að afbrotinu, liðsinni til þess, áður en það er framkvæmt. Þó má færa niður hegningu slíks aðstoðarmanns allt að þriðjungi af lægsta stigi hegningar þeirrar, sem í lögum er lögð við glæp þeim, er aðstoðarmaðurinn hafði í hyggju.

50. grein.

Sè afbrotið ekki fullkomnað, eiga reglur þær, sem settar eru í 48. og 49. grein, við á þann hátt, að hegningin skal ákveðin að tiltölu við hegningu þá, sem verðskulduð er fyrir tilraun til afbrotsins.

51. grein.

Sè maður búinn að veita liðsinni til afbrots, en afstýri framkvæmdinni af sjálfsdáðum með því að koma forgöngumann-

1869.

25. júní.

1869.
25. júní.

inum til að láta af glæpnum eða á annan hátt, er hann vítalaus. Hafi hann árangurslaust leitast við að afstýra glæpnum, má færa hegninguna niður fyrir takmark það, sem sett er í 49. grein.

52. grein.

Hafi maður, án þess hann hafi unnið til þyngri refsingar eptir næstu grein, reynt með lofordum, upphvatningum eða öðrum fortölum að koma því til leiðar, að afbrot verði framkvæmt, til að mynda með því að styrkja áform annars manns, sem áður er til orðið, eða telja hann af að hætta við það, þá skal hegning hans ákveðin eptir því sem fyrir er mælt í 49.—51. grein.

53. grein.

Hafi maður með lofordum, hótunum eða öðrum fortölum unnið annan mann til að drýgja afbrot, og það verður fullkomnað, skal hann sæta sömu refsingu, eins og væri hann sjálfur valdur að glæpnum. Verði glæpurinn ekki fullkomnaður, skal honum refsað, eins og hefði hann gjört sig sekan í tilraun til glæpsins. Vægari hegning að tiltölu á við, þegar hvatamanninum ekki tekst að koma hinum til að ráða af að drýgja afbrotið.

54. grein.

Ef sá, sem unnið hefir annan mann til að drýgja afbrot, fær hann til að hætta við það, er hann vítalaus. Sama er og, ef hvatamanninum að vísu ekki hefir tekizt að fá hinn til að hætta við framkvæmdina, en hann samt hefir afstýrt afbrotinu á annan hátt. Hafi hann ekki afstýrt því, skal honum refsað eins og fyrir er mælt í 49. grein; þó má færa hegninguna niður, ef hann hefir leitast við að afstýra glæpnum.

Þeim manni, sem lofað hefir öðrum að framkvæma afbrot, en er ekki enn búinn að gjöra neitt það, er að því lýtur, skal refsað eptir ákvörðuninum í 50. grein smbr. 49 grein. Taki hann loforð sitt aptur, áður en hann hefir hafzt nokkuð að því til framkvæmdar, er hann vítalaus ef hann afstýrir glæpnum; að öðrum kosti má færa hegningunna niður, eða jafnvel láta hana falla alveg burt þegar svo stendur á.

55. grein.

Hafi tveir menn eða fleiri orðið ásáttir um að hjálpast að að drýgja afbrot (samtök), skal þeim öllum refsað eins og væru þeir hver fyrir sig valdir að glæpunum, ef hann er fullkomnaður, eða byrjað hefir verið á honum, og það þó að þeir ekki hafi hjálpað til hans með öðru en því að taka þátt í áforminu. Sè ekki byrjað að framkvæma glæpin, skal refsað fyrir hlutdeild í áforminu eins og fyrir tilraun til glæpsins.

Hafi allir hluttakendur af sjálfsdáðum slitið samtökunum, áður en nokkurt afbrot er drýgt, eru þeir vítalausir. Gangi einhver einstakur hluttakandi úr, er hann sömuleiðis vítalaus, ef hann afstýrir afbrotinu; að öðrum kosti skal refsa honum eptir ákvörðuninni í 49. grein, þó má færa hegninguna niður, ef hann hefir leitast við að aptra glæpunum.

56. grein.

Sá maður, sem, eptir að búið er að fullu að framkvæma afbrot, verður samsekur í því, án þess að hafa lofað neinu um það fyrir fram skýlaust eða þegjandi, með einhverri þeirri athöfn, er miðar til þess að hjálpa þeim, sem drýgt hefir afbrotið, til þess að geta haldið ábata þeim, er hann hefir aflað á ólöglegan hátt, eða verða sjálfur hluttakandi í ábatanum, eða til þess að halda fram á annan hátt hinu ólöglega ástandi, sem glæpurinn er ollandi, skal sæta refsingu, er ekki fari út yfir helm-inginn af hinni þyngstu, og ekki sè minni en fjórði parturinn af hinni vægustu hegningu, sem lögð er við glæpunum í lögum.

57. grein.

Hafi gipt kona, sem er saman við mann sinn, af hlýðni við hann látið leiðast til þess að taka þátt í afbroti með honum, má færa hina venjulegu hegningu niður, sem í lögum er lögð við þeirri hlutdeild, og ef að líklegt er, að hún, hefði hún neitað beiðni hans, hefði orðið fyrir illri meðferð af honum, eða neyðzt til að fara frá honum, má jafnvel eptir málavöxtum hlífa henni alveg við refsingu.

Slíkt hið sama er og um aðra, sem eru háðir þeim, sem þeir eru hjá og fá hjá viðurværi sitt án þess endurgjald komi fyrir, og vegna þessa hafa látið tæla sig til að taka þátt í glæp

1869.

25. júní.

1869.
25. júní.

með þeim, og sömuleiðis um börn, sem eru yngri en 15 ára, og hafa látið þá, sem eldri eru og ætla má að hafi eitthvert sérlegt vald yfir þeim vegna stöðu þeirrar, er þeir standa í við þau, koma sér til að veita þeim liðsinni til misgjörnings. — Ekki skulu börn, sem eru yngri en 15 ára, sæta refsingu fyrir blutdeild þá í afbrotum, sem um er rædt í 56. grein.

Sjötti kapítuli.

Um það, hvernig eigi að tiltaka hegninguna og færa hana niður, þegar svo stendur á, og um ítrekun misgjörnings.

58. grein.

Þá er hegningin er tiltekin innan takmarka þeirra, sem sett eru í lögum þessum, á einkanlega að taka til greina bæði hversu mikil hætta er búin af verkinu, sér í lagi með tilliti til þess, hvenær, hvar og hvernig það er framkvæmt, hversu mikilvægt það er, sem afbrotið hefir beint að, og hversu yfirgripsmiklu og stóru tjóni það hefir valdið, og eins hitt, hversu styrkur og einbeittur vilji glæpamannsins hefir verið, hvað honum hefir gengið til verksins, uppeldi hans, aldur og hegðun að undanfögnu, hver vandi honum er á hendi við þann, sem hann hefir misgjört við, og hvernig hann hefir farið að ráði sínu eptir að hann hafði unnið verkið.

59. grein.

Hafi sakamaðurinn verið hafður langan tíma í varðhaldi, og það er ekki því að kenna, hvernig hann hefir hagað sér meðan á málinu stóð, skal það tekið til greina honum til málsbóta, þá er hegningin er ákveðin. Reynist það, að hann hafi ekki unnið til þyngri refsingar en einfalds fangelsis eða fangelsis við venjulegt fangaviðurværi um stuttan tíma, mega dómstólarnir jafnvel kveða svo á, að varðhald það, sem hann hefir setið í, skuli koma í stað hegningar.

60. grein.

Þegar sekta upphæð er tiltekin, á sér í lagi að taka til greina efnahag sakamannsins.

61. grein.

Hafi sakamaðurinn, eptir að afbrotið er drýgt, gjört sér mikið far um að afstýra því, að það hafi skaðlegar afleiðingar eða að minnsta kosti að minnka þær svo sem verður, skal dómstólunum heimilt, þegar annað fleira er honum til málsbóta, að færa hegninguna niður fyrir lægsta stigið, sem lög ákveða, en þó ekki niður fyrir helming þess. Slíkt hið sama er og, ef maður af sjálfsdáðum gefur sig fram sem sekan eða samsekan í glæp nokkrum, og segir frá öllu eins og það er.

62. grein.

Þegar lögin leggja þyngri hegningu við ítrekun glæps en þá almennu, sem ákveðin er, má þó ekki dæma glæpamanninn í hina þyngri hegningu nema því að eins, að hann hafi verið dæmdur í hinu danska ríki fyrir hinn fyrra glæpin áður en hann varð brotlegur í annað sinn, og hann þar að auki hafi verið fullra 18 ára, þegar hann drýgði hinn fyrra glæpin.

Þegar liðin eru 10 ár, frá því að hann hefir úttekið hina fyrri hegninguna, og þangað til að hann drýgir hið nýja afbrot, skal farið eptir hinum almennu reglum í 58. grein um það, hvernig tiltaka skuli hegninguna, í stað ákvarðananna um ítrekun.

Sjöundi kapítuli.

Um það, er afbrotum lendir saman og um einstök tilfelli, er breyta má hegningunni.

63. grein.

Verði maður, meðan á sama málinu stendur, uppvís að því að hafa drýgt fleiri afbrot en eitt, skal ákveða hegninguna fyrir þau í einu lagi, og svo, að þau sé öll tekin til greina, þá er tiltekin er stærð refsingarinnar; en liggi líflát eða hegningarvinna æfilangt við hinu mesta afbrotinu, sem hann hefir drýgt, er ekki um frekari hegningu að ræða fyrir hin afbrotin.

Eigi sama hegningar-ákvörðun við um öll afbrotin, má ekki fara út fyrir hæsta stig hegningar; eigi þau undir fleiri hegningar-ákvörðanir, skal refsingin sömuleiðis að öllum jafnaði vera innan takmarkanna í þeirri ákvörðuninni, sem setur þyngsta hegningu, en þó má þyngja hana svo eptir málavöxtum, að

1869.

25. júní.

1869.
25. júní.

bætt sé við hana allt að helmingi hennar, ef fleiri en eins konar afbrot hafa drýgð verið og athöfnin er ekki hin sama.

Þó skal dómstólunum heimilt, þegar á að dæma sakamann undir eins bæði fyrir stóran glæp og annan, sem að tiltölu er lítilræði eitt, að bregða útaf þessari reglu og beita jafnvel hinu lægsta stigi þeirrar hegningar, sem lögð er við hinum stóra glæpnum, ef að álíta má, að það eptir málavöxtum sé ærið alls.

64. grein.

Þegar hin lögákveðna hegning við glæpnum ekki yrði þyngd samkvæmt næstu grein á undan, nema farið væri út fyrir takmörk þau, sem sett eru hverri hegningar-tegund um sig, skal breyta allri hegningunni í þá hegningar-tegund, sem næst er og þyngri, eptir hlutfalli því, sem kveðið er á um í 2. kapítula.

Takmörk þau, sem typtunarhúsvinnu um tiltekið áratíma eru sett í 12. grein í 2. kapítula skulu þó ekki vera því til fyrirstöðu, að maður, þegar svona stendur á, sé dæmdur í typtunarhúsvinnu allt að 24 árum; slíkt hið sama er um einfalt fangelsi, og má lengja það allt að 3 árum.

65. grein.

Verði maður, sem búið er að dæma fyrir eitt afbrot eður fleiri, uppvís að að hafa drýgt aðra glæpi, áður en hann var dæmdur, á að höfða nýtt mál og dæma hann í hegningarauka, er samsvari þeirri þynging hegningarinnar, sem afbrotin, er seinna komust upp, hefðu verðskuldað, ef þau hefðu verið tekin með í hinu fyrra málinu. Hafi refsing sú, sem sakamaðurinn áður var dæmdur í, verið hegningarvinna, og hann er ekki búinn að úttaka hana, þegar dómur er upp kveðinn í hinu nýja málinu, má dæma hann í hegningarvinnu í viðbót skemmri tíma, en skemmstur er ákveðinn annars í 12. gr. í 2. kap. um hvora tegund hegningarvinnu um sig.

66. grein.

Um afbrot, sem fangar drýgja í hegningarhúsinu, á að fara eptir lögum um hegningarhúsið; sömuleiðis eiga hegningarákvarðanirnar í þeim lögum við, er maður, sem dæmdur er í typtunarhúsvinnu æfilangt, og honum er ekki hegningin upp gefin, drýgir afbrot að nýju utan hegningarhúss, og ekki liggur líflát við.

Áttundi kapítuli.

1869.

Um fyrningu sakar.

25. júní.

67. grein.

Ef sakamál er höfðað, og það sannast, að liðin eru 2 ár frá því að afbrotið var framið og þangað til að mál var höfðað útaf því við dómstólana, eða að mál að vísu hefir verið höfðað en það hefir ónýtt verið og ekki tekið upp að nýju áður en tæður frestur var liðinn, skal falla niður refsing sú, sem til er unnið, ef hún ekki hefði orðið þyngri en sektir, einfalt fangelsi eða hýðing með vendi.

Af þessu leiðir, að ekki skal höfða mál á móti manni til refsingar, þegar liðin eru 2 ár frá því að hann varð brotlegur, og afbrotið á undir hegningarákvörðun, þar sem ekki er sett þyngri hegning en sektir, einfalt fangelsi eða hýðing með vendi.

Þó eiga ákvarðanirnar í þessari grein ekki við um afbrot þau, sem rædt er um í 13. kapítula.

68. grein.

Hegningin fyrir afbrot, sem ekki ber að höfða mál útaf af hálfu hins opinbera, eða hið opinbera því að eins á að fylgja málinu fram, að sá æski þess, sem misgjört er við, fellur ekki að eins niður samkvæmt hinni almennu reglu, sem sett er í 67. grein, heldur einnig þegar sá, sem misgjört er við, lætur líða 1 ár frá því að hann komst að, hver gjört hefir á hluta hans, án þess að höfða mál útaf afbrotinu eða krefjast, að það sé höfðað. Hafi sá, sem misgjört er við, að vísu hafið málssóknina í tækan tíma, en málið hefir ónýtt verið eða hann hefir hætt við það, getur hann ekki höfðað mál að nýju, þegar 3 mánuðir eru liðnir frá því að fyrra málið var ónýtt eða hætt var við það, ef að tæður 1 árs frestur þá er á enda.

69. grein.

Um afbrot, sem börn hafa framið yngri en 15 ára, skal ekki hefja málssókn, ef að það ekki hefir gjört verið, áður en sú, sem í blut á, er orðinn 18 ára, og það þó hegningin yrði þyngri en kveðið er á í 67. grein. Sè höfðað mál á móti manni, sem er orðinn 18 ára, og það sannast, að hann hefir

1869. framíð afbrot það, sem um er að ræða, áður en hann varð
25. júní. fullra 15 ára, fellur hegningin niður.

70. grein.

Sè ekki höfðað mál útaf afbrotum, sem ungir menn á aldursskeiði frá 15 til 18 ára hafa framíð, fyr en sá, sem í hlut á, er orðinn 25 ára, fellur niður hegning sú, sem hann hefir unnið til, ef að sú verður niðurstadan, að, ef átt hefði að kveða dóminn upp, áður en hann var orðinn fullra 18 ára, hefði hegningin ekki orðið meiri en hýðing með reyrprikki eða fangelsi við venjulegt fangaviðurværi. Eigi verkið undir hegningar-ákvörðun, sem ekki hefði heimilað þyngri hegningu en hýðingu með reyrprikki eða fangelsi við venjulegt fangaviðurværi, ef að hefði átt að kveða dóminn upp, áður en sá var orðinn fullra 18 ára, sem í hlut á, skal ekki höfða mál til refsunar, ef að málssóknin ekki hefir verið byrjuð, áður en hann var orðinn fullra 25 ára.

71. grein.

Sök fyririst ekki í öðrum tilfellum en þeim, sem um er rædt í 67.—70. grein. Þó skal stiptamtanninum yfir Íslandi heimilt að láta sleppa að höfða mál útaf afbroti, þegar liðin eru 10 ár frá því að það var drýgt. Hafi verið haldið rannsóknarpróf, þegar svo er ástatt, sem nú var sagt, á vegna þessa að senda stiptamtanninum það, og sker hann úr, hvort hefja skuli málssókn; en komist ekki upp, fyr en búíð er að höfða mál á móti grunuðum manni, að 10 ár voru liðin frá því að afbrotið var drýgt áður en honum var birt stefnan, á dómstóllinn að skýra stiptamtanninum frá málinu, og ákveður hann, hvort að eigi að dæma málið. Sè liðin 10 ár frá því að hegningardómur var upp kveðinn, má ekki framkvæma hann nema að boði stiptamtannsins.

Níundi kapituli.

Um landráð.

72. grein.

Vekji maður uppreisn eða gjöri samsæri við önnur ríki í þeim tilgangi að koma hinu danska ríki eða nokkrum hluta þess

undir yfirráð annara, eða brjóta nokkurn hluta þess undan Danmerkur krónu, hefir hann fyrirgjört lífi sínu.

1869.
25. júní.

Hver sem tekur þátt í því líkri uppreisn, skal sæta hegningarvinnu ekki skemur en 3 ár.

73. grein.

Gjörri maður í öðrum tilgangi en um rædt í 72. grein samtök við stjórn í öðru ríki til þess að stofna til fjandsamlegra tiltækja eða ófriðar við hið danska ríki, þá varðar það lífláti eða typtunarbúsvinnu æfilangt, ef byrjað er á fjandsamlegum tiltækjum eða ófriður hefir hafizt, en að öðrum kosti hegningarvinnu ekki skemur en 4 ár.

En gjörri maður hinu danska ríki til miska eða tjóns, samtök við stjórn í öðru landi til þess að koma henni til að hlutast um málefni ríkisins eða fara fram á kröfur við það, þá varðar það hegningarvinnu eða, þegar málsbætur eru, ríkisfangelsi allt að 10 árum.

74. grein.

Hver sá, sem opinberlega í ræðu eða riti mælir fram með því, eða á annan hátt en um er rædt í 72. og 73. grein stuðlar til þess, að önnur ríki byrji á fjandsamlegum tiltækjum við hið danska ríki eða hlutist heimildarlaust um málefni þess, skal sæta hegningarvinnu eða ríkisfangelsi allt að 6 árum eða, þegar miklar málsbætur eru, öðru fangelsi, en þó ekki vægara en 3 mánaða einföldu fangelsi, og því að eins að hann ekki hafi unnið til þyngri refsingar eptir reglum þeim, sem settar eru í 4. og 5. kapitula.

75. grein.

Hver sá, sem, þegar ófriður er í landi, svikur kastala eða aðra varnarstaði, herskip eða herlið, opinbera sjóði, hertýgjabúr, forðabúr eða forða af vopnum eða öðru, sem til hernaðar þarf, í hendur fjandmannanna, eða skýrir þeim frá fyrirætlunum hershöfðingjanna, ásigkomulagi eða ástandi kastala eða annara varnarstaða, eða segir þeim frá orðtaki eða bendingum í hernaði, og sömuleiðis hver sá, sem tælir hermennina til uppreisnar eða til þess að slást í lið við fjandmennina eða til þess að yfirgefa stöðu, sem þeim er trúað fyrir, sagnar liði handa fjand-

1869.
25. júní.

mönnunum eða ber þeim njósnir — skal sæta lífláti eða typtunarhúsvinnu æflangt eða, þegar málsbætur eru, ákveðinn áratíma, þó ekki skemur en 10 ár.

Veiti nokkur maður, þegar ófriður er, fjandmönnum liðsinni á annan hátt í orði eða verki, þá varðar það hegningarvinnu ekki skemur en 3 ár.

76. grein.

Beri nokkur danskur þegn, þegar ríkið á í ófriði, vopn á móti því eða bandamönnum þess, þá varðar það lífláti, ef mjög miklar sakir eru, en annars hegningarvinnu eða, þegar málsbætur eru, ríkisfangelsi ekki skemur en 3 ár.

77. grein.

Ráði maður í óleyfi konungs menn til útlenndrar herþjónustu, en án þess að 75. grein geti átt við um það, þá varðar það hegningarvinnu allt að 6 árum, ef ríkið á í ófriði, en annars fangelsi, ekki vægara en 2 mánaða einföldu fangelsi eða betrunarhúsvinnu allt að 2 árum.

Hver sá af þegnum konungs, sem í óleyfi hans lætur ráða sig í útlanda herþjónustu þegar ríkið á í ófriði, en þó ekki hjá fjandmönnum þess, skal sæta fangelsi eða eptir málavöxtum betrunarhúsvinnu allt að 1 ári.

Undir eins og nokkur maður er ráðinn í útlanda herþjónustu, eiga hegningarákvarðanirnar í þessari grein við.

78. grein.

Hver sá, sem tælir nokkurn liðsmann í herliðinu eða skipaliðinu til þess að strjúka eða hjálpar honum til þess, en án þess að 75. grein eigi við um það, sæti hegningarvinnu allt að 8 árum, ef ríkið á í ófriði, og annars fangelsi, ekki vægara en 3 mánaða einföldu fangelsi, eða betrunarhúsvinnu allt að 3 árum.

79. grein

Verði nokkur maður, sem skyldur er til landvarnar, uppvís að að hafa lemstrað sjálfan sig eða gjört sig á annan hátt óhæfan til herþjónustu, þá varðar það fangelsi, eða, ef miklar sakir eru, einkum ef ríkið á í ófriði eða á von ófriðar, betrunarhúsvinnu allt að 1 ári.

80. grein.

Sè manni á hendur falið í erindagjörðum ríkisins að semja eða gjöra út um eitthvað við annað ríki, og hann breytir af ásettu ráði á móti hag ríkisins í erindagjörðum þessum, þá varðar það hegningarvinnu 3 ár til 16 ára.

81. grein.

Ef að nokkur sá, sem vegna embættisstöðu sinnar hefir færi á að þekkja leynilega samninga ríkisins, ráðagerðir eða ályktanir um málefni, sem heill þess eða réttindi gagnvert öðrum ríkjum eru undir komin, segir frá þeim, eða kunngjörir eða lætur uppi við óviðkomandi menn skjöl, sem hann hefði átt að leyna eða geyma, þá varðar það hegningarvinnu eða, þegar málsbætnr eru, ríkisfangelsi, þó ekki skemur en 3 ár.

Fái nokkur annar maður vitneskju um þess konar samninga, ráðagerðir eða ályktanir, og segi frá þeim, eða komist hann yfir þess konar skjöl og birti þau, þó að hann ekki geti verið þess óvitandi, að þetta átti leynt að fara, þá varðar það ríkisfangelsi, eða, þegar miklar sakir eru, hegningarvinnu allt að 8 árum.

82. grein.

Hver sá, sem falsar, ónýtir eða á annan hátt spillir skilríkjum eða öðrum skjölum, sem heill ríkisins eða réttindi gagnvert öðrum ríkjum eru undir komin, skal skal sæta hegningarvinnu 3 ár til 16 ára, ef hann vegna embættisstöðu sinnar hafði færi á að komast að þeim, en hafi hann komizt yfir þau á annan hátt, varðar það ríkisfangelsi eða þegar miklar sakir eru hegningarvinnu allt að 8 árum.

83. grein.

Vinni maður nokkurt það verk, sem miðar til þess að ráða útlendum landshöfðingja, sem er í vinfengi við konung, bana, þá varðar það lífláti eða hegningarvinnu æfilangt eða, þegar málsbætur eru, tiltekinn áratíma, þó ekki skemur en 3 ár.

Ráðist nokkur maður annars á slíkan útlendan landshöfðingja, varðar það hegningarvinnu eða ríkisfangelsi eitt ár eða fleiri eptir því hvernig glæpurinn er vaxinn.

Hver, sem hótar útlendum landshöfðingja, sem er í vinfengi við konung, að ráðast á hann, veður uppá hann með illyrðum eða

1869.

25. júní.

1869.
25. júní.

ávarpar hann á annan hátt, sem honum er misgjörð í, skal sæta betrunarhúsvinnu, ríkisfangelsi eða öðru fangelsi, þó ekki væg-
ara en 3 mánaða einföldu fangelsi.

En meiði maður útlendar þjóðir, sem eru í vináttu við konung, með orðum, bendingum eða myndauppdráttum, einkum á þann hátt að lasta og smána þá, sem ríkjum ráða, í prentuðum ritum eða dróttu að þeim ranglátum og skammarlegum athöfnum án þess að tilgreina heimildarmann sinn, þá varðar það fangelsi eða, þegar málsbætur eru, 20 til 200 ríkisdala sektum.

84. grein.

Ráðist maður á sendiherra annars ríkis við hirð konungs, þá varðar það betrunarhúsvinnu eða ríkisfangelsi allt að 2 árum eða öðru fangelsi, ef ekki hinar almennu ákvarðanir í lögum þessum heimila þyngri refsingu.

Hóti maður slíkum sendiherra árás, vaði uppá hann með illyrðum eða ávarpi hann á annan hátt, er honum er misgjörð í, þá varðar það fangelsi.

Meiði nokkur annars sendiherra með orðum, bendingum eða myndauppdráttum, þá varðar það einföldu fangelsi eða, þegar málsbætur eru, 20 til 200 ríkisdala sektum.

85. grein.

Útaf afbrotum þeim, sem um er rædt í 83. og 84. grein, nema þeim sem talað er um í 1. og 2. kafla 83. greinar, skal ekki höfðuð málssókn af hálfu hins opinbera, nema stjórn sú eða sendiherra, sem í hlut á, krefjist þess, og sé svo, þá að bóði dómsmálastjórnarinnar.

Tíundi kapítuli.

Afbrot gegn stjórnarskipuninni.

86. grein.

Hafist maður nokkuð það að, sem miðar til þess að svipta konunginn lífi, frelsi eða konungdómi, þá hefir hann fyrirgjört lífi sínu.

Vekji maður uppreisn í þeim tilgangi að breyta stjórnarskipuninni eða ríkiserfðunum, eða komi til leiðar á annan hátt

eða stýri ofbeldisverkum, er miða til að koma fram slíkri breytingu, þá varðar það lífláti eða typtunarhúsvinnu æfilangt.

1869.
25. júní.

Hver, sem tekur þátt í þess konar uppreisn eða ofbeldi, sæti hegningarvinnu ekki skemur en 3 ár.

87. grein.

Leitist maður við á annan ólöglegan hátt að koma til leiðar breytingu á stjórnarskipuninni eða ríkiserfðunum, þá varðar það hegningarvinnu, eða ríkisfangelsi ef málsbætur eru.

88. grein.

Sömu refsingu, en samt ekki lengur en í 8 ár, skal sá maður sæta, er með ofbeldi, hótunum um ofbeldi eða á annan ólöglegan hátt leitast við að aptra því, að kosningar fari fram til alþingis, eða að alþingi komi saman eða gegni störfum sínum á tilsettum tíma án þess að 86. grein samt eigi við um athæfi hans.

Ellefti kapítuli.

Afbrot gegn konungi og ættingjum konungs o. fl.

89. grein.

Verði nokkrum manni sú óhæfa að ráðast á konunginn, þá varðar það typtunarhúsvinnu, ef að hinar almennu ákvarðanir í lögum þessum ekki heimila þyngri refsingu.

90. grein.

Vaði maður uppá konunginn með hótunum, illyrðum eða annari svívirðing eða ávarpi hann á annan hátt, sem honum er misgjörð í, þá varðar það hegningarvinnu eða ríkisfangelsi í 1 ár og allt að 8 árum.

91. grein.

Ef að nokkur maður annars með hótunum, smánunum eða annari óhæfilegri aðferð misbrýtur gegn lotningu þeirri, sem ber að sýna konunginum, þá varðar það fangelsi, ekki vægara en 3 mánaða einföldu fangelsi, eða betrunarhúsvinnu.

92. grein.

Vinni maður nokkurt það verk, sem miðar til þess að svipta drottninguna, konungsefnið eða ekkju konungs lífi eða frelsi, þá varðar það lífláti eða typtunarhúsvinnu.

1869.

25. júní.

93. grein.

Ráðist maður annars á drottninguna, konungsefnið eða ekkju konungs, þá varðar það hegningarvinnu, ef hinar almennu ákvarðanir í lögum þessum ekki heimila þyngri refsingu.

94. grein.

Verði maður brotlegur við drottninguna, konungsefnið eða ekkju konungs í nokkru því athæfi, sem um er rædt í 90. og 91. grein, skal færa niður hegningar þær, sem þar eru settar, eptir málavöxtum allt að helmingi.

95. grein.

Sè nokkurt af afbrotum þeim, sem um er rædt í 89.—91. grein, drýgt á móti nokkrum öðrum prinzi, sem arfgengur er eptir lögunum um ríkiserfðir, eða nokkurri prinsessu af dönsku konungsaettinni, sem á heima í Danmörku, skal auka hinar almennu hegningar, sem settar eru í lögum þessum, allt að helmingi eptir málavöxtum.

96. grein.

Hver, sem ræðst á alþingi, svo að því eða sjálfræði þess er hætta búin, eða lætur boð út ganga, er að því lýtur, eða hlýðir slíku boði, skal sæta hegningarvinnu eða ríkisfangelsi, eigi afbrotið ekki undir 86. grein.

97. grein.

Til sömu hegningar vinnur hver sá, er á sama hátt misbrýtur við ríkisráðið, þegar það hefir stjórnina á hendi samkvæmt grundvallarlögunum, eða við ríkisrèttinn eða hæstarètt.

98. grein.

Útaf afbrotum þeim, sem um er rædt í 89.—95. grein skal að eins höfðað mál að skipun dómsmálastjórnarinnar.

Tólfti kapítuli.

Um brot á móti valdstjórninni og á alls herjar reglu.

99. grein.

Hver, sem ræðst á embættismann, þegar hann er að embættisverki eða útaf embættisverki, með ofbeldi eða hótunum um

ofbeldi, og eins sá, sem á sama hátt leitast við að neyða embættismann til að gjöra nokkurt embættisverk eða aptra honum frá að gjöra það, skal sæta hegningarvinnu allt að 6 árum, eða fangelsi, þegar málsbætur eru, ekki samt vægara en 3 mánaða einföldu fangelsi, nema að afbrotið sé svo vaxið, að þyngri hegning liggi við því.

Ef að maður annars gjörir embættismanni tálmanir í að gegna embættisstörfum sínum, þá varðar það fangelsi eða sektum.

Þeir menn, er sitja í sveitastjórnar-ráðum, og aðrir þess háttar menn, sem kosnir eru til að hafa sýslun á hendi af hálfu hins opinbera, standa jafnfætis embættismönnum að þessu leyti, þegar þeir eru að gegna sýslu sinni.

100. grein.

Hver, sem verður sekur um ofbeldi eða hótanir um ofbeldi við varðmenn, varðflokka eða aðra hermenn, sem skipaðir eru í sendifarir, eða tálmar þeim að reka erindi sitt, skal sæta refsingu eptir ákvörðunum í 99. grein, þó má færa hegninguna niður eptir málavöxtum allt að mánaðar einföldu fangelsi, þegar eins er ástatt og gjört er ráð fyrir í fyrsta lið greinarinnar.

101. grein.

Sýni maður sig í nokkurri þess konar mótgjörð, sem vikið er á í 99. grein, við minni háttar rættarþjóna eða lögregluþjóna, tollþjóna, hreppstjóra, stefnuvotta eða aðra þess háttar sýslunarmenn hins opinbera, þá varðar það betrunarhúsvinnu allt að 2 árum, fangelsi, eða sektum ef málsbætur eru.

Jafnfætis tæðum sýslunarmönnum standa þeir menn, sem dómari eða yfirvald boðar sèr til aðstoðar við rekstur opinberra starfa.

102. grein.

Hver, sem veður uppá embættismann eða nokkurn þann mann, sem nefndur er í 99.—101. grein, með smánunum, skammaryrðum eða öðrum meiðandi orðum þegar hann er að gegna embætti sínu eða sýslun eða útaf því, sæti fangelsi eða sektum.

1869.

25. júní.

1869.

25. júní.

103. grein.

Þegar á að kveða á um refsingar þær, sem settar eru í 99.—102. grein, ber að taka til greina til málsbóta, ef embættismaðurinn eða sýslunarmaðurinn, sem í hlut á, hefir með röngu atferli sínu gefið tilefni til þess, sem gjört var, og má jafnvel færa fangelsishegningu niður í sektir þegar svo er.

104. grein.

Hafi mannsöfnuður látið opinberlega í ljósi í orði eða verki, að þeir ætli sér að hjálpast að að neyða yfirvaldið til þess að gjöra eitthvað eða láta eitthvað ógjört, eða að veitast að að setja sig með ofbeldi upp á móti einhverri ályktun yfirvaldsins, þá skal forgöngumönnunum refsað með hegningarvinnu allt að 6 árum, ef haft hefir verið í frammi ofríki við menn eða fjármuni manna, og öðrum hluttakendum með fangelsi ekki vægara en 3 mánaða einföldu fangelsi eða með betrunarhúsvinnu allt að 2 árum.

Hafi ekki verið haft í frammi ofbeldi við menn eða fjármuni manna, en mannsöfnuðurinn ekki hefir viljað hlýðnast áskorun yfirvaldsins að sundrast (105. grein), skal forgöngumönnunum refsað með fangelsi ekki vægara en 3 mánaða einföldu fangelsi eða með betrunarhúsvinnu allt að 2 árum, og hinum öðrum hluttakendum með fangelsi. En hafi mannsöfnuðurinn rofízt annaðhvort af sjálfsdádum eða eptir áskorun yfirvaldsins, án þess að óskundi hafi verið gjörður mönnum eða á fjármunum manna, skal að eins refsa forgöngumönnunum, með fangelsi eða með betrunarhúsvinnu allt að 1 ári.

105. grein.

Þegar yfirvaldið hefir skorað á mannsöfnuð, er saman hefir þyrpt á almannaþæri, þrisvar sinnum í nafni konungs og laganna að sundrast, skal þeim, sem ekki hlýðnast þessari skipun, refsað með sektum eða fangelsi.

Hafi nokkur maður þar að auki ofbeldi í frammi við menn eða fjármuni manna, án þess að 104. grein geti átt við um það, skal hann sæta fangelsi, eða betrunarhúsvinnu allt að 1 ári ef miklar sakir eru.

1869.

25. júní.

106. grein.

Taki maður heimildarlaust burtu auglýsingu, sem fest hefir verið upp að yfirvalds ráðstöfun, eða skemmi hana, þá varðar það sektum eða fangelsi.

107. grein.

Sömu refsingu skal hver sá sæta, sem heimildarlaust tekur burt eða skemmir af ásettu ráði innsigli eða merki, sem einhver opinber yfirboðari hefir sett á eitthvað í embættis nafni, nema að athæfi hans sé eitthvert annað afbrot útaf fyrir sig.

108. grein.

Hver, sem tekur sér eitthvert opinbert vald, sem hann ekki hefir, og sem þeir einir geta beitt, sem hafa eitthvert opinbert embætti, sýslun eða umboð á hendi, skal sæta sektum eða einföldu fangelsi allt að 1 ári, ef að verk hans ekki er svo vaxið, að til þyngri hegningar sé unnið.

109. grein.

Frelsi maður fanga úr valdi yfirvalds eða dómara, eða útvegi honum það sem með þarf til að komast undan eða færi á því, þá varðar það fangelsi eða betrunarhúsvinnu, og ef beitt hefir verið ofbeldi eða hótunum um ofbeldi við gæzlumennina, eða ef sá, sem frelsar fangann, lætur hann fá verkfæri til að komast undan með þess konar ofbeldi, getur hegningin komizt upp í 4 ára betrunarhúsvinnu.

Hverjum þeim, sem frelsar mann, sem bóúð er að handtaka, eða útvegar honum það sem þarf til að komast undan eða færi á því, skal refsað með sektum eða fangelsi, og getur hegningin komizt upp í 2 ára betrunarhúsvinnu, ef beitt hefir verið ofbeldi.

110. grein.

Hafi maður fengið áreiðanlega vitneskju um nokkurn þann glæp á móti konungi, föðurlandi sínu eða stjórnarskipuninni, sem um er rædt í 72., 73., 75. og 86. grein, og segi yfirvöldunum ekki frá því, þó að hann hefði getað gjört það, án þess að lífi eða velgengni sjálfs hans eða neins þeirra, sem honum eru nánastir, sé nein hætta búin, þá varðar það fangelsi, eða ríkis-

1869.
25. júní.

fangelsi eða betrunarhúsvinnu, ef að glæpurinn verður framkvæmdur.

Með sama skilyrði skal hverjum þeim, sem hefir fengið áreiðanlega vitneskju um, að morð, rán eða annar glæpur, sem lífi manna er hætta búin af, sé fyrirætlaður, refsað með fangelsi eða betrunarhúsvinnu, ef að hann ekki gjörir allt sem í hans valdi stendur til þess að afstýra glæpunum, með því að gjöra þann, sem hætta er búin, varan við eða með einhverju öðru móti, sem við á eptir því hvernig á stendur, og ef nauðsyn krefur með því að gefa yfirvöldunum það til vitundar.

Ákvarðanirnar í þessari grein eiga þó ekki við um börn yngri en 15 ára, og ekki skal heldur manni eða konu þess, sem misgjörir, systkinum hans, né heldur þeim sem honum eru skyldir eða tengdir í beinan ættlegg upp eða niður, né fósturforeldrum né uppeldisbörnum refsað, þó þau hafi látið fyrir farast að segja yfirvöldunum frá.

111. grein.

Hver, sem felur mann, sem hann veit að er strokinn fangi, eða að honum er veitt eptirför að hálfu hins opinbera fyrir glæpi, eða hjálpar honum til að flýja, skal sæta sektum eða fangelsi. Fangelsi, eða sektum ef málsbætur eru, skal sá sæta, sem gjörir ummerki glæps að engu eða dylur þau rétt eptir að nýbúið er að drýgja glæpin, eða þegar verið er að komast fyrir hann af hálfu hins opinbera.

Samt skal ekki refsa hjónum, systkinum, þeim sem skyldir eru eða tengdir í beinan ættlegg upp eða niður, fósturforeldrum né uppeldisbörnum fyrir þess konar athöfn.

112. grein.

Föngum, sem settir eru til hegningarvinnu, skal refsað fyrir strok og samblástur og fyrir glæpi, er þeir misbrjóta við embættismennina eða þjónana, sem skipaðir eru við hegningarhúsið, eptir þeim ákvörðunum, sem um það eru í lögunum um hegningarhúsið.

Hafi aðrir fangar tekið sig saman um að hjálpast að að strjúka, þá varðar það einföldu fangelsi allt að 2 mánuðum eða öðru fangelsi jafnlengi að tiltölu.

113. grein.

Ef nokkur maður með ofbeldi eða hótunum um ofbeldi tálmar þinghaldi, fundum embættismanna í sveitastjórninni eða öðrum lögboðnum samkomum um opinber málefni, þá varðar það fangelsi eða betrunarhúsvinnu allt að 1 ári.

Sömu hegningu eða sektum eptir málavöxtum skal sá sæta, sem með ofbeldi eða á annan slíkan hátt slítur eða glepur störfín eða umræðurnar á þess konar fundi eða samkomu.

114. grein.

Raski nokkur kosningarfrelsi manna með ofbeldi eða hótunum um ofbeldi, annaðhvort á þann hátt, að meina manni að neyta kosningarréttar síns til alþingis eða að neyða mann til að greiða atkvæði svo eður svo, þá varðar það betrunarhúsvinnu eða fangelsi.

Rangfæri nokkur vísitandi atkvæðagreiðsluna, þá er kosningar fara fram til alþingis eða kaupi atkvæði manns, þá varðar það fangelsi.

115. grein.

Hver, sem selur atkvæði sitt, þá er kosningar fara fram til alþingis, gjaldi sektir og fyrirgjörir kosningarrétti sínum í fyrsta skipti um 5 ár, í annað sinn fyrir fullt og allt.

116. grein.

Sè nokkuð af því, sem um er rædt í 114. grein, aðhafzt við kosningar í sveitastjórn, þá varðar það fangelsi, eða sektum ef málsbætur eru.

Selji maður atkvæði sitt við kosningar í sveitastjórn, þá varðar það sektum og hefir hann fyrirgjört kosningarrétti sínum í þeim málefnum í fyrsta skipti um 5 ár og í annað sinn fyrir fullt og allt.

117. grein.

Taki maður sèr sjálfur ólöglega þann rétt, er hann hefði átt að leita dómstólanna um, þá varðar það sektum, ef ekki hefir verið unnið til þyngri refsingar eptir öðrum lagaákvörðunum. Útaf slíkri sjálfstöku skal ekki höfða opinbera málssókn.

1869.

25. júní.

1869.

25. júní.

Þrettándi kapítuli.

Um afbrot í embættisfærslu.

118. grein.

Ef nokkur embættismaður heimtar, tekur á móti eða lætur lofa sér gjöfum eða öðrum ávinningi, sem hann ekki á tilkall til, fyrir embættisverk sín, en hann þó ekki að öðru leyti með því brýtur í neinu á móti embættisskyldu sinni, þá varðar það sektum ekki minni en 25 rd., einföldu fangelsi eða embættismissi.

119. grein.

Ef að nokkur embættismaður heimtar, tekur á móti eða lætur lofa sér gjöfum eða öðrum ávinningi fyrir að brjóta á móti embættisskyldu sinni í einhverju, þá varðar það embættismissi og fangelsi, ekki vægara en 3 mánaða einföldu fangelsi, eða betrunarhúsvinnu.

120. grein.

Hver sem gefur, lofar eða býður embættismanni gjafir eða annan ávinning til þess að fá hann til að gjöra eitthvað eða láta eitthvað ógjört, er hann með því brýtur á móti embættisskyldu sinni, skal sæta fangelsi eða sektum.

121. grein.

Hverjum þeim dómara, er í dómarastörfum sínum heimtar, tekur á móti eða lætur lofa sér gjöfum eða öðrum ávinningi, sem hann ekki á tilkall til, skal refsað með embættismissi, og þar á ofan, ef miklar sakir eru, með fangelsi ekki vægara en 3 mánaða einföldu fangelsi eða með betrunarhúsvinnu.

Verði dóm-nefndarmaður brotlegur í hinu sama í þeim störfum sínum, þá varðar það betrunarhúsvinnu eða fangelsi.

122. grein.

Hverjum, sem mútar eða leitast við að múta dómara eða dóm-nefndarmanni, skal refsað með fangelsi, eða með betrunarhúsvinnu allt að 2 árum ef mjög miklar sakir eru, ef að hann hefir ekki unnið til þyngri hegningar eptir öðrum lagaákvörðunum.

123. grein.

Í tilfellum þeim, sem um er rædt í 118.—122. grein skal

dæma sjóði þeim, sem landstekjurnar renna í, gjafir þær eða ávinning, sem látið hefir verið í tæ, eða jafnvirði þess.

1869.
25. júní.

124. grein.

Gjöri dómari sig vísvitandi sekan í nokkru ranglæti í dóm-arastörfum sínum, þá varðar það embættismissi og hegningar-vinnu allt að 10 árum, eða fangelsi ef málsbætur eru, ekki skemur en 1 ár.

125. grein.

Embættismanni, sem beitir embættisvaldi sínu til þess að neyða nokkurn mann á ólöglegan hátt til þess að gjöra eitthvað, þola eitthvað eða láta eitthvað ógjört, skal refsað með einföldu fangelsi, eða með embættismissi þegar miklar sakir eru, ef athæfi hans ekki að öðru leyti er svo vaxið, að þyngri refsing liggi við því.

126. grein.

Embættismanni, sem beitir höggum og barsmíði eða öðru ofbeldi, þegar hann er að gegna embættisstörfum sínum, skal refsað með sektum eða einföldu fangelsi eða embættismissi, ef að verkið ekki að öðru leyti er svo vaxið, að þyngri hegning liggi við því.

127. grein.

Ef að rannsóknardómari í sakamáli beitir ólöglegri þvingun til þess að kúga mann til játningar eða sagna, þá varðar það einföldu fangelsi eða embættismissi, eða sektum ef máls-bætur eru.

128. grein.

Dómara, sem setur eða lætur setja mann í fangelsi ólög-lega, eða heldur honum þar að ólögum lengur en vera ber, skal refsað með einföldu fangelsi ekki skemur en mánuð eða með embættismissi, ef að verk hans ekki er svo vaxið, að þyngri refsing liggi við því.

129. grein.

Hver sá embættismaður, sem að ólögum setur mann fastan, rannsakar heimili manns eða tekur til sín bréf eða önnur skjöl og rannsakar þau, eða lætur gjöra nokkuð af þessu, skal sæta

1869.
25. júní.

sektum eða einföldu fangelsi, eða missa embætti sitt ef miklar sakir eru.

130. grein.

Verði svo fyrir mælt í íslenskum stjórnarskipunarlögum, að hver sá maður, sem handtekinn er, skuli færður fyrir dómara áður en tiltekinn tími sé liðinn, að einnig skuli kveða upp dómsúrskurð innan tiltekins tíma um það, hvort handteknum manni skuli haldið í varðhaldi, að ekki megi setja mann í fangelsi til gæzlu fyrir yfirsjónir, sem ekki varða miklu, og að til rannsóknar á heimili manns eða kyrrsetningar og rannsóknar á bréfum og öðrum skjölum þurfi dómsúrskurð, nema eitthvert lagabod heimili undantekning frá því, þá skal sá gjalda sektir, er útaf því bregður, ef að verið ekki að öðru leyti er svo vaxið, að þyngri hegning liggi við því.

131. grein.

Ef að embættismaður kemur til leiðar, ályktar eða heldur áfram sakamáls rannsókn á móti manni, sem hann veit að er sýkn saka, þá varðar það embættismissi og fangelsi ekki vægara en 3 mánaða einföldu fangelsi, eða betrunarhúsvinnu ef miklar sakir eru.

Sömu hegningu skal sá embættismaður sæta, sem vísitandi lætur framkvæma á manni refsingu eptir dómi án þess að skeyta um það sem fyrirskipað er í lögum um að skjóta dóminum til æðra dóms eða um eptirgjöf hegningarinnar af konungi.

Hafi hin síðarnefnda yfirsjónin orðið af gúleysi, þá varðar það sektum eða einföldu fangelsi.

132. grein.

Ef að embættismaður, sem er í því embætti, að hann á að stuðla til að halda uppi hegningarvaldinu, lætur af ásettu ráði farast fyrir að hefja málssókn útaf hegningarverðu verki eða gjörir eða vanrækir eitthvað til þess að koma til leiðar, annaðhvort að maður verði dæmdur sýkn eða í vægari refsingu eða til að hlífa manni við að taka út hegningu, sem á hann hefir verið lögð, þá varðar það einföldu fangelsi eða embættismissi,

eða sektum ef málsbætur eru, ef að verkið að öðru leyti ekki er svo vaxið, að þyngri hegning liggi við því.

1869.
25. júní.

133. grein.

Hafi embættismaður, sem á að gæta fanga, af ásettu ráði látið fangann komast undan eða studd að því að hann komist undan, þá skal hann missa embætti sitt, og, ef miklar sakir eru, þar á ofan sæta fangelsi eða betrunarhúsvinnu.

Hafi það orðið af gáleysi eða hirðuleysi, þá varðar það sektum, einföldu fangelsi eða embættismissi.

134. grein.

Hafi nokkur embættismaður, sér eða öðrum í hag eða öðrum til meins, tilgreint nokkuð í bókum þeim, sem fylgja embætti hans, er aldrei hefir gjörzt, eða tilgreinir eitthvað öðruvísi, en það hefir gjörzt, semur skjöl, sem hann á að gjöra eptir embættisbókum sínum, svo að efnið raskast, falsar, ónýtir eða aflagar á annan hátt skjöl, sem honum er trúað fyrir eða hann kemst að vegna embættisstöðu sinnar, þá varðar það embættismissi og þar á ofan hegningarvinnu allt að 6 árum, eða fangelsi ef málsbætur eru, ekki vægara en 6 mánaða einföldu fangelsi, ef að verkið ekki er svo vaxið að öðru leyti að þyngri hegning liggi við því.

135. grein.

Hafi embættismaður gjört nokkuð af því, sem um er rædt í 134. grein, án þess að athæfi hans þó geti átt undir ákvarðanir greinarinnar, eða hafi hann annars látið uppi í embættisnafni rangt vitnisburðarbréf eða ranga skýrslu, eða af ásettu ráði látið hjá líða að geta í vitnisburðarbréfinu eða skýrslunni um atvik, sem verður að álíta að skipti miklu málefni það, er um er verið að ræða, þá varðar það embættismissi, einföldu fangelsi, ekki skemur en mánuð, eða sektum ef málsbætur eru.

136. grein.

Verði nokkur embættismaður, sem hefir opinbert fê undir höndum og er í ábyrgð fyrir því, uppvís að því að það vanti hjá honum uppá það, sem á að vera í sjóðnum, þá hefir hann fyrirgjört embætti sínu. Sè miklar sakir, skal hann þar á ofan sæta betrunarhúsvinnu, og hafi hann strokið með nokkuð af fê

1869.
25. júní.

því, sem honum er trúað fyrir, eða hafi reynt til þess, getur hegningin aukizt allt að 8 ára hegningarvinnu.

Til hinnar síðast nefndu hegningarinnar hefir hann líka unnið, ef hann hefir leitazt við á sviksamlegan hátt að leynd sjóðþurrðinum, til að mynda ef eitthvað er af ásettu ráði ranghermt í bókum þeim, sem ætlaðar eru til að rita í þær tekurnar eða gjöldin eða til þess að umsjón verði höfð með tekjum og gjöldum, eða í skráum eða reikningum, eða ef eitthvað af þessu er falsað eða því hefir verið skotið undan, eða ef lagðir hafa verið fram rangir reikningar eða röng reikningságrip eða önnur röng fylgiskjöl með þeim, eða ranghermt er um hversu mikið eða hvað sè í tunnum, pokum eða böggjum.

Það sem nú hefir sagt verið um bresti að því er snertir peninga eða peningamuni, sem embættismanni er trúað fyrir, á einnig við að því er snertir korn, fóður, efnivið og aðra þess konar muni.

Ef að bætt er í sjóðinn því sem í hann vantaði, áður en 3 sólarhringar eru liðnir frá því að það komst upp, má sleppa að höfða málssókn, ef að aðrar fleiri málsbætur eru, og stjórnarráð það, sem í hlut á, veitir samþykki til þess.

137. grein.

Hver sá bókunarmaður, endurskoðunarmaður, sjóðumsjónarmaður eða annar embættismaður, sem hilmir yfir með skattheimtumanni, sem hann á að hafa umsjón með, eða að öðru leyti er bendladur við afbrot hans, er undir sömu ábyrgðina og hegninguna seldur eins og hann.

138. grein.

Ef að embættismaður, sem á að taka við sköttum eða öðrum opinberum gjöldum, heimtar eða tekur sèr til ávinnings við þess konar sköttum eða gjöldum, sem hann veit að gjaldandi annaðhvort alls ekki er skuldugur um eða að hann skuldar minna, þá skal hann missa embætti sitt, og ef miklar sakir eru sæta þar á ofan fangelsi eða betrunarhúsvinnu.

139. grein.

Ef að nokkur embættismaður, sem hefir póstmálefni á hendi, heimildarlaust rífur upp, ónýtir eða skýtur undan bréfum

1869.
25. júní.

eða bögglum, sem afhent er til flutnings með pósti, eða ef hann er vísitandi öðrum liðsinntur í þess konar athæfi, þá skal hann missa embætti sitt og ef miklar sakir eru þar á ofan sæta fangelsi eða betrunarhúsvinnu, ef að verkið ekki að öðru leyti er svo vaxið, að þyngri hegning liggi við.

140. grein.

Hver sá embættismaður, sem segir frá nokkru, er snertir embætti hans og á að fara leynt, skal sæta sektum, einföldu fangelsi eða embættismissi, ef að verkið ekki að öðru leyti er svo vaxið, að þyngri hegning liggi við því.

141. grein.

Embættismaður sá, sem tælir eða leitast við að tæla embættismenn þá, sem undir honum eru, til embættisafbrotu, skal sæta þeirri hegningu, sem lögð er við þessum afbrotum, og má þar á ofan eptir atvikum dæma hann til að hafa fyrirgjört embætti sínu, þegar afbrotið sjálft er ekki svo vaxið, að sú hegning sé við því lögð.

142. grein.

Ef að embættismaður í öðrum tilfellum, en getið er um hér að framan, notar embættisstöðu sína ranglega sér til ávinnings, eða til þess að gjöra nokkuð það, er hallar réttindum einstakra manna eða hins opinbera, þá varðar það sektum, einföldu fangelsi eða embættismissi, ef að verkið ekki að öðru leyti er svo vaxið, að þyngri hegning liggi við því.

143. grein.

Sá embættismaður, sem synjar eða af ásettu ráði lætur farast fyrir að gjöra það, sem honum er boðið á löglegan hátt, sæti sektum, einföldu fangelsi eða embættismissi.

144. grein.

Fyrir vanrækt eða hirðuleysi í embættisrekstri, sem ekki er lögð nein sérstök hegning við í lögum, skal sömuleiðis refsað, ef nokkrum verður það opt á eða ef hann sýnir af sér stórkostlega vanrækt eða hirðuleysi, með sektum eða einföldu fangelsi, eða embættismissi, ef miklar sakir eru.

145. grein.

Það sem fyrir er mælt hér að framan um embættismenn og

1869.

25. júní.

um embætti á einnig við um sýslunarmenn og sýslanir þær, sem þeim er trúað fyrir, en samt þannig, að það má færa hegninguna niður að tiltölu, og að við sýslunarmenn má beita fangelsi eða sektum eptir atvikum í stað embættissmissis.

Ákvarðanirnar hér að framan eiga þar að auki ekki að eins við um þá, sem fyrir fullt og allt eru skipaðir í embætti eða sýslan, heldur einnig um þá, sem falið er á hendur að veita embætti eða sýslan forstöðu um stundarsakir eða að reka einhvern starfa sem þar að lýtur, en samt þannig, að ef að hefði átt að dæma embættið eða sýslanina af embættismannium eða sýslunarmanninum, skal fangelsi eða sektir koma í stað þess.

Fjórtándi kapítuli.

Meinsæri og aðrir glæpir, sem eiga skylt við það.

146. grein.

Það vitni, sem fyrir rétti ber falsvitni og vinnur eið að því, hvort sem að eiðurinn er tekinn af því eptir framburð þess, eða að það ber vitni samkvæmt áður unnum eiði, skal sæta hegningarvinnu ekki skemur en 2 ár og allt að 10 árum, ef að ekki tjón það, sem vitnið olli eða ætlaði sér að koma til leiðar með falsvitni sínu, er svo vaxið að það hafi unnið til þyngri refsingar. Ef að vitnið af sjálfsdáðum tekur falsvitni sitt aptur, má beita hegningarvinnu á vægara stigi, og ef miklar málsbætur eru má jafnvel beita hegningu í fangelsi við vatn og brauð ekki samt skemur en 4 sinnum 5 daga.

147. grein.

Hafi maður borið falsvitni fyrir rétti en ekki verið tekinn eiður af honum, þá varðar það fangelsi við vatn og brauð ekki skemur en tvenna 5 daga, eða betrunarhúsvinnu; samt má beita hegningu í einföldu fangelsi ekki skemur en 2 mánuði, ef honum er margt og mikið til málsbóta. Ef að hann tekur falsvitni sitt aptur af sjálfsdáðum, má færa hegninguna niður í 8 daga einfalt fangelsi, eða jafnvel láta hana falla alveg niður ef sérlegar málsbætur eru.

148. grein.

Hafi maður borið falsvitni í opinberu sakamáli, en það

1869.
25. júní.

sannast, að málefnið varðaði hann sjálfan, eða að hann hafði ástæðu til að halda, að svo væri, skal honum ekki refsað, ef hann ekki hefir sannað framburð sinn með eiði; hafi hann verið látinn vinna eið, má refsa honum með fangelsi. — Sannist það annars, þegar einhver hefir borið falsvitni fyrir rætti, að það hefði ekki átt að krefja hann vitnisburðar vegna þess að hann er viðriðinn við málið eða málspartana, á að færa niður hegningar þær, sem settar eru í 146. og 147. grein, og má jafnvel beita sektum að eins, ef hann ekki hefir verið látinn vinna eið og málsbætur eru.

149. grein.

Hafi vitni af eintómu athugaleysi látið hjá líða að segja frá því, sem hann vissi málinu til skýringar, þá varðar það fangelsi, eða sektum ef miklar málsbætur eru.

150. grein.

Ef að menn, sem skipaðir eru af dómi, yfirvaldi eða öðrum sem hefir opinbert vald á hendi, til þess að halda skoðunar-, álits- eða virðingargjörðir, láta með eiði eða skýlaust samkvæmt áður unnum eiði uppi þvílíka skoðun, álit eða virðingu á móti sannfæringu sinni, skal þeim refsað sem falsvottum.

Verði slíkum mönnum afbrigði, sem minna er í varið, þá varðar það fangelsi, eða sektum ef miklar málsbætur eru.

151. grein.

Hafi málspartur sannað sögu sína fyrir rætti með rögum eiði, skal honum refsað sem falsvotti. En hafi hann að eins ætlað að koma sjálfum sér undan hegningu með þessum ranga eiði, má færa hegninguna niður eptir atvikum, jafnvel niður í betrunarhúsvinnu á vægasta stigi, eða niður í fangelsi við vatn og braud í tvenna 5 daga ef eins stendur á og gjört er ráð fyrir í 2. kafla 146. greinar.

152. grein.

Ef að nokkur maður, sem á að sanna nokkuð með eiði fyrir einhverjum, sem hefir opinbert vald á hendi, í öðrum tilfellum en nú hafa nefnd verið, verður sekur í meinsæri, þá varðar það betrunarhúsvinnu. Kalli hann af sjálfsdáðum aptur falssögu sína,

1869. má færa hegninguna niður í fangelsi við vatn og brauð í tvenna
25. júní. 5 daga ef málsbætur eru.

153. grein.

Það sem fyrir er mælt hér að framan á einnig við um ranga skriflega vottun samkvæmt áður unnum eiði, svo og um þvílíka vottun með eiði, þar sem skriflegan eið má við hafa eptir lögum.

154. grein.

Sömuleiðis eiga hegningar-ákvarðanirnar hér að framan við um þá, sem annaðhvort vinna eið á annan hátt en hinn venjulega, sem skipað er fyrir um í lögum, eða sanna sögu sína á einhvern annan hátt, sem kemur í stað eiðs.

155. grein.

Hver sem lýsir einhverju yfir og býðst til að vinna eið að því, eða gjörir það uppá æru sína og trú, og það er í þeim tilfellum, þar sem slíkt er boðið eða leyft í lögum, skal sæta fangelsi, ef það reynist rangt, sem hann hefir lýst yfir, eða sektum ef málsbætur eru, nema einhver önnur hegning sé við lögð í sérstaklegum lagaákvörðunum.

156. grein.

Ef að nokkur maður annars lætur uppi ranga skriflega yfirlýsingu eða ber skriflegt vottorð um eitthvað, sem hann ekki veit neitt um, og þetta er ætlað til að vera notað í málefnum, sem varða hið opinbera, þá skal hann sæta sektum eða fangelsi, ef að verkið ekki er svo vaxið, að þyngri hegning liggi við því.

Fimmtándi kapítuli.

Afbrot gegn trúarbrögðunum.

157. grein.

Hver sem gjörir gis að eða smánar trúarlærdóma eða guðsdýrkun nokkurs trúarbragðafélags, sem er á Íslandi, skal sæta fangelsi ekki vægara en 1 mánaðar einföldu fangelsi, eða sektum ef miklar málsbætur eru.

158. grein.

Ef að nokkur maður aptrar með ofbeldi eða hótunum um ofbeldi, að haldin sé guðspjónustugjörð eða önnur opinber

kirkjuleg athöfn, þá varðar það fangelsi eða betrunarhúsvinnu allt að ári.

1869.
25. júní.

Hver sem tálmar eða truflar guðshjónustugjörðina eða einstakar guðrækilegar athafnir með því að gjöra skarkala eða óreglu, skal sæta sektum eða fangelsi.

159. grein.

Hver sem raskar grafarhelginni skal sæta fangelsi, ef athæfi hans er ekki að öðru leyti svo vaxið, að þyngri hegning liggi við því.

Sextándi kapítuli.

Afbrot á móti skírlífi.

160. grein.

Hver sem drýgir hórdóm skal sæta fangelsi, eða ef hjónabands sambúðinni er slitið og aðrar málsbætur eru, þá sektum.

Opinber málssókn skal því að eins höfðuð, að það hjónanna, sem misgjört er við, krefjist þess.

161. grein.

Ef að kvæntur maður eða gipt kona gengur að eiga aðra konu eða annan mann, þá varðar það hegningarvinnu ekki skemur en 2 ár og allt að 6 árum. Þegar miklar málsbætur eru má samt færa hegninguna niður í betrunarhúsvinnu á vægasta stigi, eða ef hjónabands sambúðinni hefir lengi verið slitið eptir leyfisbréfi til skilnaðar að borð og sæng, svo og ef maðurinn eða konan hafði ástæðu til að halda, að kona sín eða maður væri dáinn, þá niður í fangelsi við vatn og brauð ekki samt skemur en 4 sinnum 5 daga. Ókvæntur maður eða ógipt kona, sem gengur að eiga gipta konu eða kvæntan mann, þó að hann eða hún viti, að svo er, skal sæta betrunarhúsvinnu allt að 2 árum, eða fangelsi við vatn og brauð ef miklar málsbætur eru, ekki samt skemur en tvenna 5 daga. En ef maðurinn eða konan, sem áður var ókvæntur eða ógipt, vissi ekki um hjónaband hins, þegar hann eða hún gekk að eiga hana eða hann, en heldur samt áfram hjónabands sambúðinni eptir að hann eða hún er orðinn þess vísari, þá varðar það fangelsis hegningu.

1869.

25. júní.

162. grein.

Holdlegt samræði milli foreldra og barna og milli annara ættingja í beinan ættlegg varðar foreldrana hegningarvinnu í 4 ár og allt að 10 árum og börnin betrunarhúsvinnu, eða fangelsi við vatn og brauð ef málsbætur eru, ekki skemur en 4 sinnum 5 daga.

163. grein.

Hver maður eða kona, sem hefir holdlegt samræði við stjúp dóttur sína eða stjúpson sinn eða við nokkurn af niðjum þeirra, eða við tengdadóttur sína eða tengdason sinn eða nokkurs ættingja síns í beinan ættlegg niður á við, skal sæta hegningarvinnu allt að 6 árum. Og ef maður eða kona hefir holdlegt samræði við stjúpu sína eða stjupa sinn eða nokkurs af foreldrum sínum, eða við móður eða föður konu sinnar eða manns síns eða nokkurn af ættingjum þeirra í beinan ættlegg upp á við, þá varðar það betrunarhúsvinnu allt að 2 árum; þó má færa hegninguna niður, þegar um stjúpbörn og niðja þeirra er að ræða, í fangelsi ef málsbætur eru, ekki samt vægara en 2 mánaða einfalt fangelsi.

164. grein.

Holdlegt samræði milli þeirra, sem eru eins nátengd og sagt er í næstu grein á undan, en tengdirnar eru sprottnar af holdlegu samræði utan hjónabands, varðar fangelsi ekki samt vægara en 1 mánaðar einföldu fangelsi.

165. grein.

Holdlegt samræði milli alsystkina og hálsystkina varðar hegningarvinnu allt að 6 árum, þó má færa hegninguna niður í fangelsi, ekki vægara en 2 mánaða einfalt fangelsi, ef þau ekki eru skilgetin systkin, og ekki heldur hafa alizt upp á sama heimili.

166. grein.

Ef að maður og kona, sem eru svo náskyld eða nátengd, að þau mega ekki giptast án leyfisbréfs, drýgja holdlegt samræði, þá varðar það fangelsi eða sektum. Sömu hegningu skulu þau, sem eru þannig náskyld eða nátengd, sæta, ef þau giptast án þess að fá fyrst leyfi það, sem til þess þarf.

167. grein.

1869.

25. júní.

Ef að maður misbeitar stöðu sinni til þess að tæla til leg-orðs fósturdóttur sína eða stúlku, er hann er fjárhaldsmaður hennar, eða honum hefir verið trúað fyrir henni til kennslu eða fósturs, þá varðar það hegningarvinnu allt að 6 árum, eða fangelsi við vatn og brauð ef málsbætur eru, ekki skemur en tvenna 5 daga. Hegningin fellur samt alveg niður, ef þau giptast.

168. grein.

Ef að yfirstjórnari, forstjóri eða umsjónarmaður í fangelsi, hegningarhúsi, ómagahúsi, uppfæðsluhúsi, lækningahúsi eða annari slíkri stofnan fremur saurlífi við kvennmann, sem hann á að hafa umsjón með, þá varðar það fangelsi, eða hegningarvinnu allt að 2 árum ef miklar sakir eru.

169. grein.

Hver, sem þröngvar kvennmanni, er ekki hefir neitt óorð á sér, til samræðis við sig með ofbeldi eða hótunum um ofbeldi þegar í stað, sem henni mundi búinn lífsháski af, skal sæta hegningarvinnu ekki skemur en 4 ár, eða lífláti ef mjög miklar sakir eru. Sè slík meðferð höfð á kvennmanni, sem óorð er á, þá skal beitt vægari hegningu að tiltölu, ekki samt vægari en 2 ára betrunarhúsvinnu.

170. grein.

Komist maður yfir kvennmann með hótunum, sem að vísu ekki verða heimfærðar undir 169. grein, en sem þó er ástæða til að halda að mundu stofna lífi, heilbrigði eða velferð sjálfrar hennar eða þeirra, sem henni eru nánastir, í hættu, þá varðar það hegningarvinnu allt að 8 árum.

171. grein.

Hver, sem kemst yfir kvennmann, sem er í því ástandi, að hún er svipt sjálfræði sínu eða að hún ekki getur staðið á móti samræðinu, skal sæta sömu refsingu og sett er í 169. grein, ef að hann hefir sjálfur komið henni í þetta ástand til þess að komast yfir hana; að öðrum kosti varðar það hegningarvinnu allt að 8 árum, eða fangelsi við vatn og brauð ef óorð er á konunni og málsbætur eru.

1869.

25. júní.

172. grein.

Ef að maður fær kvennmann á vald sitt með brögðum eða ofríki til þess að koma henni til að hafa holdlegt samræði við sig, þá varðar það hegningarvinnu allt að 8 árum, samt má færa hegningu þessa niður í fangelsi við vatn og braud, ef óorð er á kvennmanninum og málsbætur eru, en ekki skemur en ferna 5 daga. Hafi það verið gjört til þess að fá hana til að ganga að eiga sig, þá má færa hegninguna niður allt að helm- ingi eptir málavöxtum.

173. grein.

Tæli maður kvennmann til holdlegs samræðis með því að telja henni trú um, að þau hafi gipzt á lögmætan hátt, eða með því að færa sér í nýt, að hún er í einhverri annari villu, svo að hún heldur að þau hafi samræði í hjónabandi, þá varðar það hegningarvinnu allt að 8 árum.

174. grein.

Fremji maður saurlífi með stúlkubarni, sem ekki er orðin 12 ára gömul, þá varðar það hegningarvinnu allt að 8 árum, ef að verkið ekki að öðru leyti er svo vaxið, að þyngri heg- ning liggi við því.

175. grein.

Hver sem tælir stúlkubarn, sem er á aldursskeiði frá 12 til 16 ára, til saurlífs, skal sæta fangelsi, ekki vægara en 2 mánaða einföldu fangelsi, eða hegningarvinnu allt að 4 árum ef miklar sakir eru. Opinbera málssókn skal samt því að eins hefja, að foreldrar eða forráðamaður krefjist þess.

176. grein.

Nemi maður ógipta stúlku, sem ekki er orðin 18 ára, á burtu að vilja hennar, en í óleyfi foreldra hennar eða forráða- manns, til þess að fremja saurlífi með henni eða til þess að ganga að eiga hana, þá varðar það fangelsi ekki vægara en 1 mánaðar einföldu fangelsi, eða þá betrunarhúsvinnu allt að 1 ári ef tilgangurinn var sá að fremja saurlífi og aðrar miklar sakir eru. Opinbera málssókn skal samt ekki hefja nema for- eldrar eða forráðamaður krefjist þess og fellur hún niður, ef sá,

sem í hlut á, gengur að eiga stúlkuna með samþykki foreldra eða forráðamanns.

1869.
25. júní.

177. grein.

Ef að nokkur maður, þegar svo er ástatt sem gjört er ráð fyrir í 162.—171., 174. og 175. grein, fremur saurlífnaðarverk, en án þess að holdlegt samræði eigi sér stað, þá skal beita vægari hegningu að tiltölu.

178. grein.

Samræði gegn náttúrlegu eðli varðar betrunarhúsvinnu.

179. grein.

Ef að karlmaður og kvennmaður halda áfram hneyxlanlegri sambúð, þó að yfirvöldin hafi áminnt þau um að skilja, skulu þau sæta fangelsi.

180. grein.

Ef að kvennmaður ranglega kennir manni barn, skal hún sæta fangelsi, eða sektum ef málsbætur eru. Sömu hegningu skal sá karlmaður sæta, sem ranglega gengst við barni, svo og kvennmaður sá, sem ranglega læzt vera móðir að barni annars kvennmanns.

181. grein.

Kvennmenn, sem leita sér atvinnu með saurlífi þrátt fyrir áminningu lögreglustjórnarinnar, skulu sæta fangelsi.

182. grein.

Ef að nokkur karlmaður eða kvennmaður, sem veit eða grunar að hann eða hún hafi fransós, fremur holdlegt samræði við kvennmann eða karlmann, þá varðar það fangelsi, eða betrunarhúsvinnu ef miklar sakir eru.

183. grein.

Þeir, sem koma saman körlum og konum til samlags, og þeir, sem leyfa karlmanni og kvennmanni inn í hífýli sín fyrir borgun til þess að fremja þar saurlífi, eða í forboði lögreglustjórnarinnar hafa kvennmenn í húsum sínum, sem hafa ofanaf fyrir sér með lauslæti, skulu sæta betrunarhúsvinnu eða fangelsi við vatn og brauð.

184. grein.

Foreldrar, forráðamenn, kennarar eða aðrir, sem tæla til

1869.
25. júní.

lauslætis börn sín, eða þá, sem þeir eru forráðamenn fyrir eða þeim er trúað fyrir til umsjónar eða fósturs, skulu sæta hegningarvinnu allt að 6 árum.

Ef kvæntur maður þröngvar konu sinni til holdlegs samræðis við aðra menn eða útvegar þeim færi á að komast yfir hana fyrir utan vitorð hennar eða vilja, þá varðar það betrunarhúsvinnu. Hvetji hann í ávinnings skyni konu sína til þess að hafa holdlegt samræði við aðra menn, skal hann sæta fangelsi við vatn og brauð.

185. grein.

Hver, sem birtir á prenti klámrit, skal sæta fangelsi eða sektum. Sömu hegningu skal sá sæta, sem selur, útbýtir eða dreifir á annan hátt út klámmyndum, eða hefir þær opinberlega til sýnis.

186. grein.

Hver, sem með sauruglegu athæfi særir blygðunarsemi manna eða er til almenns hneyxlis, skal sæta fangelsi við vatn og brauð eða betrunarhúsvinnu.

Sautjándi kapítuli.

Um manndráp.

187. grein.

Hver sá, sem af ásettu ráði tekur annan mann af lífi, skal sæta typtunarhúsvinnu 8 ár eður fleiri eða æfilangt, eða lífláti ef miklar sakir eru.

188. grein.

Hafi banamaðurinn unnið verkið í ákaflegri bræði, sem hinn, er drepinn var, hafði vakið hjá honum með misþyrmingu eða stórrí mótgjörð við sjálfan hann eða þá, sem honum eru nánastir, má færa refsinguna niður í 2 ára betrunarhúsvinnu, eða fangelsi ef mjög miklar málsbætur eru, ekki samt skemur en 1 ár.

189. grein.

Hafi maður af ásettu ráði veitt öðrum manni líkamlegar meiðingar og þær hafi leidd hann til bana, þá skal sá er misgjörði sæta hegningarvinnu í 2 ár eða fleiri allt að 12 árum,

þó hann ekki hafi viljað dauða hins, ef hann samt hlaut að sjá fyrir, að það væri líklegt eða ekki ósennilegt, að tiltekt sín mundi verða hinum að bana.

1869.
25. júní.

190. grein.

Hafi maður af ásettu ráði veitt öðrum manni líkamlegar meiðingar, er leiða hann til bana, og hann hefir unnið verkið í ákaflegri bræði, sem hinn, er drepinn var, hafði vakið hjá honum með misþyrmingu eða stórri mótgjörð við sjálfan hann eða þá sem honum eru nánastir, má færa hegninguna niður jafnvel í fangelsi ef aðrar fleiri málsbætur eru, ekki samt væg-ara en 6 mánaða einfalt fangelsi.

191. grein.

Hver, sem tekur annan mann af lífi með ráðnum huga, hefir fyrirgjört lífi sínu.

192. grein.

Ef að maður af ásettu ráði drepur föður sinn eða móður eða annan ættingja sinn í beinan ættlegg upp á við, eða ef maður drepur konu sína eða kona mann sinn, og þau eru samvistum, þá varðar það lífláti eða typtunarhúsvinnu æfilangt. Samt má færa hegninguna niður í typtunarhúsvinnu í 8 ár ef sérlegar málsbætur eru, og jafnvel niður í 2 ára hegningarvinnu, ef svo er ástätt sem gjört er ráð fyrir í 188. grein.

193. grein.

Ef að móðir af ásettu ráði deyðir barn sitt óskilgetið í fæðingunni eða undir eins og það er fædt, þá skal hún sæta 2 til 12 ára hegningarvinnu; en hafi hún verið búin að ásetja sér á undan fæðingunni að deyða barnið og framkvæmt það síðan, skal beita hegningarvinnu í 4 ár eða fleiri eða æfilangt.

194. grein.

Óléttur kvennmaður, sem af ásettu ráði eyðir burði sínum eða deyðir hann í móður kviði, skal sæta hegningarvinnu allt að 8 árum.

Sömu hegningu skal sá sæta, sem í sama tilgangi brúkar meðöl við móðurina að vilja hennar, og það hefir sömu afleiðingar.

Sè það gjört án vitorðs hennar eða vilja, þá varðar það

1869.
25. júní.

hegningarvinnu í 4 ár og allt að 16 árum, eða æfilangt ef mjög miklar sakir eru.

195. grein.

Ef kvennmaður, sem hefir orðið barnshafandi utan hjónabands, elur barn í dulsmáli, og það reynist á eptir, að barnið er dauðt, en það verður þó ekki sannað, að það hafi dáið á undan fæðingunni, þá skal hún sæta betrunarhúsvinnu, ef ekki liggur að öðru leyti þyngri hegning við athæfi hennar, eða þá fangelsi ef málsbætur eru, ekki samt vægara en 4 mánaða einföldu fangelsi.

196. grein.

Ef að kvennmaður, sem hefir orðið barnshafandi utan hjónabands, annars fer óviðurkvæmilega að ráði sínu í barnsburðinum, og það reynist á eptir, að barnið er dauðt, en það verður þó ekki sannað, að barnið hafi dáið á undan fæðingunni, þá skal hún sæta betrunarhúsvinnu allt að 2 árum, eða fangelsi ef málsbætur eru, ekki samt vægara en 2 mánaða einföldu fangelsi.

197. grein.

Hver, sem deyðir annan mann fyrir brýna beiðni hans, skal sæta betrunarhúsvinnu eða fangelsi ef mjög miklar málsbætur eru, ekki samt vægara en 3 mánaða einföldu fangelsi.

Ef nokkur hjálpar öðrum manni til þess að bana sjálfum sér, þá skal hann sæta fangelsi.

198. grein.

Beri maður út nýfædt barn eða yfirgefi mann, sem hann átti að sjá um, í því ástandi, að hann getur enga björg sér veitt, þá varðar það betrunarhúsvinnu, eða ef málsbætur eru, einkum ef það verk eigi hefir valdið lífi eða heilbrigði þess, er fyrir hefir orðið, hættu, þá fangelsi ekki vægara en 2 mánaða einföldu fangelsi. Hafi það hlotizt af athöfn þessari, að barnið, sem borið var út, eða maðurinn, sem yfirgefinn var, hafi beðið bana eða töluverða líkamlega skemmd (206. grein), án þess þó að til þess væri ætlaðt, má færa hegninguna upp allt að 12 ára typtunarhúsvinnu.

199. grein.

1869.

25. júní.

Sömu hegningu skal sá sæta, sem annaðhvort úthýsir ferðamanni eða segir honum rangt til vegar þegar svo er ástætt, að hann hefði átt að geta séð, að ferðamaðurinn af því mundi komast í það ástand, að hann gæti enga björg sér veitt.

200. grein.

Ef að manns bani hlýzt af gáleysi annars manns, þá varðar það fangelsi ekki vægara en hálfs mánaðar einföldu fangelsi eða sektum ekki minni en 10 rd., ef að verkð ekki er svo vaxið, að þyngri hegning liggi við því. Sè mjög miklar sakir, má beita betrunarhúsvinnu allt að 2 árum.

201. grein.

Láti nokkur farast fyrir að koma manni til hjálpar, sem er staddur í lífsháska, þó hann gæti gjört það án þess að stofna lífi eða heilbrigði sjálfs síns í háska, þá varðar það fangelsi eða sektum, ef maðurinn bíður bana. Sömu hegning skal sá maður sæta, sem ekki annast um, að neytt sè þeirra bjargar-meðala, sem fyrir hendi eru, til þess að lífga hengda menn eða druknaða eða þá sem á annan hátt eru eins og dauðir.

Átjándi kapítuli.

Um líkamlegt ofbeldi og líkamlegar meiðingar.

202. grein.

Hver, sem veður uppá annan mann með höggum og barsmíði eða öðru líkamlegu ofbeldi, en veitir honum samt ekki áverka eða annan skaða, skal gjalda sektir, ef sá, sem misgjört er við, höfðar mál og krefst þess; þó má beita fangelsis-hegningu eptir málavöxtum, einkum ef ofbeldið hefir verið fyrirhugað.

203. grein.

Sè slíkt ofbeldi haft í frammi við foreldra eða aðra ættingja í beinan ættlegg uppá við, þá varðar það fangelsi, ekki vægara en 4 mánaða einföldu fangelsi, eða betrunarhúsvinnu allt að 2 árum.

204. grein.

Ef maður misþyrmir konu sinni eða kona manni sínum,

1869.
25. júní.

og þau eru samvistum, þá varðar það fangelsi þó ekki hljótist áverkni eða annar skaði af því, eða betrunarhúsvinnu allt að 2 árum ef miklar sakir eru.

Sömu hegningu skal sá sæta, sem misþyrmir börnum sínum eða annara börnum, sem honum er trúað fyrir til umönnunar.

205. grein.

Veiti nokkur öðrum manni áverka eða heilsutjón, en það kveður þó ekki eins mikið að því, eins og gjört er ráð fyrir hér á eftir í 206. grein, þá varðar það fangelsi, eða hegningarvinnu ef miklar sakir eru, og í tilfellum þeim, sem um er rædt í 203. og 204. grein má beita hegningarvinnu allt að 4 árum. Hafi ofbeldisverkið ekki verið framið af fyrirhuguðu ráði, má færa hegninguna niður í sektir ef aðrar málsbætur eru, ekki samt minni en 10 rd.

Í tilfellum þeim, sem hér er rædt um, má málssókn falla niður, ef sá krefst þess, sem misgjört er við, og ekki hefir orðið neitt tjón að marki.

206. grein.

Ef maður limlestir annan mann, blindar hann eða gjörir heyrnarlausan, eða gjörir honum svo mikinn skaða, að honum verður ónýtt hönd eða fótur, auga eða annar limur jafnáríðandi eða að líkams- eða sálarkraptar hans veikjast svo mjög að öðru leyti, að hann er óhæfur til að gegna embættisskyldum sínum eða hversdagslegum störfum annaðhvort fyrir fullt og allt ellegar um langan ótiltekinn tíma, þá varðar það hegningarvinnu allt að 12 árum, ef ofbeldismaðurinn annaðhvort vildi gjöra hinum slíkan skaða, eða hann hlaut að sjá fyrir, að það væri líklegt eða ekki ósennilegt, að slíkt hlytist af verki hans.

207. grein.

Hafi maður framið annað eins ofbeldisverk, og um er rædt í 206. grein, í ákaflegri bræði, er sá, sem fyrir ofbeldinu varð, hafði vakið hjá honum með misþyrmingu eða annari stórri misgjörð við sjálfan hann eða þá, sem eru honum nánastir, má færa hegninguna niður í fangelsi ef aðrar málsbætur eru, ekki samt vægara en 3 mánaða einfalt fangelsi.

208. grein.

Ef að tveir menn eða fleiri berja hver á öðrum eða hafa í frammi hver við annan annað ofbeldi, sem 202. grein á við um, og höfðuð er málssókn útaf því, þá má hegningar tilverkn-aður annars málspartsins eða beggja falla niður eptir því hvernig á stendur.

Ef manni er í áflogum gjörður annar eins skaði og 206. grein ræðir um, má færa hegninguna niður jafnvel í 2 mánaða einfalt fangelsi ef málsbætur eru að öðru leyti.

209. grein.

Ef önnur eins líkamleg meiðing, og um er rædt í 206. grein, hlýzt af gúleysi annars manns, þá varðar það fangelsi eða sektum.

Níjtjándi kapítuli.

Um einvígi.

210. grein.

Hver, sem heyyir einvígi, skal sæta einföldu fangelsi. Ef maður vegur annan mann eða veitir honum töluverðan áverka í einvígi (206. grein), þá varðar það að minnsta kosti 3 mánaða fangelsi. Hafi þeir komið sèr saman um að halda einvíginu áfram þangað til annarhvor þeirra biði bana, má færa hegninguna upp allt að 5 ára ríkisfangelsi.

Hafi nokkur í einvíginu með því af ásettu ráði að brjóta á móti siðvenju eða samkomulagi valdið bana hins eða veitt honum áverka, þá skal beita hinn almennu lögákveðnu hegningu, sem við á eptir málavöxtum.

211. grein.

Einvígisvottar skulu sæta einföldu fangelsi ekki skemur en 2 mánuði, ef það var á þeirra vitorði, að halda skyldi einvíginu áfram þangað til annaðhvor biði bana, og þeir hafa ekki staðið á móti því, að slíku samkomulagi væri fram fylgt, eða ef þeir af ásettu ráði brjóta á móti skyldum þeim, er hvíla á þeim eptir siðvenju eða samkomulagi.

1869.

25. júní.

1869.

25. júní.

Tuttugasti kapítuli.

Um að raska frelsi manna.

212. grein.

Ef að maður með ofbeldi eða hótunum um ofbeldi ólöglega neyðir annan mann til að gjöra eitthvað, þola eitthvað eða láta hjá líða að gjöra eitthvað, þá varðar það sektum eða fangelsi, eða betrunarhúsvinnu allt að einu ári ef miklar sakir eru, ef að breytni hans ekki er svo vaxín, að þyngri hegning liggi við henni.

213. grein.

Hver, sem heimildarlaust bindur mann eða byrgir hann inni eða á annan hátt sviptir hann frelsi sínu, skal sæta fangelsi, eða betrunarhúsvinnu allt að 2 árum ef miklar sakir eru. Hafi þetta athæfi valdið því, að maður hafi verið sviptur frelsi sínu um nokkuð langan tíma, eða það hafi haft skaðleg áhrif á geðsmuni hans eða heilsufar, eða ef maður er fluttur burtu í önnur lönd, eða settur á afskekktan stað, svo að hann getur ekki komizt burtu þaðan af sjálfs síns rammleik, eða fenginn mönnum á vald, sem ekki eiga neinn rjett á því, þá má beita hegningarvinnu á hærra stigi, og ef miklar sakir eru getur hegningin jafnvel orðið 12 ára typtunarhúsvinna.

214. grein.

Í tilfellum þeim, sem um er rædt í 212. grein og fyrri kafla 213. greinar, skal því að eins höfða opinbera málssókn, að álíta meg, að unnið sé til þyngri hegningar en sekta eða einfalds fangelsis. Hafi verið höfðuð opinber málssókn, og dómendurnir álíta, að ekki sé unnið til þyngri refsingar, skal því að eins kveðið á um hegningu, að sá, sem misgjört er við, krefjist að hinn sé dæmdur, sem málið er höfðuð á móti.

215. grein.

Ef að nokkur með brögðum eða valdi sviptir foreldra eða aðra vandamenn barni, sem er yngri en 15 ára, eða heldur því fyrir þeim, þá varðar það fangelsi ekki vægara en 2 mánaða einföldu fangelsi, eða hegningarvinnu allt að 8 árum ef miklar

sakir eru, einkum er það er gjört í ábata skyni eða í ósiðsömum tilgangi.

1869.
25. júní.

216. grein.

Að því er snertir refsingu fyrir að verzla með svertingja og hlutdeild í þeim glæp, skal standa við það, sem fyrir er mælt í tilskipun 3. júlímán. 1835, er hún er borin saman við 2. kap. 12.—17. grein í lögum þessum.

Tuttugasti og fyrsti kapítuli.

Um ærumeiðingar.

217. grein.

Ef maður meiðir æru annars manns, annaðhvort með því að dróttu að honum ástæðulaust, að hann hafi framið þau verk, sem mundu gjöra hann óverðugan virðingar samþegna hans, eða nefna hann þeim nöfnum, sem að eins væri heimild til, ef hann hefði breytt þannig, þá varðar það sektum frá 10 rd. til 200 rd. eða einföldu fangelsi í hálfan mánuð eða lengur allt að 6 mánuðum.

218. grein.

Sè þetta gjört á prenti eða á annan þann hátt, að ærumeiðingin breiðist út, eða á þeim stað eða tíma, að það eykur mjög það sem meiðandi er í orðunum, þá varðar það einföldu fangelsi ekki skemur en 3 mánuði, eða sektum ekki minni en 50 rd.

219. grein.

Fyrir annan ástæðulausan áburð, sem hlýtur að verða virðingu þess, er fyrir verður, til hnekkis, og fyrir ókvæðisorð eða skammaryrði, svo og fyrir hverja móðgun í látæði eða annari athöfn, sem lýsir óvirðingu, skal gjalda sektir allt að 200 rd. eða það varðar einföldu fangelsi allt að 6 mánuðum.

220. grein.

Í tilfellum þeim, sem um er rædt í 217.—219. grein, á þar á ofan að dæma hin óviðurkvæmilegu orð ómerk, ef sá krefst þess, sem misboðið er.

221. grein.

Ef að móðguninni er snúið uppá þann, sem móðgar, sjálfan,

1869.
25. júní.

mega dómendurnir annaðhvort dæma báða málsparta eða annan þeirra í vægari hegningu eða jafnvel láta hegninguna falla alveg niður eptir málavöxtum.

222. grein.

Að skýra svo frá opinberlega um hagi einstakra manna og heimilisástæður, að það raski friði manna á milli, varðar sektum frá 5 rd. til 100 rd. eða einföldu fangelsi allt að 3 mánuðum.

223. grein.

Hver, sem raskar friðhelgi heimilisins með því að ryðjast heimildarlaust inn í híbýli annars manns, eða að synja að fara út úr þeim, þegar skorað er á hann að gjöra það, skal sæta sektum allt að 100 rd. eða einföldu fangelsi allt að 3 mánuðum.

224. grein.

Sömu hegningu skal sá sæta, sem heimildarlaust hnýsist í bréf annars manns.

225. grein.

Útaf athæfi því, sem um er rædt í þessum kapítula, getur enginn höfðað málssókn nema sá, sem misboðið er, eða sá, sem að lögum hefir heimild til að vera fyrir hans hönd. Sè sá dáinn, sem meiðyrtur er, þá á það hjónanna, sem eptir lifir, foreldrar, börn eða systkin rétt á að höfða málssókn útaf meiðyrðunum, hvort sem þau hafa verið látin uppi að honum lifandi eða eptir að hann var dáinn.

Tuttugasti og annar kapítuli.

Um rangar sakargiptir og kærur.

226. grein.

Hver, sem kemur því til leiðar með röngum uppljóstri um að lagabrot sè framið, að hið opinbera fer að gjöra gangskör að að komast fyrir það, skal sæta fangelsi eða sektum, ef að hann ekki hefir ætlað sèr að koma neinu öðru illu á stað með því.

227. grein.

Hver, sem móti betri vitund segir yfirvaldi frá um mann, að hann hafi drýgt glæp, sem hann er saklaus af, skal sæta

fangelsi, eða hegningarvinnu allt að 6 árum eptir málavöxtum, einkum ef líflát eða hegningarvinnu er í lögum lögð við glæp þeim, sem sagt var, að drýgður hafi verið.

1869.
25. júní.

228. grein.

Hver, sem ber bersýnilega rangar kærur upp við konung, stjórnarráðin eða yfirvöldin eða við alþingi, skal sæta fangelsi eða sektum, eða betrunarhúsvinnu allt að 1 ári ef miklar sakir eru, nema þyngri hegning liggi við samkvæmt niðurlagsákvörðuninni í 227. grein. Sè það málaflutningsmaður eða einhver annar embættismaður, sem verður brotlegur á þenna hátt, eða tælir aðra eða hjálpar þeim til þess, þá skal dæma hann þar á ofan eptir atvikum af embættinu.

229. grein.

Ef að maður hefir óviðurkvæmileg eða ósæmileg orðatiltæki í bænarskrá eða kæruskjali til konungs, stjórnarráðanna eða yfirvaldanna eða til alþingis, þá varðar það sektum.

Sömu hegningu skal sá sæta, sem hefir ritað á bænarskrá eða kæruskjal, að hann hafi samið það, en það er ósatt.

Tuttugasti og þriðji kapítuli.

Um þjófnað og gripdeild.

230. grein.

Hver, sem verður brotlegur í einföldum þjófnaði, skal í fyrsta skipti sæta fangelsi við vatn og brauð ekki skemur en 5 daga, samt má þyngja hegninguna allt að 2 ára betrunarhúsvinnu ef miklar sakir eru, einkum ef það, sem stolið er, er mikils virði, ef að innsigli hefir verið brotið, eða hirzla brotin eða stungin upp, eða henni verið lokið upp með þjófalykli eða stolnum lykli, ef stolið hefir verið frá skipbrotsmönnum, í eldsvoða eða þess konar misferlum, eða ef þjófurinn var í þjónustu þess, sem hann stal frá, eða hann að öðru leyti hafði sérlegt færi á að drýgja þjófnaðinn, vegna einhvers þess, sem þeir áttu saman að selda.

231. grein.

Stórþjófnaður varðar hegningarvinnu allt að 8 árum í fyrsta skipti sem hann er framinn; en það er stórþjófnaður:

1869.

25. júní.

1. ef maður stelur hestum, nautpeningi eða sauðfé útá víðavangi eða úr hesthúsum eða búfjárhúsum;
2. ef maður stelur úr kirkju munum, sem til kirkjunnar heyra eða eru til þess ætlaðir að vera notaðir við einhverja kirkjulega athöfn, svo og ef maður brýtur gjafastokk kirkjunnar upp og stelur úr honum;
3. ef maður stelur nokkru því, sem sent er með pósti, meðan það er undir umsjón póststjórnarinnar, og heyrir þar undir einnig bréfaþjófnaður;
4. ef að þjófurinn hefir með ofbeldi, eða stingtólum, þjófalyklum eða stolnum lyklum komizt inn í hús, garð, er til þess heyrir, herbergi, lokuð loptsrúm eða kjallarárum eða niður í skip, eða hann hefir gjört það með því að klifra yfir hús, múr eða einhverja aðra slíka girðingu, eða með því að fara inn um glugga, reykhafa eða önnur þess konar op, sem ekki eru ætluð til að ganga inn um. Hafi þjófurinn á einhvern þann hátt, er nú var sagt, á næturþeli komizt inn á einhvern þann stað, er menn búa, eða herbergi, sem þar eru og menn búa í, eða hann hefir læðzt þar inn til þess að geta stolið á næturþeli, á að hafa tillit til þess þegar hegningin er ákveðin henni til þyngingar;
5. ef þjófurinn hefir verið undir það búinn, að taka til vopna eða annara þess konar háskalegra verkfæra sér til varnar.

232. grein.

Hver, sem einu sinni hefir verið dæmdur fyrir þjófnað, og verður síðan brotlegur í einföldum þjófnaði, skal sæta fangelsi við vatn og brauð ekki skemur en þrenna 5 daga, eða betrunarhúsvinnu allt að 4 árum.

Sé það stórþjófnaður, sem hann nú verður brotlegur í, þá varðar það hegningarvinnu 8 mánuði og þaðan af lengur allt að 10 árum.

233. grein.

Hafi maður tvisvar verið dæmdur fyrir þjófnað og verði þar á eptir brotlegur í einföldum þjófnaði, skal hann sæta hegn-

ingarvinnu allt að 6 árum. Sè það stórhjófnður, sem hann nú verður brotlegur í, skal hann sæta hegningarvinnu í 1 ár og þaðan af lengur allt að 12 árum.

1869.
25. júní.

234. grein.

Steli maður í 4. sinn eða optar, þá varðar það hegningarvinnu í 1 ár og þaðan af lengur allt að 10 árum, ef seinasti hjófnðurinn er einfaldur, en ef það er stórhjófnður þá í 2 ár eða lengur allt að 16 árum, eða æfilangt ef mjög miklar sakir eru.

235. grein.

Ef barn stelur, sem er 10 til 15 ára, skal því refsað með hýðingu með vendi eða einföldu fangelsi eða báðum þeim refsingum saman.

236. grein.

Fyrir að taka burt rótföst trè eða nokkuð af þeim skal refsað eins og fyrir annan hjófnad.

237. grein.

Ef að hluturinn, sem tekinn er, er svo lítils virði og honum að öðru leyti er svo varið, og atvikunum, þá er hann var tekinn, var svo sèrstaklega háttað, að verkið fyrir þessar sakir verður ekki nærri því eins saknæmt og hjófnður almennt — t. a. m. ef maður tekur aldin í garði annars manns eða á akri hans, eða matvæli eða drykk til þess að neyta þess þegar í stað, og engin önnur atvik eru, sem gjöra málsstað hans verri — þá varðar það sektum allt að 25 rd. eða einföldu fangelsi allt að 1 mánuði. Opinbera málssókn skal því að eins höfða, að sá krefjist þess, sem misgjört er við.

238. grein.

Ef að maður tekur blut annars manns á ólöglegan hátt án þess að ætla sèr að kasta eign sinni á hann eða svipta eigandann honum, heldur að eins til þess að nota hann til einhvers um tíma, þá varðar það fangelsi eða sektum. Opinbera málssókn skal því að eins höfða, að sá krefjist þess, sem misgjört er við.

239. grein.

Hver, sem verður brotlegur í gripdeild, skal sæta sömu hegningu og fyrir hjófnad.

1869.

25. júní.

240. grein.

Verði maður brotlegur í hylmingu með því að kaupa eða taka á annan hátt við þjófstolnum munum eða leggja launung á þá, en hann hefir þó ekki gjört það eptir samkomulagi á undan, þá varðar það í fyrsta skipti fangelsi við vatn og brauð eða betrunarhúsvinnu allt að 1 ári, í annað skipti fangelsi við vatn og brauð ekki skemur en 5 daga eða betrunarhúsvinnu allt að 2 árum, þriðja skipti fangelsi við vatn og brauð ekki skemur en tvenna 5 daga eða betrunarhúsvinnu allt að 3 árum, og verði honum það optar, þá fangelsi við vatn og brauð ekki skemur en ferna 5 daga eða hegningarvinnu allt að 6 árum.

241. grein.

Ef maður leggur í vana sinn að kaupa eða taka á annan líkan hátt við þjófstolnum munum, eða hann hefir það fyrir atvinnuveg, þá skal hann í fyrsta skipti sæta fangelsi við vatn og brauð ekki skemur en ferna 5 daga eða hegningarvinnu allt að 4 árum og má þyngja hegninguna allt að 8 árum, ef hann verður optar brotlegur.

242. grein.

Verði maður annars samsekur með öðrum í þjófnaði, skal honum refsað eptir því sem fyrir er mælt í 5. kap. laga þessara, á þann hátt að, ef hann hefir verið dæmdur áður fyrir þjófnað eða hlutdeild í þjófnaði einu sinni eða optar, skal ákveða hegninguna að tiltölu við refsingar þær, sem lagðar eru við þjófnaði drýgðum í annað skipti eða optar.

Verði maður, sem áður hefir verið dæmdur fyrir aðra hlutdeild í þjófnaði en hylmingu, brotlegur í þjófnaði, má ekki dæma hann í vægari hegningu en þó að hann nú hefði aptur orðið brotlegur í þess konar hlutdeild.

243. grein.

Þeir dómar, sem áður hafa verið lagðir á mann fyrir þjófnað eða aðra hlutdeild í þjófnaði en hylmingu, skulu teknir til greina til þyngingar hegningunni, ef hann á eptir verður brotlegur í hylmingu, eins og hefði hann þá verið dæmdur fyrir hylmingu.

Hafi maður, sem nú á að dæma fyrir þjófnað eða hlutdeild

í þjófnæði, áður verið dæmdur fyrir hylmingu, má að minnsta kosti ekki dæma hann í vægari hegningu, en þó að hið nýja afbrotið væri hylming.

1869.
25. júní.

244. grein.

Ef maður hefir komizt ráðvandlega að þjófstolnum munum, en leggur launung á þá, þegar þeim er lýst, og það er líklegt eptir málavöxtum, að honum hafi ekki gengið annað til en uppburðarleysi í svipinn eða hræðsla, skal hann að eins sæta sektum eða einföldu fangelsi, og má hegningin jafnvel falla alveg niður, ef hann kemur sjálfkrafa með munina.

Tuttugasti og fjórði kapítuli.

Um rán og hótanir.

245. grein.

Hver, sem með líkamlegu ofbeldi eða hótunum um að beita því þegar í stað, tekur af manni eða neyðir útúr manni peninga, fjármuni, skriflega skuldbinding eða annað skjal, sem er undirstaða réttinda, eða gæti bakað þeim, sem á er ráðizt, eða öðrum skuldbindingar eða svipt hann eða aðra réttindum, svo og hver sá, sem hefir slíkt ofbeldi eða hótanir í frammi til þess að fullkomna að komast yfir eign annars manns eða til þess að koma því, sem hann hefir tekið, á vissan stað, skal sæta hegningarvinnu í 1 ár og þaðan af lengur allt að 10 árum. Hafi manni verið misþyrmt að marki, eða sérlegur háski að öðru leyti verið búinn af verkinu, og ef sá, sem misgjörir, hefir áður verið dæmdur fyrir rán, stórþjófnæð eða margítrekaðan þjófnæð, getur hegningin komizt upp í 16 ára typtunarhúsvinnu, og sè mjög miklar sakir þá í typtunarhúsvinnu æfilangt.

246. grein.

Gjörri maður sig brotlegan í ránskap á sjó eða gjöri út skip til þess, þá varðar það typtunarhúsvinnu æfilangt, eða lífláti eptir málavöxtum einkum ef manns bani hefir hlotizt af atlögunni.

247. grein.

Hver, sem hótar manni tjóni á lífi, limum, frelsi, æru eða fjármunum í því skyni að afla sèr eða öðrum ávinnings, en

1869.
25. júní.

athæfi hans verður samt ekki heimfært undir 245. grein, skal sæta hegningarvinnu allt að 6 árum, eða fangelsi ef málsbætur eru, ekki samt vægara en 3 mánaða einföldu fangelsi.

248. grein.

Ef að maður, sem áður hefir verið dæmdur samkvæmt 245.—247. grein, þar á eftir verður brotlegur í þjófnaði, þá skulu þeir dómar hafa sömu áhrif, og hefðu þeir verið þjófnaðardómar.

Enn fremur skulu áfellisdómar fyrir hlutdeild í ráni og fyrir hylming og aðra hlutdeild í þjófnaði settir jafnfætis hvorir öðrum að því er snertir áhrif þau, er ítrekun glæpa hefir samkvæmt 240., 242. og 243. grein.

Tuttugasti og fimmti kapítuli.

Um ólögsmæta meðferð á fundnum fjármunum og ýmsar misgjörðir samkynja.

249. grein.

Hver, sem ekki lýsir munum, sem hann finnur, skal sæta fangelsi, og má færa hegninguna upp allt að 2 ára betrunarhúsvinnu ef mjög miklar sakir eru, sèr í lagi ef það verður optar en einu sinni. Hins vegar má færa hegninguna niður í sektir eða jafnvel láta hana falla alveg niður ef hluturinn, sem fannst, er lítils virði og öll atvik að öðru leyti eru til afbötunar.

250. grein.

Ákvarðanirnar í næstu grein á undan eiga einnig við um þann mann, sem leggur launung á eða kastar eign sinni á fjármuni annars manns, sem á annan hátt eru komnir af hendingu í vörzlu hans.

251. grein.

Dragi maður undir sig fjármuni af skipbroti eða fari á annan hátt óráðvandlega með þá, skal hann sæta fangelsi við vatn og brauð, eða einföldu fangelsi eða sektum ef málsbætur eru; samt má færa refsinguna upp allt að 4 ára hegningarvinnu ef miklar sakir eru.

252. grein.

1869.

25. júní.

Ræni maður lík, en athæfi hans er samt svo vaxið, að það ekki verður álitid þjófnadur, þá varðar það fangelsi, eða betrunarhúsvinnu allt að 2 árum ef miklar sakir eru.

Tuttugasti og sjötti kapítuli.

Um svik.

253. grein.

Ef að nokkur hefir af öðrum manni peninga eða fjármuni með því að segjast vera annar en hann er, eða með því að látast hafa heimild til að reka erindi annars manns, eða ef nokkur tekur sviksamlega við því, sem annar maður heldur að hann sé skyldur til að borga eða selja honum í hendur, af því að sá maður hefir ekki rétta vitneskju um, hvernig á stendur, eða ef nokkur tælir annan mann með rangri sögusögn til þess að kaupa eða taka við hlut, er hann heldur sé allur annar eða miklu meira virði en hann er, eða ef nokkur tekur vörur að láni, og ætlar sér ekki að borga þær, þá varðar það fangelsi við vatn og brauð ekki skemur en 5 daga eða betrunarhúsvinnu allt að 2 árum, og má þyngja refsinguna allt að 6 ára hegningarvinnu ef mjög miklar sakir eru, og eins ef manni verður sá glæpur á optar.

254. grein.

Sömu hegningu skal hver sá sæta, sem til þess að halda fyrir manni, því sem hann hefir lögmætt tilkall til, synjar að hafa tekið við því, sem honum hefir verið trúað fyrir að láni, hvort sem það er peningar eða annað, eða til leigu eða geymslu eða að veði eða á annan slíkan hátt, sömuleiðis hver sá, sem í sviksamlegum tilgangi þrætir fyrir að honum hafi verið skilað einhverju aptur eða borgað eitthvað, sem þó hefir verið gjört, eins hver, sem dregur undan og undir sig fjármuni dánarbús, eða dregur dulur á kröfu, sem því ber, og hann er skyldur að segja til, eða kemur fram með ósannar kröfur í dánarbúi eða í öðru því tilfelli, er vænta má að þær verði teknar gildar af því að þeir, sem í hlut eiga, vita ekki hvernig á stendur, eða sviptir mann í sviksamlegum tilgangi því, sem hann þarf til að

1869.

25. júní.

koma fram lögmætri kröfu eða verjast rangri kröfu, með því að ná frá honum skjölum eða eyðileggja þau eða gjöra þau einkis nýt, eða selur eða veðsetur muni sína til mála myndar til þess að svipta skuldaheimtumenn sína færi á að fá það, sem þeim ber.

255. grein.

Sömu hegningu skal enn fremur hver sá sæta, sem í sviksamlegum tilgangi selur eða veðsetur eða tekur undir sig á annan sviksamlegan hátt, svo eignarréttindi hins rétta eiganda gætu farizt, einhverja þá fjármuni, sem honum hefir verið trúað fyrir að láni eða leigu eða til geymslu eða umráða eða að veði, eða annar maður hefir eignazt eitthvert það tilkall til, að réttindi þau, sem tæður gjörningur hefði átt að veita, ekki verða rýmd saman við það, svo og hver sá, sem sviksamlega flytur burtu eða felur kyrrsetta fjármuni.

256. grein.

Hafi maður heimildarlaust notað annars manns peninga í sjálfs síns þarfir, en ekki samt komizt að þeim til þess að geta notað þá með því að brjóta upp innsigli eða lás fyrir þeim, og hann heldur ekki sviksamlega ber á móti því, að hann hafi tekið við þeim, þá er það komið undir þeim, sem misgjört er við, hvort að hann vill láta höfða málssókn útaf því og eins getur hann, þangað til dómur er upp kveðinn, fallið frá að láta halda málinu lengra áfram, og ef að sá sem misgjörði bætir það upp, sem hann hefir eydt, áður en dómur hefir verið lagður á málið fyrir lægsta dómstóli, þá fellur allur tilverknadur til hegningar niður.

257. grein,

Hegningu þeirri, sem sett er í 253. grein, skal sömuleiðis hver sá sæta, sem hefir svik í frammi í spilum, og eins sá, sem hefir af manni peninga eða fjármuni með signingum, þulum, særingum, spám eða fyrir önnur slík hindurvitni.

258. grein.

Ef að svo lítið kveður að svikum, sem annars hefði átt að refsa eptir 253. grein, eða ef atvikum þeim, er að því liggja, er að öðru leyti svo sérstaklega varið, að þau eru miklu minna

1869.

25. júní.

hegningarverð en svik jafnaðarlega, má beita hegningu í einföldu fangelsi allt að 2 mánuðum, eða sektum allt að 25 rd. ef sèrlegar málsbætur eru. Opinberri málssókn má sleppa, ef sá er því samþykkur, sem misgjört er við.

259. grein.

Sviksamlegar athafnir, sem eru áþekkar þeim, sem um er rædt í 253.—257. grein, en ekki verða samt álitnar þeim alveg jafnar, varða sektum eða fangelsi. Opinberri málssókn má sleppa, ef sá er því samþykkur, sem misgjört er við.

260. grein.

Hver, sem dregur undir sig sviksamlega nokkuð, sem sent er með pósti, og er undir umsjón hans, skal sæta hegningarvinnu allt að 8 árum.

261. grein.

Hver sá, sem hefir nokkur svik í frammi, er hann festir sèr eða hefir fest sèr ábyrgð á tjóni á sjó eða af eldsvoða eða öðru tjóni, skal sæta hegningarvinnu allt að 6 árum eða fangelsi við vatn og brauð ekki skemur en tvenna 5 daga, hvar svo sem ábyrgðin er fengin.

262. grein.

Ef að bú manns er tekið til skipta sem þrotabú, og hann eptir það eða um þær mundir, er hann hlaut að sjá fyrir, að gjaldþrotið vofði yfir, hefst af sèrdrægni nokkuð það að, er miðar til þess, að lögmætar eigur eða kröfur búsins ekki renni inn í það, eða að komið verði fram með rangar kröfur við búið, eða ef nokkur maður um það leyti, er síðast var á vikið, útvegar sèr ný lán í sama tilgangi, þá varðar það hegningarvinnu allt að 6 árum eða fangelsi við vatn og brauð ekki skemur en tvenna 5 daga.

263. grein.

Ef að nokkur maður, sem svo er ástatt fyrir, sem segir í næstu grein á undan, hefst nokkuð það að, er miðar til að draga ólöglega taum sumra skuldaheimtumannanna hinum til tjóns, en án þess að ætla sjálfur að ábatast á því, t. a. m. með því að selja muni fyrir of lítið andvirði að tiltölu, eða með því að nota það, sem hann hefir undir hendi, til þess að borga

1869.
25. júní.

sumum skuldaheimtumönnunum fremur öðrum, eða með því að gefa út skjöl, er ættu að gefa sumum af skuldaheimtumönnunum réttindi fram yfir hina þá er þrotabúinu er skipt, þá varðar það fangelsi við vatn og brauð, eða einföldu fangelsi ef málsbætur eru, ekki samt skemur en 1 mánuð.

264. grein.

Ef að nokkur maður, sem er skyldur að hafa verzlunarbækur, og bú hans hefir verið tekið til skipta sem þrotabú, verður uppvís að að hafa falsað bækur þessar, komið þeim undan eða ónýtt þær, eða fært óráðvandlega til í þær, eða látið í sviksamlegum tilgangi hjá líða að færa til í þær, þá varðar það fangelsi við vatn og brauð eða betrunarhúsvinnu allt að 2 árum.

Hafi sá, sem orðinn er gjaldproti, sýnt sig í stórkostlegri óreglusemi að því, hvernig hann hefir haldið verzlunarbækur sínar, skal honum refsað í einföldu fangelsi allt að 6 mánuðum.

265. grein.

Ef að nokkur maður, er bú hans er tekið til skipta sem þrotabú, verður uppvís að að hafa bakað skuldaheimtumönnum sínum mikilvægt tjón með eyðslusamlegum lifnaði, með því að spila um mikið fê, með hættulegum fyrirtækjum, sem eru efnaðag hans ofvaxin, eða með annari þess konar gálauslegri breytni, þá skal honum refsað í fangelsi, ef nokkur, sem á skuld að heimta í búinu, fer fram á það.

Tuttugasti og sjöundi kapítuli.

Um peningafals, um að skrifa eptir skjölum eða falsa þau og um annað fals.

266. grein.

Hver, sem býr til eptirmynd danskra peninga eða seðla þjóðbankans, skal sæta 2 til 12 ára hegningarvinnu, og hver, sem falsar þá, 1 til 6 ára hegningarvinnu.

Glæpurinn er fullkomnaður undir eins og búíð er að búa til eða falsa peninginn eða seðilinn, þó ekki sé búíð að láta hann úti.

267. grein.

Hver, sem býr til eptirmynd útlendra peninga eða útlendra

1869.
25. júní.

bréfspeninga, skal sæta hegningarvinnu í 1 ár og allt að 8 árum, þó ekki hafi átt að láta þá úti á Íslandi, og hver, sem falsar þá, skal sæta hegningarvinnu allt að 4 árum.

268. grein.

Eigi nokkur maður þátt í peningafalsi, sem drýgt hefir verið erlendis með þeim atvikum, að frumkvöðlinum ekki verður refsað í hinu danska ríki, og hlutdeild hans er í því fólgin að koma út falspeningunum á Íslandi, skal hann sæta sömu refsingu og hefði hann sjálfur búið peningana til.

269. grein.

Ef að nokkur maður lætur úti peninga, sem hann veit eða hefir grun um að sé eptirmyndaðir eða falsaðir, en breytni hans verður samt ekki álitin hlutdeild í sjálfu peningafalsinu, þá varðar það betrunarhúsvinnu allt að 2 árum eða fangelsi. Hafi hann sjálfur haldið, að peningarnir væru ósviknir, þegar hann fékk þá, skal hann sæta fangelsi eða sektum.

270. grein.

Hver, sem skrifar ranglega annars manns nafn undir erfðaskrá, samning, skuldabréf, framsal, ávísun, ábyrgð, umboðsbréf, kvittun eða annað þess konar skjal, sem miðar til að veita einstökum mönnum réttindi eða losa þá undan skuldbindingum, skal sæta 1 til 8 ára hegningarvinnu; samt má færa hegninguna niður í fangelsi við vatn og brauð ekki skemur en ferna 5 daga, ef um lítilræði er að tefla, eða mjög miklar málsbætur eru að öðru leyti, einkum ef sá, sem misgjörir, hvorki hefir bakað öðrum tjón, nè ætlað sér að gjöra það.

271. grein.

Sè það ríkisskuldabréf, víxlbréf eða annað þess konar skjal, ætlað til að ganga manna á meðal, sem glæpurinn hefir komið fram á, þá varðar það 1 til 12 ára hegningarvinnu.

Sömu hegningu varðar það, ef nokkur maður á sama hátt ranglega býr til stjórnarráðs eða yfirvalds úrskurð, dómsgjörðir eða nokkurt annað opinbert skjal, er ætti að setja skuldbindandi reglu eða gjöra út um eitthvað, eða þá hafa lagasönnun í sér fóligna.

1869.

25. júní.

272. grein.

Skrifi nokkur annars manns nafn ranglega undir bænarskrár, vottorð, vegabréf eða önnur skjöl, sem eptir eðli sínu eru ekki eins mikils varðandi og skjöl þau, sem getið er um í 270. og 271. grein, þá varðar það fangelsi við vatn og brauð ekki skemur en tvenna 5 daga eða hegningarvinnu allt að 4 árum.

273. grein.

Samt má færa niður hegningar þær, sem settar eru í 270.—272. grein, um helming eptir málavöxtum, ef að skjal það er falsað var, hefir ekki verið sérlega hættulegt sökum ber-sýnilegra galla, sem á því eru.

274. grein.

Hver, sem skrifar eptir nafni konungs, skal sæta hegning-arvinnu, ekki samt skemur en í 2 ár.

275. grein.

Hver, sem ranglega fyllir eyður í skjali, sem gjört er í nafni annars manns og hann hefir ritað nafn sitt undir en ekki enn þá ætlað til að væri látið af hendi, eða setur innsigli á það, er þess þarf við til þess að skjalið hafi fullt gildi, skal sæta sömu hegningu, eins og hefði hann ritað nafn ranglega undir það.

276. grein.

Sá, sem falsar efni nokkurs skjals, skal einnig sæta sömu hegningu, og ef hann hefði ritað ranglega nafn annars manns undir það. Sè fölsunin svo auðsèð, að menn ekki gætu blekkzt af henni nema af stakri óvarkárni, má færa hegninguna niður allt til helminga eptir málavöxtum.

277. grein.

Ef maður ritar undir skjal nöfn, er hann finnur sjálfur upp, eiga við það ákvarðanir þær, sem settar eru um að rita ranglega nafn annars manns undir skjal af sama tagi, en þannig, að hegningin sè færð niður að tiltölu allt að helmingi eptir málavöxtum.

278. grein.

Afbrot þau, sem um er rædt í 270.—277. grein, ber að álíta fullkomnuð, undir eins og falsarinn hefir notað skjalið eða látið það frá sèr til þess að annar maður noti það, án þess að

tillit sé haft til þess, hvort nokkur maður hefir verið svikinn á því.

1869.
25. júní.

279. grein.

Hver, sem í sviksamlegum tilgangi býr til ranga mæla, kvarða eða vogir eða breytir réttum mælum, kvörðum eða vogum, og eins hver, sem notar þess konar röng eða fölsuð áhöld til þess að svíkja menn með þeim, skal sæta fangelsi við vatn og brauð ekki skemur en 5 daga eða betrunarhúsvinnu allt að 2 árum. Ef að mjög miklar sakir eru, og eins ef glæpurinn er ítrekaður, má þyngja hegninguna allt að 6 ára hegngarvinnu.

Hver, sem notar í atvinnuvegi sínum vogir eða mæla eða kvarða, sem ekki eru löggiltir á réttan hátt eða hafa breytzt með tímanum eða af sliti, skal sæta sektum allt að 50 rd. í fyrsta skipti, og hærri sektum eða fangelsi ef optar verður.

280. grein.

Sömu hegningu og sett er í fyrra lið næstu greinar á undan skal enn fremur hver sá sæta, sem falsar vörur, eða ranglega setur á vörur eða aðra hluti opinberan stimpil eða mark, sem á að vera sönnun fyrir því, að þær sé ósviknar eða góðar, eða með svikum kemur því til leiðar, að slíkur stimpill eða mót sé sett á hluti, sem ekki eru til þess fallnir, eða setur heimildarlaust mark eða stimpil annars manns á vörur, sem eru miklum mun lakari en stimpillinn eða markið með sér ber.

Sè vörur þær, sem stimpill eða mark annars manns hefir verið sett heimildarlaust á, ekki að neinu marki lakari, skal beita hegningu þeirri, sem sett er í seinna lið 279. greinar, og skal þar að auki ekki höfða málssókn útaf því, nema sá krefjist þess, sem orðið hefir fyrir órétti með því. Hegningar-ákvörðun sú, er nú var nefnd, skal einnig eiga við um lítils varðandi vörufalsanir, er koma fyrir í smáverzlun, og manni að eins hefir verið gjört lítið tjón með.

281. grein.

Hver, sem í sviksamlegum tilgangi flytur, setur niður eða tekur burtu markasteina ellegar falsar nokkurt annað mark, sem

1869.
25. júní.

lýsir takmörkum fasteigna eða réttindum, sem þeim fylgja, skal einnig sæta hegningu eptir fyrra lið 279. greinar.

Tuttugasti og áttundi kapítuli.

Um brennu.

282. grein.

Ef að maður leggur eld í hús eða skip, hvort sem það er hans eign eða annars manns, þegar svo er ástatt að hann hlaut að sjá, að mönnum var af því bersýnilegur lífsháski búinn, eða það er gjört til þess að stuðla til uppreisnar, ráns eða annars athæfis, sem raskar skipulagi mannlegs félags, eða til þess að koma til leidar yfirgripsmikilli eyðingu, þá varðar það typtunarhúsvinnu ekki skemur en 8 ár, samt getur hegningin orðið líflát, ef nokkur hefir týnt í eldsvoðanum.

283. grein.

Leggi maður eld í hús eða skip annars manns, þegar öðruvísi er ástatt, þá varðar það hegningarvinnu í 2 ár og þaðan af fleiri allt að 12 árum.

Sömu hegning skal hver sá sæta, sem til þess að svíkja brunabóta ábyrgðina eða í öðrum hegningarverðum tilgangi leggur eld í hús eða skip sjálfs síns eða hús eða skip annars manns að beiðni hans eða með samþykki hans; þó má færa hegninguna niður þegar svo er ástatt, sem nú var sagt, í 1 árs hegningarvinnu ef málsbætur eru, einkum ef húsið er afskekkt og enginn annar býr í því.

Til húsa skal telja ekki að eins þau hús, sem menn búa í eða að öllu eða nokkru leyti eru ætluð til íbúðar, ásamt með útihúsum þeim, sem til þeirra heyra, heldur einnig kirkjur, mylnur, verksmíðjur, forðabúr og öll önnur hús, sem þar eru á borð við.

284. grein.

Hafi verið lagður eldur í skóg, mómyri, heiði, akur eða engi, timbur- eða víðarbyrgðir, korn- eða heyhlaða, kofa eða byrgi, ellegar aðra þess konar hluti, þá varðar það hegningarvinnu allt að 8 árum; samt má færa hegninguna niður í fang-

elsi við vatn og brauð, ekki skemur en tvenna 5 daga, ef það, sem kveikt hefir verið í, er mjög lítils virði og málsbætur eru að öðru leyti.

1869.
25. júní.

Hafi verið svo ástatt, þegar eldurinn var lagður í, að sá, sem verkið vann, hlaut að sjá, að mönnum var af því bersýnilegur lífsháski búinn, eða hafi það gjört verið til þess að koma til leiðar öðru eins tjóni eða eyðingu, og um er rædt í 282. grein, þá skal beita hegningar-ákvörðuninni í þeirri grein.

285. grein.

Glæpir þeir, sem um er rædt í 282.—284. grein, eru fullkomnaðir, undir eins og kviknað er í þeim hlut, sem glæpurinn er fólginu í að leggja eld í, án þess að það komi til greina, hvort eldurinn hefir læst sig út meira eða minna.

286. grein.

Hver, sem veldur eldsvoða með því að gæta ekki almennrar varkárni, skal sæta fangelsi, en þó fellur sú refsing niður, ef hann bætir skaðann.

Tuttugasti og níundi kapítuli.

Um verk, er skipbrot, flóð eða annað mikið misferli getur hlotið af.

287. grein.

Hver, sem í þeim tilgangi að villa farmenn eða gjöra þeim skaða, ónýtir, tekur burt eða skemmir vita, sjávarljósker eða annað merki eða mið, sem sett er upp farmönnum til leiðbeiningar, slekkur vita eða sjávarljósker, setur upp villu-merki eða mið, eða fyllir uppí eða stíflar rétta siglingarleið á sjó eða í vatnsfalli, skal sæta hegningarvinnu ekki skemur en 4 ár.

Sè nokkuð af því, sem nú var nefnt, að vísu gjört af ásettu ráði en ekki í tæðum tilgangi, skal sá, sem misgjörir, sæta fangelsi, eða betrunarhúsvinnu allt að 2 árum ef miklar sakir eru.

288. grein.

Ef maður veldur skipbroti, eða að skipi hlekkist á á sjó á annan hátt, og svo er ástatt, að mönnum með því er stofnað í

1869.
25. júní.

í bersýnilegan lífsháska, þá varðar það typtunarhúsvinnu ekki skemur en 8 ár, og getur hegningin orðið líflát, ef nokkur maður ferst af því. Verði það með öðrum atvikum, skal beita hegningarvinnu á vægara stigi.

289. grein.

Hver, sem ónýtir eða skemmir vatnsveitustokka eða lætur opið sýki, flóðgarð eða flóðgáttarstíflu eða annað þess konar vatnsvirki með þeim huga að hleypa vatnsflóði yfir, skal sæta hegningarvinnu allt að 8 árum, samt má hegningin verða þyngri, ef mikill skaði hlýzt af því, og jafnvel líflát, ef nokkur maður ferst af því.

Sè það gjört með ásettu ráði en ekki í þeim tilgangi að hleypa vatnsflóði yfir, þá varðar það fangelsi, eða betrunarhúsvinnu allt að 2 árum ef miklar sakir eru.

290. grein.

Hver sá, sem af ásettu ráði skemmir járnbraut, flutnings-tilfærurnar eða hin önnur tæki brautarinnar, leggur eitthvað eða fleygir einhverju á brautina, færin járusporin úr skorðum, hermir eptir bendingunum, kemur gufuvögnum eða öðrum brauturvögnum heimildarlaust á stað, eða hefst nokkuð annað að, er gæti stofnað flutningnum á brautinni í háska, skal sæta hegningarvinnu allt að 8 árum; samt má hegningin verða þyngri, ef mikill skaði hlýzt af því, og jafnvel líflát ef nokkur maður bíður bana.

Ef að athöfn hans var svo vaxin, að hún gat ekki stofnað flutningnum í neinn verulegan háska, eða ef ætla má, að það þó hafi verið fjærri hyggju hans og áformi, þá skal hann sæta fangelsi, eða betrunarhúsvinnu allt að 1 ári ef mjög miklar sakir eru, ef að engin önnur hegningar-ákvörðun leggur við þyngri refsingu.

291. grein.

Hafist nokkur maður af gáleysi nokkuð það að, sem um er rædt í 287.—290. grein, þá varðar það fangelsi eða sektum.

292. grein.

Hafi nokkur maður eitruð eða önnur hættuleg efni í vörur, sem ætlaðar eru til sölu eða til þess að aðrir noti þær, þannig

að heilbrigði manna sé þaraf hætta búin, þá varðar það fangelsi, eða betrunarhúsvinnu ef miklar sakir eru, einkum ef að nokkur hefir beðið tjón af því ellegar jafnvel látizt, nema að þyngri hegning liggi við eptir einhverri annari hegningar-ákvörðun.

1869.
25. júní.

Sömu refsingu skal hver sá sæta, sem hefir vörur á boðstólum, er hann veit að þess konar efni hafa verið höfð í á tæðan hátt.

Verði slíkt af gáleysi, þá varðar það sektum.

293. grein.

Hver, sem veldur næmum sjúkdómi ellegar því, að hann dreifist út, með því að brjóta á móti lagaákvörðunum, sem settar eru, eða varúðarreglum, sem yfirvöldin hafa skipað fyrir um til þess að afstýra næmum sjúkdómum eða útbreiðslu þeirra, skal sæta fangelsi, eða betrunarhúsvinnu allt að 2 árum ef miklar sakir eru.

294. grein.

Verði nokkur maður uppvís að að dreifa út af ásettu ráði næmum sjúkdómi í húsdýrum, þá varðar það hegningarvinnu allt að 8 árum.

Hver, sem brýtur á móti lagaákvörðunum þeim, sem settar eru, eða varúðarreglum þeim, sem yfirvöldin hafa skipað fyrir um til þess að afstýra útbreiðslu næms sjúkdóms í húsdýrum, og með því gefur tilefni til, að slíkur sjúkdómur dreifist út, skal sæta fangelsi eða sektum ekki minni en 20 rd.

295. grein.

Hver, sem af ásettu ráði tekur burtu, ónýtir eða skemmir brýr, ferjur, brunna, vatnsveitustokka, landfestar eða merki, handrið eða annað, sem sett er til þess að afstýra eða vara við hættu á vegi, götu eða öðrum stað, þar sem allir mega koma, skal sæta fangelsi eða sektum.

Þrítugasti kapítuli.

Um það, er menn ónýta eða skemma eigur annara og um illa meðferð á skepnum.

296. grein.

Hver, sem af ásettu ráði tekur burtu, ónýtir eða skemmir

1869.

25. júní.

opinber minnismerki eða hluti, sem ætlaðir eru til almennings nota t. a. m. gróðursett trè, girðingar, ljósker til að lýsa á strætum eða vegum, leiðarvísa, vörður eða mílustikur, skal sæta sektum eða fangelsi.

297. grein.

Hver, sem af ásettu ráði annaðhvort skemmir refsegulþráð eða tæki þau, sem til hans heyra, ellegar gjörir nokkuð það, er stöðvar eða veikir straum rafsegulmagnsins eða tálmar notkun tilfæringanna, skal sæta fangelsi, eða sektum ef málsbætur eru, ekki samt minni en 25 rd., nema að verkið sé svo vaxið, að þyngri refsing liggi við því.

Verði það af gáleysi, varðar það sektum allt að 50 rd. eða einföldu fangelsi allt að 1 mánuði. Samt getur refsingin fallið niður ef að sá, sem í hlut á, samstundis skýrir næsta lögreglustjóra, eða einhverjum af embættismönnum þeim eða þjónum, sem skipaðir eru til umsjónar vegum eða hraðfréttum, frá hvernig farið hafi.

298. grein.

Ef að nokkur maður annars af ásettu ráði ónýtir eða skemmir eigur annars manns, skal hann sæta sektum eða fangelsi, ef að breytni hans ekki á undir aðra þyngri hegningarákvörðun. Opinbera málssókn skal því að eins höfða, að almennum friði hafi verið raskað eða brotið á móti ákvörðunum um lögreglu.

299. grein.

Hver, sem verður brotlegur í þrælslegri misþyrmingu eða annari grimmdarfullri og miskunarlausri meðferð á skepnum, einkum húsdýrum, skal sæta sektum allt að 100 rd. eða einföldu fangelsi allt að 4 mánuðum.

Þrítugasti og fyrsti kapítuli.

Um málssókn útaf misgjörningum, varnarnauðung, skaðabætur og fl.

300. grein.

Útaf misgjörningum þeim, sem um er rædt í lögum þessum,

skal höfða opinbera málssókn, nema öðruvísi sé sérstaklega fyrir mælt.

1869.
25. júní.

Hafi verið drýgð yfirsjón, sem ekki liggur við þyngri refsing en sektir eptir því sem fyrir er mælt í lögum þessum, skal samt amtmanni þeim, sem í hlut á, heimilt að láta málssókn niður falla, ef að sá, sem misgjörir, býður fram og greiðir fésekt, sem er innan takmarka sektar þeirrar, er lögð er við yfirsjóninni í lögnum, og amtmanni finnst hæfileg eptir málavöxtum, og hann þar á ofan geldur kostnað þann, sem á kann að hafa fallið útaf rannsókninni.

301. grein.

Ef nokkur heitist við annan mann, eða hótar honum brennu eða öðrum óförum, þá eiga yfirvöldin, ef að heitingin eða hótunin ekki á undir neina af hegningar-ákvörðunum í lögum þessum, og ef sá krefst þess, sem í hlut á, að hlutast um að ákveðið sé með dóms-úrskurði, hvort heitingarmaðurinn á að setja veð útaf því, og ef svo er, þá hversu mikið, eða, ef hann ekki gjörir það, hvort að eigi að setja hann í gæzluvardhald á opinberan kostnað. Hafi maður verið dæmdur á þenna hátt til að setja veð, og hann álitur seinna, að nú eigi að leysa sig undan því, af því að málavextir sé orðnir aðrir, á að höfða aptur opinbera málssókn og sami dómstóllinn að skera úr því, nema að sá, sem heitst var við, lýsi því yfir fyrir fóeta, að hann sé því samþykkur, að veðsetningin sé gefin upp.

302. grein.

Hver, sem verður brotlegur í glæp, er skyldur að gjalda þeim, sem biður tjón, skaðabætur.

303. grein.

Sá, sem veitir öðrum manni líkamlega meiðing af ásettu ráði, eða af því að hann gætir ekki tilhlýðilegrar varkárni, er ekki að eins skyldur að bæta honum upp lækningarkostnað og atvinnumissi, heldur má dæma hann þar á ofan til að gjalda þeim, sem fyrir skaðanum varð, þóknun, er tiltekin sé í dómnum, bæði fyrir þjáningar þær, sem hann hefir tekið út, og fyrir óhægindi þau, lýti og óprýði, er leiða kunna af skaða þeim, sem hann hefir bedið.

1869.

25. júní.

304. grein.

Sömuleiðis má, ef þess er krafizt, dæma þann, sem veldur dauða annars manns á þann hátt, að honum verður gefin sök á því, til að gjalda manni eða konu hins dána eða börnum hans bætur fyrir missi þess, sem átti að standa straum af þeim, og skal ákveða í bætunum annaðhvort tiltekna upphæð eitt skipti fyrir öll eða framfærslutillag, er haldist um tiltekinn tíma.

305. grein.

Á sama hátt má eptir atvikum dæma þann, sem hefir meidt æru annars manns eða orðið brotlegur í misgjörningum þeim, sem um er rædt í 167.—176. grein smbr. 177. grein í 16. kap. laga þessara, til að gjalda þeim, sem misgjört er við, hæfilega þóknun fyrir, að hann með því hefir farið með eða raskað stöðu hans eða högum.

306. grein.

Hver, sem hefir ofbeldi í frammi við foreldra sína eða ættingja í beinan ættlegg upp á við, hefir fyrirgjört arftökurætti sínum eptir þann, er hann á þann hátt hefir misgjört við, nema sá, sem í hlut á, lýsi yfir þeim skýlausum vilja sínum, að erfðirnar engu að síður skuli standa óhaggaðar.

Verði nokkur uppvís að því að hafa orðið brotlegur við þessa ættingja sína í stórmótgjörðum þeim, sem um er rædt í 217. og 218. grein í 21. kap. laga þessara, þá skal sömuleiðis, ef gjörð er réttarkrafa um það, dæma hann til að hafa fyrirgjört arftökurætti sínum eptir þann, sem hann misgjörði við.

Í báðum þessum tilfellum má samt með testamentisgjörð að öllu eða nokkru leyti veita þeim, sem misgjörði, aptur arftökurætt þann, sem hann hefir fyrirgjört.

Þrítugasti og annar kapítuli.

Um það, hvenær lög þessi verði gild, um réttarskiptin og það, hverjar eldri ákvarðanir sé úr lögum numdar.

307. grein.

Lög þessi öðlast gildi 1. ágústmán. 1870. Þangað til að búið er að koma upp hegningarhúsi á Íslandi og fangelsum þeim,

sem með þurfa, skal þó í þeim tilfellum, þar sem lögin setja annaðhvort hegningarvinnu í 2 ár eða skemur eður fangelsis-hegningu, hýðing og sektir koma í þess stað samkvæmt því sem fyrir er mælt í tilskipun 24. janúarmán. 1838 4. og 5. grein, en aptur skal hegningarvinna lengri tíma en 2 ár úttekin í hegningarhúsunum í Danmörku eins og að undanfögnu. Til hins sama tíma skal ekki beita ákvörðunum í öðrum og þriðja kafla 31. greinar í lögum þessum, en þar á móti skal um borgun sekta eptir dómi og afplánun þeirra, ef til þess kemur, farið eptir 9. grein í tæðri tilskipun. Konungi er áskilinn réttur á að ákveða með tilskipun, hvenær þessar ákvarðanir um stundarsakir skuli falla úr gildi.

308. grein.

Ef að glæpur að vísu hefir verið drýgður fyrir þann tíma, sem um er rædt í 307. grein, en ekki búið að upp kveða ályktardóm í málinu útaf honum, þá skal kveða á um hegninguna eptir lögum þessum, ef að hún verður vægari eptir þeim, en eptir eldri lögnum.

309. grein.

Ef að maður, sem áður hefir verið dæmdur í hegningu eptir hinum fyrri lögum fyrir glæp, sem lögð er við aukin refsing í lögum þessum, ef hann er ítrekaður, aptur verður brotlegur í sama glæp, þá skal dæma hann í sömu refsing og ef hinn fyrri dómurinn hefði verið kveðinn upp eptir þessum lögum.

310. grein.

Upp frá þeim tíma, sem nefndur er í upphafi 307. greinar, falla þær ákvarðanir í dönsku lögum Kristjáns konungs V., er nú skal greina, úr gildi, að því leyti sem það ekki áður er orðið:

- úr 1. bók 4. kap. 6. art., 5. kap. 3. art., 8. kap. 7. og 8. art., 9. kap. 11. art., 13. kap. 9. og 10. art., 14. kap. 1. art., 19. kap. 3. og 6. art., 21. kap. 17. art., 23. kap. 1. art., 24. kap. 4.—7., 10.—16., 29., 48.—50. art., 25. kap. 29. art.;
- úr 2. bók 10. kap. 4. art., að því er snertir þá, sem fyrirfara sjálfum sér;

1869.
25. júní.

1869.
25. júní.

- úr 3. bók 1. kap. 6. art., 10. kap. 4. art., 16. kap. 7. art.,
9. art. 8. gr. og 16. art. 9. gr., 20. kap. 3. art.;
úr 4. bók 3. kap. 2. art.;
úr 5. bók 2. kap. 87. og 89. art., 3. kap. 11. art., 7. kap.
15. art., 8. kap. 3. og 4. art., 9. kap. 2. og 5. art.;
úr 6. bók 1. kap. 1. og 3.—13. art., 4.—9. kap., 10. kap.
1. art., 11. kap., 12. kap. 1.—7. 9. og 10. art., 13.
kap. 1., 6.—18., 22.—30. art., 14. kap. 1.—6. og
8.—19. art., 15. kap. 1—8., 13.—22. art., 16. kap.,
17. kap. 3., 12., 20.—30. og 32.—41. art., 18. kap.,
19. kap. 1—5. art., 20. kap. 1—3. art., 21. og
22. kap.

En fremur hegningar-ákvarðanirnar í þessum artikulum í
dönsku lögum Kristjáns konungs V.:

- í 1. bókar 1. kap. 1., 5. og 6. art., 5. kap. 9. art., 8. kap.
4., 5. art. og 10. art. niðurlagið, 13. kap. 11. og 20.
art., 19. kap. 5. og 9. art., 23. kap. 6. art., 24. kap.
9., 35., 43. og 55. art., 26. kap. 1. art.;
í 2. bókar 3. kap. 8. art., 5. kap. 20. art., 9. kap. 26. art.,
17. kap. 22. art.;
í 3. bókar 1. kap. 2. art., 4. kap. 6. art., 16. kap. 9. art.
7. gr. og 16. art. 2. gr.;
í 4. bókar 2. kap. 13. art., 4. kap. 4. og 5. art., 5. kap.
3. art., 6. kap. 6. art.;
í 5. bókar 2. kap. 78. art., 3. kap. 34. og 37. art., 8. kap.
12. art., 11. kap. 7. art.;
í 6. bókar 13. kap. 2. og 3. art., 14. kap. 7. art., 15. kap.
9., 10. og 12. art., 17. kap. 11. og 15. art.

311. grein.

Enn fremur fellur úr gildi frá þeim tíma, sem nefndur er
í upphafi 307. greinar, það sem nú skal greina af lagaákvörð-
unum, sem eru yngri en dönsku lög Kristjáns konungs V., og
ekki eru áður úr lögum numdar:

- tilsk. 4. marzm. 1690 um hegningu þjófa og ótrúrra þjóna;
— 6. febr. 1694 um að aptra og afstýra óskunda og
manndrápi;

1869.
25. júní.

tilsk. 31. ágústm. 1695 um vitnisburði og ábyrgð fyrir hjóna-
handi;

— 21. sept. 1695 um þá, sem láta menn handtekna fyrir
mörð eða manndráp sleppa úr varðhaldi;

— 16. okt. 1697 um refsingu á stórum morðingjum;

bann 23. okt. 1700 gegn því að gefa gjafir og taka við þeim;

tilsk. 21. marzm. 1705 um meðferð á strönduðum skipum og
fjármunum 2 gr.;

opið bréf 21. maím. 1726 um danska þegna, sem eru í útlendri
herþjónustu;

tilsk. 23. desb. 1735 um temere litigantes m. fl. 4. og 5. gr.;

— 9. ágústm. 1737 um aftöku og greptrun sakamanna;

— 27. jan. 1738 um þyngri refsingu á stórum morðingjum;

— 17. marzm. 1741 um einvígis-bod og hólmgöngur;

— 9. júlím. 1745 um kennara, sem barna stúlkur, er þeir
kenna;

— 2. sept. 1745 um legorð, framin af ófermdum eða með
þeim;

— 7. febr. 1749 er skýrir nákvæmar ofan nefnda tilsk. 16.
okt. 1697;

— 19. marzm. 1751 um hegning fyrir lauslæti;

— 19. nóv. 1751 um húðstrýkta menn og brunamerkta;

— 1. febr. 1757 um ofnautn brennivíns 7 gr.;

— 18. des. 1767 um hegningu sakamanna, sem deyða aðra
menn til þess að sæta lífláti;

— 21. okt. 1791 um aftöku með öxi.

— 31. jan. 1794 um það, að menn ætla að óvirðing sé í að
flá skepnur 3. grein.;

opið bréf 15. júlím. 1801 um skemmdir á landfestabringum
og fl.;

— 19. apr. 1805 um útlenda menn, sem dæmdir eru í
hegningarvinnu;

reglugj. 21. nóv. 1810 um yfirsetukonur 41. gr.;

tilsk. 12. júním. 1816 um hegningu í fangelsi við vatn og
brauð;

1869.

25. júní.

tilsk. 11. marzm. 1818 um bandingja, sem komast út úr hegningarhúsunum o. fl. 4. og 5. gr.;

— 9. júním. 1819 um ólöglegan liðsafnað;

— 4. ágústm. 1819 um skyldu manna að bjarga mönnum, er sýnast dauðir, og fl. 4. gr.;

opið bréf 6. okt. 1819 um yfirsjónir gegn sóttvörnum;

tilsk. 15. des. 1820 um bænarskrár og kæruskjöl 4.—7. gr.;

— 24. sept. 1824 um búshluta missis hegningu o. fl.;

— 20. apr. 1825 um hegningu fyrir ránskáp á sjó 1. og 2. gr.;

aukatekjureglugjörð 10. sept. 1830 82 gr.;

tilsk. 21. des. 1831 II. um aftekning útleigðar straffsins að fráskildu niðurlagi 2. greinar og 9. grein.;

— 4. okt. 1833 um þau afbrot, er miða til að meiða annara manna líkama og frelsi;

— 28. des. 1836 um skipströnd 37. gr. IV. nr.;

— 24. jan. 1838 viðvirkjandi misgjörningamálum á Íslandi 3., 4. og 5. (hinar tvær síðast nefndu greinir samt ekki fyrir, en þessi lög öðlast fullkomlega lagagildi, smbr. 307. gr.) 6.—8., 9. (hin síðast nefnda greinin heldur ekki fyrir, en þessi lög öðlast fullkomlega lagagildi) 10. (samt að eins að því er snertir yfirsjónir þær, sem um er rædt í þessum lögum) 11. og 12. gr.;

— 11. apr. 1840 viðvirkjandi straffi fyrir þjófnað, svik o. fl.

— 15. apr. 1840 viðvirkjandi straffi fyrir meinsæri að 14. gr. frá skilinni;

— 26. marzm. 1841 um straff fyrir illverkisbrennur;

opið bréf 24. sept. 1841 um hald á stolnum munum;

tilsk. 9. maím. 1855, sem lögleiðir á Íslandi með nokkrum breytingum lög 3. jan. 1851 um prentfrelsi 5.—10. og 12. gr.;

opið bréf 4. jan. 1861, sem lögleiðir á Íslandi með nokkrum breytingum lög 30. nóv. 1857 áhrærandi nákvæmari ákvarðanir um betrunarhúsvinnu;

tilsk. 15. marzmán. 1861 um vegina á Íslandi 30. grein;

opið bréf 29. ágúst. 1862, er lögleiðir á Íslandi lög 21. jan. 1857 um hegningu fyrir illa meðferð á skepnum.

1869.
25. júní.

312. grein.

En fremur falla hegningarákvarðanirnar í þessum lögum úr gildi, að svo miklu leyti sem þær eru enn gildar:

tilsk. 21. marzm. 1705 um meðferð á strönduðum skipum og fjármunum 3.—5. og 7. gr.;

— 15. maím. 1705 um afnám ýmsra ósiða á Íslandi 7. gr.;
konungsbr. 24. des. 1710 um hlýðni við skipanir konungs;
kammerrettar tilskipunin 18. marzm. 1720 1. kap. 12. og 18.

gr., 2. kap. 9. gr. 2. nr.;

opið bréf 6. febr. 1722 um vín- og veitingahús;

tilsk. 5. marzm. 1734 um börnun og heimting hjónabands útaf henni 7. gr.;

— 26. febr. 1739 um hegningu ótrúrra reikningamanna;

— 31. júlím. 1739 um hina konunglegu embættismenn 1. grein;

hæztaréttar-reglugjörð 7. des. 1771 13. gr.;

opið bréf 7. marzm. 1787 um íslenska sjópassa 7. gr. að því er snertir hegninguna fyrir að láta hjálða að segja frá yfirsjónum þeim, sem þar er um rædt;

tilsk. 30. jan. 1793 um skattheimtu og reikninga o. fl. í Danmörku 9., 20. og 32. gr.;

— 3. júním. 1796 um réttarfarið 26. gr.;

opið bréf 27. maím. 1808 um skýrslur um uppkomu næmra sjúkdóma 1. og 5. gr.;

tilsk. 7. nóv. 1809 um latínuskólana 69. gr.;

— 27. marzm. 1831 um hafnsögumenn 31. gr. 2. og 3. málsgrein;

— 24. des. 1831 V. er nákvæmar ákveður um d. l. 6.—13.—3.

313. grein.

Loks fellur úr gildi frá þeim tíma, sem nefndur er í upphafi 307. greinar, allt það, sem annars kann að koma í bága við

1869.
25. júní.

efni þessara laga í þeim lögum og tilskipunum, sem hingað til hafa verið gild.

Eptir þessu eiga allir hlutaðeigendur sér þegnlega að hegða.

Skýrsla dómsmálastjórnarinnar til konungs, um að frumvarp til almennra hegningarlaga handa Íslandi öðlist konunglega staðfesting.

Samkvæmt allrahæstum úrskurði yðar hátignar 27. maímán. 1867 var frumvarp það til almennra hegningarlaga handa Íslandi¹, sem fylgir hér með prentað, lagt fyrir alþingi á fundi þess það ár til álita. Þingið setti 7 manna nefnd til að íhuga málefni þetta, ræddi það síðan á tveimur aðalfundum, og hefir því næst látið uppi álitsskjal um það², er fylgir hér með bæði á frummálinu og í staðfestri útleggingu á dönsku.

Í þessu álitsskjali sínu hefir þingið kannazt skýlaust við, að það væri harla mikill ávinningur fyrir Ísland, ef hegningarlög áþekk frumvarpinu yrðu leidd þar í lög, en hefir þó engu að síður þókt verða að fallast á ákvörðunina, sem 307. grein frumvarpsins hefir inni að halda, sem sè, að lögin ætti eigi að ná lagagildi, fyr en skilyrðin fyrir því, að þeim verði beitt, og sèr í lagi fangelsin, sem með þarf, eru til orðin. Að vísu kom fram á þinginu uppástunga um, að lögin skyldu fá gildi fyrr, á þann hátt að, þangað til skilyrðum þessum yrði komið í kring, þá skyldi í þeim tilfellum, þar sem hegningin er annaðhvort fangelsi eður hegningarvinna í 2 ár eða skemur, farið eptir reglunum í 4. gr. tilskipunar 24. janúarmán. 1838, þannig að sektir og vandarhagga-refsing kæmu í staðinn; en það áleit þingið ógjörning vegna andstyggðar þess á hýðingunni. Úr því nú þannig að bið hlyti að verða á því, að frumvarpið gæti orðið að lögum, og hin brýnasta nauðsyn virtist bera til, að

¹) Smbr. Tíðindi frá alþingi 1867 II, 51.—157. bls.

²) Smbr. Tíðindi frá 1867 II, 598.—611. bls.

1869.
25. júní.

lögin samkvæmt eðli þeirra yrðu vönduð sem mest, bæði að orðfæri og efni, áleit alþingi mjög æskilegt, að frumvarpið yrði á ný borið upp fyrir það, og þá haft tillit til breytinga þeirra, er þingið æskti eptir. En fremur hefir þingið borið upp þá skoðun sína, að á meðan ekki er búið að koma á sannkallaðri þjóðlegri stjórnarskipun á Íslandi, nè heldur almennu trúarbragðafrelsi, þá tjáði ekki að láta 9., 10., 11. og 15. kapítula og fyrsta kafla 110. greinar vera óbreytta, og fyrir þá sök látið þá ósk sína í ljósi, að, ef ákvörðunum þessum yrði breytt samkvæmt þessari skoðun, þá fái þingið að segja álit sitt um þær breytingar, áður en þær væru leiddar í lög. Auk þess að fara fram á ýmsar breytingar á nokkrum greinum í frumvarpinu, er eg seinna ítarlegar skal taka fram, hefir alþingi samkvæmt þessu beðið um:

að frumvarp þetta komi eigi út sem lög (með 16. atkv. gegn 8), heldur að það allramildilegast aptur megi verða lagt fyrir þingið jafnframt því sem skilyrðunum fyrir lagagildi þess verður framgengt (13 atkv. gegn 9), endurskoðað og bætt að málinu til (með 17 atkv. gegn 6); og,

að jafnhliða þessu frumvarpi verði lagt fyrir alþingi glögggt og greinilegt yfirlit yfir það:

- 1) hver hinna eldri sakalaga sè að öllu úr lögum numin, og
- 2) hver þeirra sè úr lögum numin að nokkru leyti, og fylgi skrá aptan við lögin um þessi lagaboð og þá staði alla, er enn verða í gildi eptir löggildingu þessa lagafrumvarps (með 17 atkv. gegn 7).

Í sambandi við þetta hefir þingið beiðzt:

- 1) að fangelsi verði sett sem fyrst í hverri sýslu á landinu og hegningarhús í Reykjavík (með 13 atkv. gegn 5), og
- 2) að fram fyrir næsta alþingi verði lagt frumvarp um tilhögun fangelsa þessara og hegningarhúss og um kostnað til þeirra (með 18 atkv.).

Konungsfulltrúi á alþingi hefir í álitsskjali sínu um mál-efni þetta sagt um aðaluppástungu þingsins hér að framan, að hún, að því er röksemdafærzluna snertir, sè byggð á því, að þingið hafi villzt á því tvennu, að lögin birtist og að þau fái gildi;

1869.
25. júní.

Því að þar sem sjálfsagt mætti koma því í kring, áður en lögin öðlast gildi samkvæmt ákvörðuninni í 307. grein frumvarpsins, að leita álits alþingis á ný um frumvarpið í heild þess, ef að annars kynni að vera tilefni til þess eptir eðli málsins, þá sé á hinn bóginn að sinni hyggju engin ástæða til að skjóta því á frest, að láta lögin birtast, þangað til að þau öðlast fullt gildi. Það sem, að áliti konungsfulltrúa, sér í lagi á að taka til greina, þegar um er að ræða, hvort að eigi að fallast á þessa uppástungu alþingis, er það atriði, hvort búizt verði við, að frumvarpið fái djúpsærri og betri frágang, ef það yrði lagt fyrir þingið á ný, og hvort að lögin mundu verða þeim mun betur úr garði gjörð, ef alþingi fengi að ræða þau á ný, að það vægi upp á móti kostnaðinum, er meðferð svo yfirgrípsmikils málefnis hefir í för með sér. Í því efni verði að gefa gætur að því, að frumvarpi þessu geti ekki eptir eðli málsins orðið breytt eins mikið eins og öðrum frumvörpum, sem eru lögð fyrir þingið, eptir breytingaratkvæðum þeim, er þingið kynni að gjöra við það, meðan Ísland á æðsta dómstól sinn saman við hina hluta ríkisins, því að þessu hljóti að vera samfara, að Ísland og Danmörk hafi sömu hegningarlög í öllum aðalatriðum, eins og verið hefir þangað til „Almindelig borgerlig Straffelov“ 10. febrúarmán. 1866 birtist. Það sé eingöngu þær breytingar, sem eru öldungis nauðsynlegar vegna sérstaklegra landshátta á Íslandi, er búizt verði við, að teknar verði til greina, þegar gengið verður frá lögunum að fullu og öllu, en að hinsvegar muni frábrugðnar skoðanir alþingis á einstökum grundvallarreglum, sem ákvarðanir frumvarpsins eru byggðar á, og á því, á hvern hátt þeim yrði bezt fylgt fram í lögunum, varla geta vegið svo mikið, að þær verði teknar til greina, þegar lögin eru sett. Í sambandi við þetta hefir konungsfulltrúi leidd athygli að því, að þó að það að vísu sé mjög áriðandi, að fangelsishegningar komi sem fyrst, og einkum um leið og hin fyrirhugaða endurbót allra hegningarlaganna, í stað hýðingarinnar, sem nú tíðkast Íslandi, þá fari samt fjærri, að það sé eina verulega endurbótin, sem á að koma á og verður komið á með hinum nýju almennu hegningarlögum; en að, þó að ómögulegt væri, sem stendur, að koma á fangelsum á Ís-

1869.

25. júní.

landi, mundu lögin hafa miklar framfarir í för með sér í mörgum greinum, sem ætti að koma í kring sem fyrst, jafnvel þó að landið gæti ekki undir eins orðið allra þeirra gæða aðnjótandi, sem af þeim leiða. Nú hafi meira hluta alþingis að vísu fundið, að 307. grein frumvarpsins gæfi tilefni til að bera þá ósk upp, að allri réttarbótinni verði skotið á frest, þangað til búið er að koma fangelsunum upp, og ef að aðalniðurlagsatriðið um, að frumvarpið verði lagt fyrir þingið á ný, yrði tekið til greina, þá væri ekki óhugsandi, að ýmsir erfðleikar, sem kynni að hafa mátt komast hjá að öðrum kosti, verði á fyrirkomulaginu á fangelsunum, að minnsta kosti að svo miklu leyti sem hlutdeild alþingis væri álitin nauðsynleg til þess að útvega fæ það, er til þessa þarf. En eins og konungsfulltrúi ekki álitur þetta atriði næga ástæðu til að skjóta á frest að láta lögin birtast, ef að aðrar ástæður mæltu ekki fram með því, eins mundi það vera mikil hvöt fyrir alþingi til þess að gjöra ekki erfitt fyrir, með að fyrirkomulagi fangelsanna á Íslandi verði flýtt sem mest, ef að fallið væri á uppástunguna, sem hrundið var á alþingi, um að hegningarlögin skyldu öðlast gildi nú þegar bráðlega, en þannig, að ákvarðanirnar í 4. grein tilskipunar 24. janúarmán. 1838 hieldu gildi sínu, þangað til búið væri að koma fangelsunum upp. Þar sem að alþingi loks hefir fundið ísjarvert að lögleiða á Íslandi, nú sem stendur, ákvarðanirnar í 9., 10., 11. og 15. kapitula og fyrsta lið 110. greinar óbreyttar, tekur konungsfulltrúi fram, að væntanlega megi búast við, að það ástand, sem eigi að valda þessum tormerkjum, muni breytast áður en langt um líður, og að, þó að það yrði ekki, þá fái hann ekki sæð, að munurinn á stjórnarforminu, sem gildir á Íslandi, og því, sem gildir í hinum hlutum ríkisins, sé svo mikill, að það hljóti að vera öldungis nauðsynlegt, að breyta þeim ákvörðunum í hegningarlögunum, sem standa í sambandi við það, og, að því er snertir 15. kap. sérstaklega, þá mætti, ef þess þækti þörf, taka inn í ákvarðanirnar um stundarsakir einhverja ein-skorðun um það efni.

Dómsmálastjórnin hlýtur nú fyrir sitt leyti að vera konungsfulltrúa alveg samdóma um það, að hin væntanlegu íslenzku hegn-

1869.
25. júní.

ingarlög mundu varla að efninu til hafa neinn ábata á, að verða lögð fyrir alþingi á ný, og það virðist enn frekar hafa staðfestzt við meðferð málsins á síðasta þingi, þar sem efnisbreytingar þær, sem alþingi hefir stungið uppá, eins og seinna skal sýnt fram á, flestallar eru óheppilegar, og ekki til þess fallnar, að verða teknar til greina. Reyndar má segja, eins og getið var um í umræðunum á alþingi, að, ef málið yrði lagt fyrir á ný, þá hefði landsmönnum á því millibílinu gefzt færi á að glöggva sig betur á því, en eins og málið er vaxið, verður samt naumast búizt við öðrum árangri af því, en enn þá fleiri uppástungum í sömu stefnu og seinast. Þar sem alþingi hyggur, að það sé nauðsynlegt að breyta ákvörðuninum í frumvarpinu um hegningarnar fyrir landráð, ef að stjórnarskrá Íslands birtist ekki á undan hegningarlögunum eða um leið og þau, þá er sú skodun nóg samlega brakið bæði af konungsfulltrúa og eins áður fyrri í ástæðunum fyrir frumvarpinu. Að því leyti sem alþingi loks hefir tekið fram, að málið á íslenzka textanum á frumvarpinu sé svo úr garði gjört, að nauðsyn beri til, að þingið endurskoti það á ný, skal eg leyfa mér allra þegnsamlegast að geta þess, að þó að alþingi hafi að því leytinu verið fremur venju vandlætingasamt við frumvarpið og stungið uppá fjölda af orðabreytingum á íslenzka textanum, þá eru breytingar þessar samt enganveginn mikils verðar, allflestar standa í sjálfu sér ekki á neinu, og að eins á einum stað eða í mesta lagi á tveimur stöðum eru þær til skilningsauka. Með því að alþingi þar á ofan, eins og vikið er á, hefir farið mjög grandgæfilega yfir útleggunguna, og stungið uppá orðabreytingum þeim, sem því hafa þókt við eiga, virðist heldur ekki málsins vegna vera nein ástæða til að láta frumvarpið fara til þingsins aptur, því að það má fallast á allflestar af breytingum þeim, sem stungið hefir verið uppá að því leyti, sumar, af því að þær eru meínlau sar, og einstaka, af því þær eru í raun og veru til bóta. Þar sem að þannig engin bót yrði að því, að stjórnarráðsins hyggju, að leggja málið fyrir alþingi á ný, þá kynni á hinn bóginn, ef til vill, að geta leidd af því, að þingið taki í málið á þann hátt, sem nefndin á síðasta þingi hafði stungið uppá, og

1869.
25. júní.

sem þingið sjálf felldi með einasta eins atkvæðis mun, það er að segja, að hrinda frumvarpinu í heilu lagi, þangað til að lagt yrði fyrir þingið fullkomið frumvarp um fyrirkomulag fangels-anna, eða, það sem virðist vera undir niðri, þangað til þingið hafi fengið löggjafarvald.

Þegar nú kemur til umtals, frá hvaða tíma að lögin þá ættu að öðlast gildi, þá er að vísu gjört ráð fyrir í 307. grein frumvarpsins, að það skuli ekki verða fyr en búið sé að koma upp fangelsum þeim, sem með þarf, og það verður heldur ekki á móti því borið, að bæði er það ekki sem viðkunnanlegast og jafnframt sjálfu sér fremur ósamkvæmt, að beita hegningu, sem er eins andstæðileg mannlegri tilfinningu, og hýðingin, þegar eins mannúðleg og væg hegningarlög, eins og frumvarpið, eru búin að öðlast gildi á Íslandi. Samt sem áður er mér næst gæði að fallast á þá skoðun, að yfirgnæfandi ástæður mæli fram með því, að láta lögin öðlast gildi nú þegar, því, þó að hýðingunni sé haldið, sem er orðin síður hneyxlanleg fyrir Íslendinga, af því þeir eru orðnir vanir henni, en fyrir aðra, þá munu lögin hafa svo margt og mikið gott í för með sér, að það væri varla afsakanlegt að fresta að láta landsmenn á Íslandi verða þess aðnjótandi, þangað til að það getur auðnast, að koma fangelsunum, sem með þarf, á stofn. Þessari skoðun er ekki að eins það til stuðnings, að hin nýju hegningarlög hafa í sjálfu sér miklu mannúðlegri ákvarðanir inni að halda og samkvæmari aldarháttum þessa tíma um refsingar fyrir afbrot, en hegningarlögin, sem nú gilda, heldur einnig hitt, að það er mjög svo áriðandi, að hin mikli mismunur, sem nú er á lögum Íslands og lögum konungsríkisins um glæpamál, og sem meðal annars mun hafa þá afleiðing, að það verður að skjóta mjög mörgum sakamálum frá Íslandi til hæstaréttar til þess að fá á eptir linun á hegningunni fyrir náðun konungs, hverfi sem fyrst, og bætist hér við enn, að hegningarlögin munu nema af þá óvissu, sem nú er um meðferð og refsingu margra yfirsjóna, einkum í embættisrekstri. Eg get því ekki annað en ráðið yðar hátign allra þegnsamlegast til, bæði að láta frumvarpið birtast nú þegar sem lög, og að láta lögin öðlast gildi svo bráðlega, sem auðið

1869.
25. júní.

er, með ákvörðuninni, sem konungsfulltrúi hefir lagt fram með, um að reglurnar í 4. grein tilskipunar 24. janúarmán. 1838 skuli halda gildi sínu, þangað til að skilyrðin fyrir, að hegningarlögnum verði fullkomlega beitt, eru til orðin.

Breytingar þær á einstökum ákvörðunum í frumvarpinu, sem alþingi hefir fallizt á, og að ofan er á vikið, fara, að því leyti sem ekki er búið að gjöra grein fyrir þeim hér að framan, því fram, er nú skal segja:

Við 6. grein: að aptan við greinina verði þessu bætt: „ef brotið heyrir undir 4. eða 5. grein, en annars eptir lögum þess landsins, hvar hegningin er mildari,” af því að það að þingsins hyggju væri óeðlileg harka gegn hinum brotlega, að hegna honum í slíku tilfelli eptir íslenskum lögum, sem hann, eptir því sem gjört er ráð fyrir, ekki hefir missèð sig við, svo framarlega sem vægari hegning er lögð við brotinu á þeim stað, þar sem það var drýgt. Eins og konungsfulltrúi tekur fram, gjörir viðbætur sá, sem hér er stungið uppá, ráð fyrir, að dómendunum á Íslandi ávallt sé ýmisleg hegningarlög annara ríkja svo kunn, að þeir sé færir um að beita þeim í hverju einstöku tilfelli, sem að höndum ber, en honum þykir svo hæpið að gjöra ráð fyrir slíku, að hann getur ekki lagt fram með þessari uppástungu, og dómsmálastjórnin álítur, að hún fyrir sitt leyti geti látið sér nægja, að segjast vera samdóma konungsfulltrúa í því, sem hann hefir vikið á í þessu efni.

Við 34. grein: að í staðinn fyrir „ríkissjóðinn” verði sett „hinn sama sjóð og landstekjurnar”, vegna þess að vonandi sé, að Ísland innan skamms fái fjárforráð sín. Móti þeirri breytingu virðist ekki verða höfð nein mótbára.

Við 58. grein: að eptir orðin „sem sett eru í lögum” verði bætt: „þessum”. Það er vitaskuld, að ekki er heldur nein ástæða til að vera því mótfallinn.

Við 77. grein: að aptan við greinina verði bætt: „Meðan landvarnarskylda ekki er lögtekin á Íslandi, má færa niður hegningu þá, sem nefnd er í fyrsta kafla greinar þessarar, á fyrra staðnum til 4 ára hegningarvinnu, og á síðara staðnum til einfalds fangelsis, eður betrunarhúsvinnu allt að einu ári; og

1869.

25. júní.

á meðan er líka brot það, sem nefnt er í öðrum kaflanum, vítalaut.” Þingið fær, sem sè, ekki betur sèð, en að, eins og það hljóti að vera, meðan engin herskylda hvílir á Íslendingum, langt um minni yfirsjón eptir hlutarins eðli, að ráða menn á Íslandi til útlendrar herþjónustu, þegar það eigi er móti Danmörk, en þegar menn eru ráðnir til herþjónustu í konungsríkinu, eins geti það á meðan engin yfirsjón verið, að láta ráða sig í slíka herþjónustu, þegar svo er ástatt, sem hér er gjört ráð fyrir. Konungsfulltrúi hefir fyrir sitt leyti lagt fram með þessari breytingu, af því að hún, að hans hyggju, sè samkvæmari almennum grundvallarreglum fyrir hegningarlögum og þeim blæ, sem er á öllu frumvarpinu, heldur en 77. grein þess, og hefir hann þar að auki leitast við að hrekja það, sem stendur í ástæðunum, bæði um, að tilskipun 9. júnímán. 1819 verði að álífast einnig gild á Íslandi, og um, að ákvörðun sú í tilskipun þessari, sem samsvarar 77. grein frumvarpsins, eigi við um það, að ráða í herþjónustu eins þá menn, sem eru skyldir til landvarnar, eins og þá, sem ekki eru það. En með því að dómsmálastjórnin eptir sem áður hlýtur að álíta þá skoðun eina rétta, sem fylgt er fram í ástæðunum fyrir frumvarpinu, og skal eg við það, sem þar segir, bæta því, að það leiðir beinlínis af ákvörðuninni í 1. grein tilskipunar 24. janúarmán. 1838, að tèð tilskipun frá 1819 er einnig gild á Íslandi, verð eg allraþegnssamlegast að ráða til þess, að greinin haldist óbreytt.

Við 121. grein: að bætt verði inn í upphaf annars kafla greinarinnar eptir upphafsorðið: „verði” þessum orðum: „gjörðamaður eða”, og eins

Við 122. grein: að eptir orðið „dómara” varði sett inn í „gjörðarmann”. Konungsfulltrúi kvaðst ekki hafa neitt að þessum uppástungum að finna; en það er vafalaust engin ástæða til að setja gjörðarmann jafnsætis dómara eða dómnefndarmanni að því leyti, sem þessar greinir eiga við. Dómarinn er sem sè skipaður af ríkisstjórninni til þess að kveða á, hvað rétt sè málspartanna á meðal, innan takmarka þeirra, sem valdi hans eru sett, og dómnefndarmaðurinn er einnig skipaður af ríkisstjórninni, þó að það sè að eins í einu einstöku máli, til þess

1869.
25. júní.

að segja álit sitt um, hvort maður sé sekur eður eigi, en aptur á móti er gjörðarmaðurinn ekki á neinn slíkan hátt skipaður af hálfu hins opinbera. Taki hann við gjöfum af öðrum hvorum málspartanna, eða leitist annar hvor þeirra við að fá hann með gjöfum til þess að dæma sér í vil, þá getur, ef til vill, staðið svo á, að umtalsmál geti verið um, að svik hafi verið höfð í frammi, eða um tilraun til svika, en hér, þar sem um embættisafbrot er að ræða, getur það atvik engan veginn átt heima, og eiga því ákvarðanir frumvarpsins að minni hyggju að standa óbreyttar.

Við 123. grein: að í stað „ríkissjóðsins“ verði sett „sjóð þann, sem landstekjurnar renna inn í“. Að þessari breytingu hefi eg, eins og eg vək á að framan við 31. grein, ekkert að finna.

Við 129. grein: að bætt verði aptan við greinina: „þó má leita þjófaleit, eins og tíðkanlegt hefir verið, þegar nauðsyn krefur“. Um þessa breytiugu segir alþingi, að það hafi lengi verið venja á Íslandi og sé heimilað í Jónsbók, að leita þjófaleit á bæjum, er einhverju hefir verið stolið, og líkindi eru til, að þjófnadurinn á þann hátt geti komið upp, að þjófaleitir opt sé einasta ráðið til að koma upp þjófnadi þar á landi, þar sem lögregluvaldið er svo veikt, en að þess konar rannsóknir kynni að verða álitnar ólögættar eptirleidis, ef þessu væri ekki bætt við greinina. Konungsfulltrúi hefir fyrir sitt leyti ekki fengið betur sæð, en að viðbætur sá við greinina, sem hér er stungið uppá, sé óþarfur, með því sú rannsókn á hýbílum manna, sem hér er átt við, á ekki undir hegningarlögin, og að hann að minnsta kosti eigi alls ekki við hér, þar sem um afbrot í embættisfærslu eingöngu er að ræða. Þessu er dómsmálastjórnin að öllu leyti samdóma.

Við 139. grein: að bætt verði aptan við greinina: „en sé ekki þessi staða sameinuð embætti hans, eður sé hann embættislaus, varðar brotið hálfu minni hegning“. Þessu til stuðnings hefir alþingi tekið fram, að hegning sú, sem nefnd er í greininni, eigi að eins við um póstmeistara, sem svíkja embættis-skyldu sína, en á Íslandi, þar sem tíðast er, að sá starfi að

1869.

25. júní.

opna pósttöskur o. s. frv. er falinn á hendur prestum, bændum eða öðrum fyrir litla sem enga borgun, eigi hegningin að þingsins álitni að vera talsvert vægari. Þareð það er vitaskuld, að greinin að eins á við þá menn, sem hafa aðalatvinnu sína í þjónustu póststjórnarinnar, en þeir sýslunarmenn, sem alþingi vill láta viðbættinn vera til góðs, hljóta að eiga undir 145. grein, er það að minni hyggju hvorki nauðsynlegt né vel til fallið að bæta þessu aptan við greinina, en hins vegar hefir íslenska textanum verið vikið lítið eitt við, svo að greinin verði alls ekki misskilin.

Við 176. grein: að fyrir orðin „18 ára“ verði sett „16 ára“. Alþingi tók fram í því efni, að greinin auðsjáanlega tali um það tilfelli, þegar stúlka er numin burtu, sem eigi er orðin ráðandi yfir verustað sínum eður persónu sinni, en með því að stúlkur á Íslandi fái þessi ráð 16 ára gamlar, verði að laga greinina samkvæmt uppástungunni, er konungsfulltrúi einnig álitur samkvæma vinnuhjúu tilskipuninni 26. janúarmán. 1866. En með því að það engan veginn er almenna reglan á Íslandi, að menn verði bærir að ráða sér sjálfir, er þeir eru orðnir fullra 16 ára að aldri, þar sem d. l. 3.—17.—34. hefir samkvæmt tilskipun 21. desembermán. 1831 inni að halda hina almennu ákvörðun um það efni, og 1. grein í tilskipuninni frá 1866 að eins er sérstök undantekning frá heinni, er að minni hyggju réttast að láta ákvörðun frumvarpsins haldast óbreytta.

Við 186. grein: að á eptir orðin „til almenns hneyxlis“ verði bætt inn í: „með hegðun eða orðum“. En með því eg ekki fæ sæð, að nein ástæða sé til í því efni að breyta til frá hinni samsvarandi grein í dönsku hegningarlögunum, sem naumast á við það, er blygðunarsemi manna er særð með ósiðsamlegum orðum, á ákvörðunin í frumvarpinu að minni hyggju að standa óbreytt að þessu leyti.

Við 212. grein: að fyrir framan orðið „neyðir“ verði bætt: „ólöglega“. Sá viðbættir virðist óþarfur og vera að eins til orðalengingar, og ætti því ekki að taka hann til greina.

Við 213. grein: að í stað orðanna „skadleg áhrif á gæðs-

1869.
25. júní.

muni hans eða heilsufar" verði sett: „skaðleg áhrif á geðsmuni hans, heilsufar eða atvinnu". Þeirri breytingu verð eg sömuleiðis að vera mótfallinn, því að það er auðsætt, að, þó að það hafi verið atvinnu manns eða bjargræði til hnekkis, að hann var sviptur frelsi sínu, þá verður ekki tekið eins hart á því, eins og þegar hann hefir beðið heilsutjón á sálu eða líkama.

Við 237. grein: að greinin verði þannig orðuð: „ef hluturinn, sem tekinn er, nemur minna verði en 2 rd., og engin þau atvik eiga sér stað, sem nefnd eru í 231. grein, þá er það hvinnska og varðar brotið sektum allt að 25. rd. Opinbera málssóku" o. s. frv. (eins og frumvarpið). Þessari uppástungu til stuðnings hefir alþingi tekið fram, að það sé hugsunarháttur manna á Íslandi, að skoða það eigi sem reglulegan þjófnað, er hlutur sá, sem tekinn er ófrjálst, nemur litlu verði, og engar sérstaklega herðandi kringumstæður eru tökinni samfara, heldur hafi þetta brot serskilt nafn í málinu og sé kallað „hvinnska" eða „hnupl". Þessi greinarmunur hafi verið gjörður bæði í Grágás og í Jónsbók, og hafi í rauninni ekki fallið burt fyrir en við tilskipun 24. janúarmán. 1838, en hafi komið upp aftur við tilskipun 11. aprílmán. 1840 30. grein, sem að vísu gefi nokkuð aðra lýsingu á þeirri heimildarlausu töku, sem varðar sektum að eins, en sem liggur í „hvinnsku" hugmyndinni, en tilskipunin byggi samt þessa úkvörðun sína á hinum almenna hugsunarhætti, og á Íslandi sé það hugsunarháttur manna eins og áður er sagt, að greinarmunurinn á þjófnaði og hvinnsku sé eingöngu fólgin í verðinu á hlutnum, sem tekinn hefir verið. Alþingi skýrskotar að lyktum til hegningarlaga í ýmsum öðrum löndum, sem fari í sömu stefnu, og stingur uppá, að hvinnskan verði takmörkuð við 2 rd. En með því að þessi skodun, sem þegar hafði verið haldið fram í álitsskjali yfirdómsins á Íslandi um breytingar þær, er ætti að gjöra á dönsku hegningarlögunum, er þau væru leidd í lög á Íslandi, hefir verið ítarlega og að minni hyggu fullkomlega hrakin í ástæðunum fyrir frumvarpinu, virðist ekki vera ástæða til að taka breytingar-uppástungu þessa til greina.

1869.
25. júní.

Við 238. grein: að aptan við grein þessa verði bætt: „Nú tekur maður annars manns hlut traustataki og er þá víta-
laust”. Um þetta ber alþingi fyrir sig, að það komi opt fyrir á Íslandi, að maður taki traustataki hlut annars manns, ef manni liggur mjög á og ómögulegt er að ná í eigandann til að fá leyfi hans, svo sem hest til að ríða yfir ár, bát annars manns til að bjarga skepnum sínum, sem í voða eru staddar o. s. frv.; þetta sè álitid með öllu vítalaust, og sá, sem traustatakið tekur, að eins skyldur til að svara eigandanum fullum skaðabótum, ef hluturinn skenmist, og jafnvel þóknun fyrir brúkunina. Þó að konungsfulltrúi hafi fyrir sitt leyti ekki haft neitt að finna að þessum viðauka við greinina, fæ eg ekki betur sèð, en að slík ákvörðun mundi hafa mjög ískyggilegar og hættulegar afleiðingar, og að hún sè því ekki til þess fallin að verða tekin til greina.

Við 258. grein: að eptir orðin „eptir 253. grein” verði bætt inn í: „að skaðinn ekki nemur 2 rd., skal brotið að eins sæta sektum allt að 25 rd.”, og fyrir orðin „mjög miklar” verði sett: „verulegar”. Eins og konungsfulltrúi víkur á, er þessi uppástunga svo nátengd breytingunni á 237. grein, að sama verður að ganga yfir báðar; en þó aldrei nema hefði verið ástæða til að fallast á uppástunguna við hina síðarnefndu greinina, þá hefði engan veginn leidd af því, að sama yrði að vera um þessa uppástungu, með því að það liggur í hlutarins eðli, að saknæmi svika er miklu minna komið undir því, hvort ávinningurinn er meiri eða minni, heldur sèr í lagi er komið undir öðrum atvikum.

Við 284. grein: að á eptir orðið „akur” í upphafi greinarinnar verði bætt inn í: „eða engi”. Að því hefi eg ekkert að finna.

Við 296. grein: að fyrir orðin „leiðarvísa eður rastar-
staura” verði sett: „leiðarvísa, vörður eða rastarstíkur”, sem heldur ekki er ástæða til að vera mótfallinn.

Við 307. grein: að í stað orðanna „og veitist stjórnni um þann tíma” verði sett: „og verður þá kunngjört með konungsúrskurði nákvæmar um þann tíma”. Um þetta skal eg leyfa mër að taka fram, að með orðinu „stjórnin” í frum-

1869.
25. júní.

varpinu sjálfsagt er átt við konung og hlutaðeigandi ráðgjafa, og að ákvörðun sú, sem hér er um að ræða, hefði, hver orðin sem höfð eru, orðið að verða til með konungsúrskurði. Að sá tími, er lögin öðlast gildi, skuli kunnngjörður með konungsúrskurði, virðist aptur á móti næsta undarlegt, og það, sem alþingi hefir ætlað til, yrði þá sjálfsagt bezt orðað þannig: „og skal þá nákvæmar ákveðið með konungsúrskurði um þann tíma“. En að þessu slepptu má til að breyta þessari grein talsvert frá því, sem stendur í frumvarpinu, er lagt var fyrir alþingi. Ef að yðar hátign fellst allramildilegast á þá skoðun, sem eg hefi skýrt frá hér að framan, að lögin ættu, sem frekast má verða, að öðlast gildi eins fljótt og auðið er, þá er það í þessari grein, að setja ætti ákvarðanir þær, sem með þarf, um takmarkanir þær, sem nauðsynlegar eru, á því, að lögunum verði beitt þangað til að búið er að koma upp hegningarhúsi og fangelsum á Íslandi. Þessar reglur yrðu þá sum part, samkvæmt uppástungum konungsfulltrúa og minni hluta þingsins, að mæla fyrir, að ákvörðununum í tilskipun 24. janúarmán. 1838 4. og 5. grein um hýðingu og sektir skuli beitt í öllum þeim tilfellum, þar sem hegningarlögin setja annaðhvort hegningarvinnu 2 ár eða skemmri tíma eður fangelsishegningu, sum part að hegningarvinna lengur en 2 ár skuli eins og að undanfögnu út tekin í hegningarhúsunum í Danmörku, sum part að ákvörðuninni í 31. grein frumvarpsins um, að sá, sem dæmdur er í sektir, skuli líka til vara, ef hann kynni ekki að borga alla sektina, dæmdur í fangelsishegningu, skuli ekki beitt á þessu tímabili, og að farið skuli eptir 9. grein tilskipunarinnar frá 1838 um borgun sekta og afplánun þeirra, ef til þess kemur.

Þar sem alþingi hefir beðið um, að aptan við íslenzku hegningarlögin verði bætt, eins og við hin dönsku, skrá um þær ákvarðanir í eldri lögum, sem hin nýju lögin annaðhvort nema alveg af, eða að minnsta kosti að því er hegningar-ákvarðanirnar í þeim snertir, þá hefi eg álitit ástæðu til að láta það eptir þinginu, þó að mjög sé erfitt að semja slíka skrá, svo að hún verði fullkomin, en aptur á móti — og fyrir því þarf varla að færa ástæður — hefir mér ekki þótt tilefni til að taka til

greina bæn alþingis um, að líka verði samín og tekin í lögin 1869.
 skrá um allar þær ákvarðanir í eldri lögum, sem hegningarlögin 25. júní.
 ekki snerta.

56. Tilskipun handa Íslandi um afplánun fèseakta í 25. júní. öðrum málum en sakamálum¹.

Vér Kristján hinn Níundi, o. s. frv. Gjörum kunnugt: Eptir að Vér höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vors trúa alþingis um frumvarp, sem fyrir það hefir verið lagt, til laga handa Íslandi um afplánun fèseakta í öðrum málum en sakamálum, bjóðum Vér og skipum fyrir á þessa leið:

1. grein.

Ef að nokkur sá, sem samkvæmt dómi eða úrskurði fyrir utan sakamál ellegar samkvæmt sætt eða yfirvalds-úrskurði á að gjalda fèsekt í hegningar skyni, lætur farast fyrir að greiða hana að öllu eða nokkru leyti, þá skal hann afplána það, sem óborgað er — án þess að reynt sé áður að heimta það með aðförum — í einföldu fangelsi 1 dag fyrir hvern 1 ríkisdal upphæðarinnar allt að fullum 10 rd., 1 dag fyrir hvern 1½ rd. af þeim hluta upphæðarinnar, sem er milli 10 og 25 rd., og 1 dag fyrir hverja 2½ rd. af því, sem umfram er.

Fèsekt, sem ekki nær 2 rd., skal afplánuð með 2 daga einföldu fangelsi; en annars skal, þá er fèsektir afplánast, að eins tekinn til greina sá hluti þeirra, er samsvarar fangelsis-hegningu heilan dag.

Fari sá, sem misgjört hefir, þess á leit við föeta, og heilsu-far hans er því ekki til fyrirstöðu, skal breyta einfalda fangelsinu í fangelsi við vatn og braud jafnlengi að tiltölu, þannig, að 1 dags fangelsi við vatn og braud komi í stad einfalds fangelsis í 6 daga; ekki má maður samt sitja skemur en 2 daga í fangelsi við vatn og braud til þess að afplína sektir. Eigi maður að sitja lengur en 12 daga í einföldu fangelsi, og daga-

¹) Smbr. Tíðindi frá alþingi 1867 II., 166.—171. og 648.—650. bls.